

15-19 სექტემბერი 2008 თბილისი, საქართველო

ჭრადიციულო ძრავაღნძიანობის
ძეოთხე
საერთაშორისო
სიმპოზიუმი

THE FOURTH
INTERNATIONAL
SYMPOSIUM
ON TRADITIONAL POLYPHONY

15-19 SEPTEMBER 2008 TBILISI, GEORGIA

15-19 სექტემბერი 2008 თბილისი, საქართველო

ტრადიციული მრავალხმიანობის
მეოთხე
საერთაშორისო
სიმპოზიუმი

THE FOURTH
INTERNATIONAL
SYMPOSIUM
ON TRADITIONAL POLYPHONY

15-19 SEPTEMBER 2008 TBILISI, GEORGIA

სიმპოზიუმი ტარდება საქართველოს პრეზიდენტის
განკარგველი სააკაშვილის პატრონატიტ

სიმპოზიუმს ფინანსურად უზრუნველყოფს საქართველოს კულტურის,
ძეგლთა დაცვისა და სპორტის სამინისტრო

სიმპოზიუმის ორგანიზატორები:

თბილისის ვანო სარაჯიშვილის სახელობის სახელმწიფო კონსერვატორია

ქართული ხალხური სიმღერის საერთაშორისო ცენტრი

**THE SYMPOSIUM IS HELD UNDER THE PATRONAGE OF
Mr. MIKHEIL SAKASHVILI,
PRESIDENT OF GEORGIA**

**BY FINANCIAL SUPPORT OF THE MINISTRY OF CULTURE,
MONUMENTS PROTECTION, AND SPORT OF GEORGIA**

**ORGANIZERS OF THE SYMPOSIUM:
V. SARADJISHVILI TBILISI STATE CONSERVATOIRE
THE INTERNATIONAL CENTRE OF GEORGIAN FOLK SONG**

მიხეილ სააკაშვილი საქართველოს პრეზიდენტი

ჩვენი პატარა ქვეყნისთვის მეტად მნიშვნელოვანია მაღალ დონეზე წარმოაჩინოს საკუთარი კულტურული მემკვიდრეობა, ხელოვნება, მეცნიერება. ეს საქართველოს ყოველი მოქალაქის ვალი და ჩვენი სახელმწიფოს ერთ-ერთი უმთავრესი საზრუნავია. აგერ უკვე მესამე წელია ჩვენ ვეხმარებით ტრადიციულ მუსიკალურ კულტურას, ხელს ვუწყობთ ფოლკლორის სასიცოცხლო ფუნქციის შენარჩუნებას, მის სწავლებასა და მეცნიერულ კვლევას.

ქართული მრავალხმიანი სიმღერა-გალობა ჩვენი სიამაყეა, მან უკვე გაითქვა სახელი მსოფლიოში. ვიცი, რომ სხვადასხვა ქვეყანაში არსებობენ ქართული სიმღერის შემსრულებლები. ახლა ჩემთვის ისიც ცნობილი გახდა, რომ უცხოელმა მეცნიერებმა დაიწყეს ქართული მრავალხმიანობის ფენომენის კვლევა. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ ქართული კულტურა სულ უფრო აქტიურად ერთვება კულტურათა დიალოგში, რის გარეშეც შეუძლებელია თანამედროვე ცივილიზებული სამყაროს ღირსეული ნაწილი გახდე.

ამ დიალოგის ნაწილია ტრადიციული მრავალხმიანობის IV სიმპოზიუმიც, რომლის გახსნასაც მე გულითადად მივესალმები და თითოეულ მონაწილეს ამ მეტად საინტერესო და სასარგებლო მუშაობაში წარმატებას ვუსურვებ.

MIKHEIL SAKASHVILI

PRESIDENT OF GEORGIA

For our country it is very significant to present and promote our cultural heritage, art, and science. This is the duty of each citizen of our country and one of the main concerns of the state. For the last three years we have been assisting traditional musical folklore and doing our best to maintain its vital function and promote its teaching and scientific study.

Georgian polyphonic songs and chants are a source of our national pride. It has become renowned all over the world. I know that in various countries there are groups singing Georgian folk music and I also understand that western scholars have begun studying the phenomenon of Georgian polyphony. To us it means that Georgian culture is becoming more and more actively involved in the dialogue between cultures without which it is impossible to integrate our country into the contemporary civilized world. The Fourth International Symposium on Traditional Polyphony is an important part of this dialogue. I want to warmly greet the participants of this important event and wish you success in this interesting and useful work.

ნიკოლოზ ვაჩეიშვილი საქართველოს კულტურის, ძეგლთა დაცვისა და სპორტის მინისტრი

გულითადად მივესალმები ტრადიციული მრავალხმიანობის საერთაშორისო სიმპოზიუმის მონაწილეებს, რომლებიც მეოთხედ იკრიბებიან თბილისში. ამ სიმპოზიუმებს განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვთ ჩვენთვის, რადგან მსოფლიოს გამომჩენილი მეცნიერები აქ იმსჯელებენ ფენომენზე, რომელიც ქართული არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის სიაშიაყვება.

უკანასკნელ ხანს საქართველოს კულტურის, ძეგლთა დაცვისა და სპორტის სამინისტრომ არაერთი მეტად საინტერესო პროექტი დააფინანსა, მათ შორის მუსიკალური ფოლკლორის სფეროში – ექსპარეზით ანსამბლებს, ვამზერებთ ჩვენი წინაპრების მიერ გასულ საუკუნეში ჩაწერილ აუდიო მასალას, ვიწერთ სოფლებში ჯერ კიდევ გაბნეულ უძვირფასეს მასალას... დღეს, როცა ფოლკლორს აღარ აქვს მისი არსებობისათვის აუცილებელი გარემო, ჩვენი ვალაა დავიცვათ და მომავალ თაობას შევუნახოთ ის, რაც ხალხმა თავისი ისტორიული მესხიერებით ჩვენამდე მოიტანა.

ეს ფორუმი მსოფლიო მრავალხმიანობას ეძღვნება. იგი გვაძლევს მშვენიერ შესაძლებლობას ქართველი და უცხოელი მეცნიერების დაახლოების, საქმიანი ურთიერთობისა და მდიდარი გამოცდილების ურთიერთგაზიარებისა. ამასთან, იგი საშუალებას მოგვცემს ქართული მრავალხმიანობა ფართო კულტუროლოგიურ, მსოფლიო მრავალხმიანობის ერთიან კონტექსტში წარმოვაჩინოთ.

NIKOLOZ VACHEISHVILI

MINISTER OF CULTURE,
MONUMENTS PROTECTION,
AND SPORT OF GEORGIA

I cordially welcome the participants of the Fourth International Symposium on Traditional Polyphony. These Symposia are of special importance for us as the world's most renowned scholars of polyphony will meet here to debate and discuss a part of Georgian intangible cultural heritage which is a source of great pride and cultural value for us.

In recent years the Ministry of Culture, Monuments Protection, and Sport of Georgia has financed a number of interesting projects including those dedicated to the preservation of folk music. We are proud to assist the efforts of our folk ensembles, who work to document audio materials from our invaluable sources scattered throughout Georgian villages. Today, when the original environment for folklore has nearly disappeared, it is our duty to safeguard these materials for future generations.

This forum is dedicated to the subject of world polyphony. It gives us an opportunity to bring together Georgian and foreign scholars, promote their cooperation, and give the opportunity for mutual sharing between experts. In addition, it allows us to present Georgian multipart singing in the wider cultural context of world polyphony.

მანანა დოიჯაშვილი თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის რექტორი

მოხარული ვარ, რომ თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორია ტრადიციული მრავალხმიანობის IV საერთაშორისო სიმპოზიუმს მასპინძლობს.

თითქოს სულ ახლახან იყო, როცა მსოფლიო მრავალხმიანობის გამორჩეულ მკვლევარებთან და იუნესკოს წარმომადგენლებთან ერთად კონსერვატორიის დიდ დარბაზში I სიმპოზიუმი გაუხსენით. საბედნიეროდ, როგორც აღმოჩნდა, ამით საფუძველი ჩაეყარა ჩვენი კულტურისათვის უაღრესად მნიშვნელოვან მოვლენას, რომელიც ქვეყნის პრეზიდენტისა და მთავრობის დიდი მხარდაჭერით უკვე შესანიშნავ ტრადიციად იქცა.

რამდენადაც ჩემთვის ცნობილია, თბილისის სიმპოზიუმი ერთადერთია ამ ტიპის საერთაშორისო ფორუმებს შორის, რომელიც შესაძლებლობას აძლევს მსოფლიო მრავალხმიანობის მკვლევარებს თავიანთი უახლესი კვლევის შედეგები ასეთი წარმომადგენლობითი ტრიბუნიდან წარმოადგინონ. ეს კი დასტურია იმისა, რომ ქართული მრავალხმიანობის კვლევის ერთ-ერთი წამყვანი კერა, თბილისის კონსერვატორია ინტენსიურად ჩაერთო მსოფლიოში მიმდინარე ეთნომუსიკოლოგიურ პროცესებში.

მივესალმები ტრადიციული მრავალხმიანობის IV საერთაშორისო სიმპოზიუმის მონაწილეებს და მჯერა, რომ ისინი ახალი შთაბეჭდილებებით გამდიდრებული დატოვებენ თბილისს.

MANANA DOJASHVILI RECTOR OF TBILISI STATE CONSERVATOIRE

I would like to express my delight with the fact that the Tbilisi State Conservatoire is once again able to host the International Symposium on Traditional Polyphony. It seems that just recently, in this very location, together with some of the world's most eminent folk scholars and UNESCO representatives we opened the First Symposium on Traditional Polyphony in 2002. As it turns out, the foundation for a very important event was laid at that time which, thanks to the continuing support of the Georgian President and the Georgian Government, has turned into a wonderful and important tradition. As far as I know, the Tbilisi Symposium is unique among international forums of this type, which enables scholars to present recent research from such a diverse representative platform. This testifies to the fact that the Tbilisi State Conservatoire is actively involved in the international ethnomusicological community, which is very important for us.

I welcome the participants of the Fourth International Symposium and express my hope that they will leave Tbilisi enriched with new impressions.

ANZOR ERKOMAISHVILI
HEAD OF THE INTERNATIONAL CENTRE
OF GEORGIAN FOLK SONG

ანზორ ერქომაიშვილი
ქართული ხალხური სიმღერის
საერთაშორისო ცენტრის
ხელმძღვანელი

საქართველოში უკანასკნელ ხანს ბევრი რამ ხდება მუსიკალური ფოლკლორის სფეროში, მაგრამ ამათგან მე მაინც გამორჩეულად მიმაჩნია ტრადიციული მრავალხმიანობის საერთაშორისო სიმპოზიუმები, რომლის ერთ-ერთი ორგანიზატორი ქართული ხალხური სიმღერის საერთაშორისო ცენტრია.

ქართული მრავალხმიანობა, როგორც მუსიკალური ფენომენი, კარგა ხანია, შეაფასეს მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში. სამწუხაროდ, მისი უცხოელი ეთნომუსიკოლოგების დაინტერესება ფაქტობრივად შეწყდა საბჭოთა პერიოდში, თუ არ ჩავთვლით ცალკეულ მეცნიერებს, რომელთაც შესაძლებლობა მიეცათ შემოედწიათ ამ ჩაკეტილ სივრცეში. თბილისის სიმპოზიუმმა აღორძინა ეს ინტერესი და ახლა ქართული პოლიფონია მსოფლიო მრავალხმიანობის კონტექსტში ღირსეულ ადგილს იკავებს.

განსაკუთრებით აღვნიშნავ სიმპოზიუმის საკონცერტო ნაწილს. მიხარია, რომ მეცნიერებს შესაძლებლობა ეძლევათ არა მარტო მოსვენებებში წარმოადგინონ მსოფლიოს სხვადასხვა ხალხის მრავალხმიანობა, არამედ ცოცხლად შეადარონ განსხვავებული თუ მსგავსი მრავალხმიანობის ფორმები. ამ მხრივ, ჩემი აზრით, მნიშვნელოვანია, რომ წელს სიმპოზიუმის კონცერტებზე ერთმანეთის გვერდით აუღერდება ქართული, კორსიკული, ადიგური და ლატვიური მრავალხმიანობა. კორსიკული და ქართული მრავალხმიანობის მსგავსების შესახებ ბევრს მსოფლიო სმენია, ახლა კი შეეძლება თავად დარწმუნდეს ამ აზრის მართებულობაში, დაინახოს მათ შორის მსგავსება-განსხვავება.

მე დარწმუნებული ვარ, ჩვენი სიმპოზიუმი ტრადიციულად მაღალ დონეზე ჩაივლის და მისი მონაწილენი მათთვის საინტერესო ბევრ აღმოჩენას გააკეთებენ როგორც მეცნიერების, ისე ხალხური შემსრულებლობის სფეროში.

Lately, a number of interesting things are happening in the field of Georgian musical folklore, but I would single out the Symposium on Traditional Polyphony as one of the most important ongoing events, and am honored to say that the International Centre for Georgian Folk Song continues to be one of the organizing bodies.

Georgian polyphony has been valued as an important musical phenomenon in many countries, but due to the closed nature of the Soviet regime, the interest of western scholars was sadly limited during the 20th century except for a few rare cases. The Tbilisi Symposia has revived this long held interest and now Georgian polyphony has a chance to receive due attention in the context of the world's polyphonic traditions.

The concert program at this year's Symposium is of special note. That scholars are given an opportunity not only to present their research, but also to enjoy listening to various ensembles and thus, to compare the similarities and differences among unique forms of world polyphony brings great joy to me. Therefore, I am delighted that we have the opportunity to host Corsican, Adygean, and Latvian ensembles this year, as well as Georgian ensembles. Much has been said about the similarity between Corsican and Georgian multi-part singing for example, so perhaps now we will have a chance to consider this widespread observation firsthand.

I am sure that this symposium will operate at a high level, as usual, and I hope that all of our guests will make many new discoveries for yourselves, both from a scholarly and performance perspective.

რუსუდან წურჭუმია
 თბილისის სახელმწიფო
 კონსერვატორიის
 ტრადიციული
 მრავალხმიანობის
 კვლევის საერთაშორისო
 ცენტრის დირექტორი

RUSUDAN TSURTSUMIA
 DIRECTOR OF THE INTERNATIONAL
 RESEARCH CENTER FOR
 TRADITIONAL POLYPHONY OF
 THE TBILISI STATE CONSERVATOIRE

For me, each new symposium on traditional polyphony is the culmination of intensive activity. The preparation of the Symposium Proceedings is always an exhausting endeavor, but I believe I can say that our series of Symposia have turned into an important international platform for the publication of the latest research on polyphonic topics.

In addition, it is a blessing that Georgian polyphonic traditions continue to receive international interest, and as a bi-product of this interest, we have made many dear friends from among the international ethnomusicological community. This year, we welcome Simha Arom and Polo Vallejo, who have organized recent conferences in Italy and Spain in collaboration with the Mzetamze and Basiani ensembles. According to them, Georgian music opens up an absolutely new and fascinating musical world and they look forward to the collaboration and discussion that will result from our present Symposia.

The aim of our Center – the continual expansion of international scholarship on Georgian and world polyphony – is immensely increased by the presence of so many distinguished scholars. And so I wholeheartedly welcome you, and wish that the 4th International Symposium on Traditional Polyphony will foster a culture of exchange, and bring much joy to its participants and guests.

ყოველი ახალი სიმპოზიუმი, ჩემთვის საქმიანობის ერთი დაძაბული ეტაპის დასრულებას ნიშნავს. უნდა გამოვიტყუდო, ყველაზე ხანგრძლივი და რთული სამუშაო წინა სიმპოზიუმის მოხსენებების კრებულის ასეთ მოკლე დროში მომზადებაა, რადგან გვინდა, ყოველი მომღეწო სიმპოზიუმის მონაწილეებს გამოცემული დავახვედროთ. ვფიქრობ, ეს კრებულები განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს საერთაშორისო ეთნომუსიკოლოგიური თანამეგობრობისათვის, როგორც მსოფლიო მრავალხმიანობის რეგიონული სტილების კვლევის შედეგების წარმონეხის შესაძლებლობა.

გარდა ამისა, თბილისის სიმპოზიუმმა უკვე გააყვია დიდი საქმე – ძალიან ბევრი მეგობარი შეგვძინა ეთნომუსიკოლოგიურ წრეებში. ამის დასტურად ისიც საკმარისია, რომ ამ ერთი წლის განმავლობაში პიემების მრავალხმიანობის აღიარებული ფრანგი მკვლევარი სიმპა არომი და მისი მოწაფე ესპანელი პოლო ვალეხო იტალიასა და ესპანეთში გამართულ სამეცნიერო კონფერენციებზე მსმენელებს თავიანთ დაკვირვებებს უზიარებდნენ ქართული მრავალხმიანობის შესახებ, ხოლო ქართული ანსამბლები მათი მოსაზრებების დემონსტრირებას ახდენდნენ. როგორც თავად აღნიშნავენ, ისინი მათთვის სრულიად ახალ მუსიკალურ სამყაროს ეზიარნ და ახლა მოუთმენლად ელიან თავიანთი კვლევის შედეგების ქართველი კოლეგების წინაშე წარდგენას.

ჩვენი ცენტრის მიზანიც ეს არის – გააფართოვოს მეცნიერული წარმოდგენები მსოფლიო და, მათ შორის, ქართული მრავალხმიანობის შესახებ. ამიტომ სულითა და გულით მიიღა, IV სიმპოზიუმის ატმოსფერომ მის მონაწილეებსა და სტუმრებს დიდი შემოქმედებითი სიხარული მოუტანოს.

სიმაჟოზიუმის საორგანიზაციო კომიტეტი

საორგანიზაციო კომიტეტის თანათავმჯდომარეები:

ბ-ნი ნიკოლოზ ვაჩიშვილი, საქართველოს კულტურის, ძეგლთა დაცვისა და სპორტის მინისტრი
პროფ. მანანა დოიჯაშვილი, თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის რექტორი

ბ-ნი ნიკო ლეკიშვილი, ქართული ხალხური სიმღერის საერთაშორისო ცენტრის პრეზიდენტი
პროფ. ანზორ ერქომაიშვილი, ქართული ხალხური სიმღერის საერთაშორისო ცენტრის
სამეთვალყურეო საბჭოს თავმჯდომარე

საორგანიზაციო კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე, სამეცნიერო პროგრამის
ხელმძღვანელი:

დოქტორი, პროფ. რუსუდან წურწუშია, ტრადიციული მრავალხმიანობის კვლევის საერთაშორისო
ცენტრის დირექტორი

სიმაჟოზიუმის საზღვარგარეთული ცენტრისა და სამეცნიერო პროგრამების ხელმძღვანელი:

დოქტორი, პროფ. იოსებ შორდანი (მელგურნი, ავსტრალია)

საორგანიზაციო ბიურო:
მანა კაჭკაჭიშვილი

საგამომცემლო სამსახური:
თამაზ ბაგისონია

პრეს-სამსახური:
ეკატერინე დიასამიძე

საკონცერტო პროგრამის კოორდინატორი:
თამაზ ანდელულაძე

სამუშაო ჯგუფი:
ნანა მჭავანაძე, მაკა ხარქიანი, ნინო ნაკაშიძე,
ნანა შარიძაძე, თეა ქუნთელია, ნინო მემანიშვილი,
ნანა გოდერიძე, შალვა ცხომრაბაძე

SYMPOSIUM ORGANIZING COMMITTEE

CO-CHAIRPERSONS OF THE ORGANIZING COMMITTEE:

Mr. **NIKOLOZ VACHEISHVILI**, Minister of Culture, Monuments Protection, and Sport of Georgia

Prof. **MANANA DOIDJASHVILI**, Rector of Tbilisi State Conservatoire

Mr. **NIKO LEKISHVILI**, Prezident of the International Centre for Georgian Folk Song

ANZOR ERKOMAISHVILI, Chair of the Trustee's Council of the International Centre for Georgian Folk Song

DEPUTY CHAIR OF THE ORGANIZING COMMITTEE, HEAD OF THE SCIENTIFIC PROGRAM:

Dr. Prof. **RUSUDAN TSURTSUMIA**, Director of the International Research Center for Traditional Polyphony of the Tbilisi State Conservatoire

FOREIGN CENTRE OF THE SYMPOSIUM, HEAD OF THE SCIENTIFIC PROGRAM:

Dr. Prof. **JOSEPH JORDANIA** (Melbourne, Australia)

ORGANIZING BUREAU:

Mrs. **MAIA KACHKACHISHVILI**

PUBLISHING SERVICE:

Mr. **TAMAZ GABISONIA**

PRESS-CUTTING SERVICE:

Ms. **EKATERINE DIASAMIDZE**

CONCERT COORDINATOR:

Mr. **TAMAZ ANDGULADZE**

WORK GROUP:

Mrs. **NANA MJAVANADZE**, Mrs. **MAKA KHardZIANI**, Mrs. **NINO NAKASHIDZE**,

Mrs. **NANA SHARIKADZE**, Ms. **TEA KUNTELIA**, Ms. **NINO MEMANISHVILI**,

Mrs. **NANA GODERIDZE**, Mr. **SHALVA TSKHOVREBADZE**

15	სექტემბერი, ორშაბათი	პრესკონფერენცია	18 ⁰⁰ კონსერვატორიის დიდი დარბაზის ფოიე
		სიმპოზიუმის გახსნა	19 ⁰⁰ კონსერვატორიის დიდი დარბაზი
16	სექტემბერი, სამშაბათი	სამეცნიერო სესია	9 ³⁰ - 17 ⁰⁰ კონსერვატორიის საკონფერენციო დარბაზები
		ფოლკლორული კონცერტები	13 ⁰⁰ - 15 ⁰⁰ კონსერვატორიის მცირე დარბაზი
			19 ⁰⁰ კონსერვატორიის დიდი დარბაზი
17	სექტემბერი, ოთხშაბათი	სამეცნიერო სესია	9 ³⁰ - 17 ⁰⁰ კონსერვატორიის საკონფერენციო დარბაზები
		ფოლკლორული კონცერტები	13 ⁰⁰ - 15 ⁰⁰ კონსერვატორიის მცირე დარბაზი
			19 ⁰⁰ კონსერვატორიის დიდი დარბაზი
18	სექტემბერი, ხუთშაბათი	კულტურული პროგრამა სიმპოზიუმში მონაწილე უცხოელი მეცნიერებისათვის	08 ⁰⁰ - 21 ⁰⁰
		ფოლკლორული კონცერტი	13 ⁰⁰ - 15 ⁰⁰ კონსერვატორიის მცირე დარბაზი
19	სექტემბერი, პარასკევი	სამეცნიერო სესია	9 ³⁰ - 16 ⁰⁰ კონსერვატორიის საკონფერენციო დარბაზები
		უმეცნიერო სხდომა	
		ფოლკლორული კონცერტი	13 ⁰⁰ - 15 ⁰⁰ კონსერვატორიის მცირე დარბაზი
		სიმპოზიუმის დახურვა	19 ⁰⁰ კონსერვატორიის დიდი დარბაზი

PROGRAM

15 SEPTEMBER, MONDAY	PRESS CONFERENCE	18 ⁰⁰ FOYER OF THE GRAND HALL OF THE CONSERVATOIRE
	OPENING OF THE SYMPOSIUM	19 ⁰⁰ GRAND HALL OF THE CONSERVATOIRE
16 SEPTEMBER, TUESDAY	SCIENTIFIC SESSION	9 ³⁰ - 17 ⁰⁰ CONFERENCE HALLS OF THE CONSERVATOIRE
	FOLK CONCERTS	13 ⁰⁰ - 15 ⁰⁰ RECITAL HALL OF THE CONSERVATOIRE
		19 ⁰⁰ GRAND HALL OF THE CONSERVATOIRE
17 SEPTEMBER, WEDNESDAY	SCIENTIFIC SESSION	9 ³⁰ - 17 ⁰⁰ CONFERENCE HALLS OF THE CONSERVATOIRE
	FOLK CONCERTS	13 ⁰⁰ - 15 ⁰⁰ RECITAL HALL OF THE CONSERVATOIRE
		19 ⁰⁰ GRAND HALL OF THE CONSERVATOIRE
18 SEPTEMBER, THURSDAY	CULTURAL PROGRAM FOR THE VISITING SCHOLARS OF THE SYMPOSIUM	08 ⁰⁰ - 21 ⁰⁰
	FOLK CONCERT	13 ⁰⁰ - 15 ⁰⁰ RECITAL HALL OF THE CONSERVATOIRE
19 SEPTEMBER, FRIDAY	SCIENTIFIC SESSION FINAL SESSION	9 ³⁰ - 17 ⁰⁰ CONFERENCE HALLS OF THE CONSERVATOIRE
	FOLK CONCERT	13 ⁰⁰ - 15 ⁰⁰ RECITAL HALL OF THE CONSERVATOIRE
	CLOSING OF THE SYMPOSIUM	19 ⁰⁰ GRAND HALL OF THE CONSERVATOIRE

ავსტრალია	ჯერალდ ფლორიან მესნერი	AUSTRALIA	GERALD FLORIAN MESSNER
	ჯონ შორტისი		JOHN SHORTIS
	მოია სიმპსონი		MOYA SIMPSON
ავსტრალია/საქართველო	იოსებ ქორღანი	AUSTRALIA/GEORGIA	JOSEPH JORDANIA
ავსტრია	ფრანც ფოიდერმაირი	AUSTRIA	FRANZ FOEDERMAYR
ავსტრია/საქართველო	ნონა ლომიძე	AUSTRIA/GEORGIA	NONA LOMIDZE
აშშ	მუნდო გეკეი	CANADA	ANDREA KUZMICH
	ვიქტორ ბრაუნერი	ESTONIA	ZHANNA PARTLAS
	ჯონ ბრემერი	FRANCE	SIMHA AROM
	ჯონ ფრანკ მუდინი	GERMANY	CARSTEN WERGIN
	ლორენ ნომერსონი		SUSANNE ZIEGLER
აშშ/გერმანია	დიტერ ქრისტენსენი	GEORGIA	MANANA ANDRIADZE
აშშ/რუსეთი	იზალი ზემტოვსკი		GIA BAGASHVILI
გერმანია	კარსტენ ვერდერი		TAMAR CHKHEIDZE
	სუზან გიგლერი		EKATERINE DIASAMIDZE
დიდი ბრიტანეთი	ქმროლიან ბიტი		SVIMON DJANGULASHVILI
	მარკო ბრი		MALKHAZ ERKVANIDZE
ესპანეთი	კოლო გალესი		TAMAZ GABISONIA
ესტონეთი	ქანა პარტლასი		VLADIMER GOGOTISHVILI
იტალია	ოლივიერ ტურნი		MAKA KHAZDZIANI
კანადა	ანდრეა კუზმიჩი		NINO MAKHARADZE
ლატვია	გიტა ლანსერი		NINO PIRTSKHALAVA
	ტაიდა ლანგი		MANANA SHILAKADZE
ლიტვა	დაიდა რაჩიუნაიტე-ვიცინიენე		DAVID SHUGLIASHVILI
მაკედონია	ველიკა სტოიკოვა		ZAAL TSERETELI
კოლონეთი	რუსუდანი ტურტუმია		RUSUDAN TSURTSUMIA
რუსეთი/დიდი ბრიტანეთი	ნანა ვალიშვილი		NANA VALISHVILI
საქართველო	ნატო ჯუმბაძე		NATO ZUMBADZE
	ოლივიერ ტურნი	ISRAEL/France	OLIVIER TOURNY
	გიტა ლანსერი	LATVIA	GITA LANCERE
	ტაიდა ლანგი		TAIDA LANGE
	დაივარაჩიუნაიტე-ვიცინიენე		DAIVARACHIUNAITE-VICINIENE
	ველიკა სტოიკოვა		VELIKA STOJKOVA
	ანა გ. პიოტროვსკა		ANNA G. PIOTROWSKA
	ალა სოკოლოვა		ALLA SOKOLOVA
	ურსა სივი		URSA SIVIC
	პოლო ვალეხო		POLO VALLEJO
	იუხსიუ ლუ		YUHSIU LU
	კაროლინ ბიტი		CAROLINE BITHELL
	მარგერი ბრაი		MARGERY BRAY
	მუნირ ბეკენ		MUNIR BEKEN
	ვიქტორ გრაუერი		VICTOR GRAUER
	ჯონ გრემი		JOHN GREHEM
	ჯან ფრემონ მულინი		JANE FREEMAN MOULIN
	ლაურენ ნინოშვილი		LAUREN NINOSHVILI
	დიტერ ქრისტენსენი		DIETER CHRISTENSEN
	იზალი ჯემტოვსკი		IZALY ZEMTSOVSKY
საფრანგეთი	სიმონ ბრემი	USA/GERMANY	
სლოვენია	ურსა ვიტი	USA/RUSSIA	
ტაივანი	იუსიუ ლუ		

მანანა ანდრიაძე
საქართველო

ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორი, თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის მუსიკის თეორიის კათედრის პროფესორი, საეკლესიო მუსიკის მიმართულების ხელმძღვანელი. ბოლო ათწლეულში უკავია ადმინისტრაციული თანამდებობები თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიაში: მუსიკისმცოდნეობა-საკომპოზიტორო ფაკულტეტის დეკანი, პრორექტორი სასწავლო დარგში, ამჟამად რექტორის მოადგილე. თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიაში მიჰყავს სპეციალობის კურსი საეკლესიო მუსიკასა და მუსიკის თეორიაში; კითხულობს ლექციებს მუსიკალურ-თეორიულ დისციპლინებში. სამეცნიერო კვლევა მოიცავს ძველი და ახალი ქართული პროფესიული მუსიკის თეორიის, ისტორიისა და პალეოგრაფიის საკითხებს. მეცნიერულად დაამტკიცა ნეუმური სისტემის არსებობა ახალ ქართულ ჰიმნოგრაფიულ ძეგლებში (XVIII-XIX სს.). არის 40-მდე სამეცნიერო ნაშრომის ავტორი. მონაწილეობს საერთაშორისო კონფერენციებში და სიმპოზიუმებში. მრავალხმიანობის (სახულიერო მუსიკის) საერთაშორისო კონფერენციის ერთ-ერთი ორგანიზატორი (თბილისი, 2001 წ.). მისი ინიციატივით თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიაში 2004 წელს დაარსდა სტუდენტთა ფოლკლორული ანსამბლი, ხოლო 2008 წელს დაფუძნდა საეკლესიო მუსიკის მიმართულება.

საქართველოს პედაგოგიურ მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრი, საქართველოს საპატრიარქოს და ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის ქრისტიანული კვლევის დარბაზის წევრი, საქართველოს საპატრიარქოს სამგალობლო ცენტრის კონსულტანტი.

კილო-მოდუსები ქართულ საეკლესიო საგალობელში (თანაავტორი თამარ ჩხეიძე)

სამხიანობა ქართული საეკლესიო მუსიკის ორგანული თვისებაა. ქართული ლიტურგიკული პრაქტიკის ამსახველი მდიდარი წერილობითი წყაროები არ შეიცავენ სახელმძღვანელო ცნობებს ქართული საგალობლის თეორიულ ასპექტებზე. ამდენად, ქართულ საგალობლის კილოური სტრუქტურის, მრავალხმიანობის ტიპების, აკორდული შემადგენლობის შესწავლა, პრაქტიკულად, ცდისმიერი დაკვირვების შედეგია. ასეთივე პრაქტიკული კვლევის შედეგად შეიძლება განისაზღვროს “ჭრელთა გვარები” – კილო-მოდუსები, რომელთა ვარიანტები დაცულია როგორც სანოტო, ასევე ვერბალური ჩანაწერების სახით და ქართული საგალობლის ინტონაციური ფონდისა და ხმათაშეწყობის თავისებურებების დაზუსტების შესაძლებლობას იძლევა.

MANANA ANDRIADZE GEORGIA

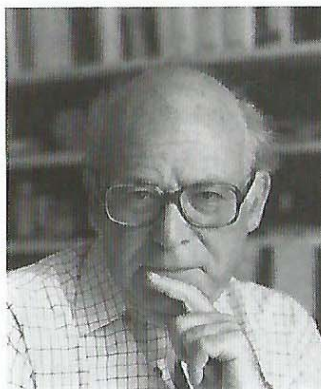
Doctor of Arts. Professor of the Chair of Music theory of Tbilisi State Conservatoire. Leader of Church Music Direction. For last ten years has had administrative positions at Tbilisi State Conservatoire: The Dean of Musicology-Composition Faculty, Pro-Rector in the field of studies, currently the Vice- Rector. At the Conservatoire leads a special courses in the Church Music and Theory of Music. Gives lectures in musical-theoretical disciplines. The scientific research covers the questions of theory, history and paleography of old and new Georgian professional music. She was the first to prove scientifically the existence of neumes system in new Georgian hymnographic monuments (XVIII – XIX c). Is the author of about 40 scientific works. Participates in international conferences and symposia both in Georgia and abroad.

One of the organizers of the International Conference of Polyphony (*Spiritual music*, Tbilisi 2001). In 2004, on her initiative, a Students Folk Ensemble was established at the Conservatoire, in 2008 Church Music Direction was founded. Is a real member of Academy of Pedagogical Sciences of Georgia; member of Christian Research Chamber of the Patriarchate of Georgia and Institute of History and Ethnology; a Chanting Centre consultant at Patriarchate of Georgia.

THE MODES IN GEORGIAN CHANTS (Co-author TAMAR CHKHEIDZE)

Three-part music is an organic feature of Georgian Chant. Early written sources of Georgian liturgical practice don't include instructive information about theoretical aspects of Georgian chant. Therefore, the study of chord consistency and structure in polyphonic Georgian chant must result from observation. The modes – “Chrelta Gvarebi” can also be defined through practical research, versions of which are preserved both in note and verbal scripts and this makes it possible to clarify the peculiarities of voice-matching and intonation in Georgian chant.

სიმხა არომი საფრანგეთი

სორბონის უნივერსიტეტის დოქტორი, სამეცნიერო კვლევის ეროვნული ცენტრის (CNRS) საპატიო სამეცნიერო დირექტორი, ამავე ცენტრის ლაბორატორიის “ზეპირი ტრადიცია – ენები და ცივილიზაციები” (LACITO) ეთნომუსიკოლოგიის განყოფილების გამგე. ცენტრალურ აფრიკაში ხანგრძლივი მუშაობისას მან შეიმუშავა ინტერაქტიული ჩაწერის მეთოდები, რომლებიც ზეპირი ტრადიციის ნებისმიერი მრავალხმიანი მუსიკის ტრანსკრიპციისა და ანალიზის საშუალებას იძლევა. ამ მიღწევისთვის იგი დაჯილდოვდა სამეცნიერო კვლევის ეროვნული ცენტრის ვერცხლის მედლით. გამოქვეყნებული აქვს რამდენიმე წიგნი, მრავალი სამეცნიერო სტატია, ოცდაათამდე ჩანაწერი და ფილმი. სამმა ფირფიტამ მიიღო ჩარლზ კროს აკადემიის “დისკების საერთაშორისო გრან პრი”. მისი წიგნი *აფრიკული მრავალხმიანობა და პოლირიტმია*, რომელიც გამოსცა კემბრიჯის უნივერსიტეტის გამომცემლობამ, 1992 წელს აღინიშნა პრესტიჟული ჯილდოთი “ASCAP Deems Taylor Award”.

პირველი ნაბიჯები ქართული მრავალხმიანობის “გრამატიკის” შესწავლაში
(კოლო ვალეჟოთან თანაავტორობით)

ქართული მრავალხმიანობის თვითმყოფადობამ და სირთულემ გადაგვაწვეტია ამ მუსიკის სისტემური პრინციპების შესწავლა სხვა ასპექტების (მაგ. ისტორიის, რეგიონებისა და ა.შ.) გაუთვალისწინებლად. ჩვენი მასალა შეიცავს სანოტო კრებულებს, ხმოვან ჩანაწერებს და ჩვენს მიერვე გაშიფრულ დაახლოებით 250 საგალობელსა და სიმღერას. გაანალიზებულია 75-მდე ნიმუში, რის შედეგად შემუშავებულია ორი წინასწარი ტიპოლოგია: (1) კადანსების და ნახევარკადანსებისა და (2) პოლიფონიური ტექნიკებისა. კადანსები დაჯგუფებულია დიფერენცირებული მახასიათებლების მქონე სამ ტიპად, პოლიფონიურ ტექნიკებში – ოთხად, უმარტივესიდან ურთულესამდე: ა) სიმღერები ბურღონული ბანის თანხლებით; ბ) პომორიტმული ნიმუშები: მკაცრი პომორიტმი/ორნამენტული პომორიტმი; გ) კონტრაპუნქტი თითოეული ხმის განსხვავებული რიტმული არტიკულაციით; დ) ჩამოთვლილი ორი ან მეტი ტექნიკის კომბინაცია.

ავტორების ანგარიში კვლევის მიმდინარეობის შესახებ მიზნად ისახავს გაიზიარონ ქართველი კოლეგების ცოდნა და გამოცდილება ამ სფეროში.

SIMHA AROM FRANCE

Docteur d'Etat from the Sorbonne University, Paris, is currently Emeritus Director of Research at the French National Center for Scientific Research (C.N.R.S.) and Head of the Department of Ethnomusicology of the laboratory “Oral Tradition – Languages and Civilisations” (LACITO) of the C.N.R.S. During his long work in Central Africa, developed interactive recording methods allowing the transcription and analysis of any oral polyphonic music. For this achievement, was awarded the Silver Medal of the C.N.R.S. Has published several books, numerous scientific papers, and some thirty records and films. Three of his records have won the “Grand Prix International du Disque” of the Académie Charles Cros, and his book *African Polyphony and Polyrhythm*, published by the Cambridge University Press, was awarded in 1992 the prestigious “ASCAP Deems Taylor Award”.

TOWARDS THE STUDY OF THE “GRAMMAR” OF GEORGIAN POLYPHONY: FIRST STEPS (Co-author POLO VALLEJO)

The originality and complexity of Georgian Polyphony brought us to engage in a study of its systematics, to understand the principles underlying this music *per se* – i.e. without considering aspects like history, regions or genres. Our corpus includes published scores and sound documents, as well as recordings and transcriptions we ourselves realized. It contains about 250 pieces. 75 pieces have been analyzed. These allowed us to elaborate two provisional typologies: (1) the cadences and semi-cadences, (2) the different polyphonic techniques. Cadences may be summarized in three types, each presenting clearly differentiated characteristics. Polyphonic techniques present (roughly) four types, from the simplest to the most complex: (1) Songs over drone (bordoun); (2) Homorhythmic pieces: strict homorhythm / ornamented homorhythm; (3) Counterpoint, – i.e. in which each voice has a different rhythmic articulation; (4) The combination of two or more of the above mentioned techniques.

The aim of presentation is to give an account of the state of this “work in progress” and to benefit of the knowledge and the vast experience of our Georgian colleagues in this domain.

გია ბაღაშვილი საქართველო

ეთნომუსიკოლოგი, ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორი. 1994 წელს დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორია მუსიკისმცოდნე-ფოლკლორისტიკის სპეციალობით. 2001-2006 წლებში იყო თბილისის ე. თაყაიშვილის სახელობის კულტურისა და ხელოვნების სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფოლკლორის კომპლექსური კვლევის ლაბორატორიის ხელმძღვანელი. მისი სამეცნიერო ინტერესის სფეროა ქართული მუსიკალური ფოლკლორის ესთეტიკის საკითხები. გამოქვეყნებული აქვს სამეცნიერო შრომები. 2000 წელს მიენიჭა საქართველოს სახელმწიფო პრემია მეგრული სიმღერების პოპულის შექმნისათვის.

მაგიური მუსიკალურ-ესთეტიკური არქატივი ქართულ მუსიკალურ ფოლკლორში

ქართულ მუსიკალურ ფოლკლორში მაგიასთან დაკავშირებული ჟანრების – შედოცვების, მითვლების, ხმით ნატირების, მთიბლურების დღემდე შემორჩენილი ნიმუშების მუსიკალურ სტრუქტურაზე დაკვირვებისას ნათლად ჩანს მათი ტიპოლოგიური ურთიერთმისაგავსება.

ადრეული რწმენა-წარმოდგენების იდეოლოგიური საფუძვლების, აგრეთვე ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მონაცემებისა და ხსენებული ჟანრების კონკრეტული ნიმუშების სტრუქტურული თავისებურებების შეჯერების საფუძველზე გამოთქმულია მოსაზრება ქართულ მუსიკალურ ფოლკლორში მაგიური მუსიკალურ-ესთეტიკური არქეტიპის არსებობის შესახებ, რომლის ატრიბუტებად მივიჩნევთ განმეორებადობას, ერთგვაროვნებასა და რეგლამენტურობას.

GIA BAGHASHVILI GEORGIA

Ph.D. Ethnomusicologist. Graduated from the Department of Musicology (Folklore) at Tbilisi State Conservatoire (1994). In 2001-2006 Head of Folk Research Laboratory of the Ekvtime Taqishvili State University of Culture and Art. Field of research study – aesthetic aspects of Georgian Musical Folklore. Has published various scientific works. In 2000 was awarded Georgian State Prize for creation of pot-pourri on Mengrelian songs.

AESTHETIC MECHANISM OF MELISMATIC SCARCITY IN GEORGIAN MUSICAL FOLKLORE GENRES OF PRE-CHRISTIAN ORIGINATION

Through structural analysis of Georgian musical folklore genres connected with pagan religious worldviews, there is a marked absence of melismatic material. This event is explained in the aesthetic section by the following mechanism: in the artistic-aesthetic universe of cult music, built on the principle of death and renewal of intonation, musical and figural homogeneity is a self-satisfying artistic and aesthetic model.

მუნირ ბექენი აშშ

ფილოსოფიის დოქტორი, კომპოზიტორი, შემსრულებელი და მკვლევარი. ამჟამად არის კალიფორნიის ლოს-ანჯელესის უნივერსიტეტის ეთნომუსიკოლოგიის განყოფილების თეორიისა და კომპოზიციის ასისტენტ პროფესორი. მის სამეცნიერო ინტერესებში შედის შუა, აღმოსავლეთ და ცენტრალური აზიის მუსიკის ფენომენოლოგია, კოგნიტიური მუსიკოლოგია და მელოდიის მოდალური სისტემები. დაწერილი აქვს სტატიები მუსიკასა და მუსიკოსებზე გროუვის ახალ ლექსიკონში, აქვს სხვა სამეცნიერო პუბლიკაციები. მისი კომპოზიციები სრულდება მსოფლიოს ცნობილ დარბაზებში. ზოგიერთ მათგანს მიღებული აქვს ჯილდო სხვადასხვა კონკურსში. მისი ნაწარმოებები გამოსცა საფრანგეთში *Amplitude Music-მა*, არის აშშ კომპოზიტორების, ავტორებისა და გამომცემლების საზოგადოების წევრი (ASCAP). სხვადასხვა დროს ჩატარებული აქვს კონცერტები *მეტროპოლიტენ მუზეუმში*, სან ფრანცისკოს *ჰერბსტის თეატრში* და სხვ. დირიჟორობდა სტამბულისა და ნიუ იორკის *ხიენას* კამერულ ორკესტრებს.

პირტუალური პატაროფონია: მიმოხილვა

ნაშრომი განიხილავს ჰეტეროფონიის ბუნებას, როგორც ბევრი მუსიკალური ტრადიციისათვის საერთო ფაქტურას. აღმოჩნდა, რომ შემსრულებლები ან კომპოზიტორები კი არ აკონტროლებენ საბოლოო ჰეტეროფონიულ ფაქტურას, არამედ გვთავაზობენ პოლიფონიური საშუალებების გარკვეულ რაოდენობას. ამდენად, ჰეტეროფონია შეიძლება ჩაითვალოს შეზღუდული კომპოზიციური ტექნიკების მეორად პროდუქტად. ნაშრომი ყურადღებას ამახვილებს იმპროვიზაციაზე, ვარიაციასა და ვერსიაზე, ვინაიდან ისინი შესებაშია იმასთან, რაც განასხვავებს ერთ მუსიკალურ კომპოზიციას სხვებისაგან. ამ კონცეფციის აღქმა, შესაძლოა, ასევე დამოკიდებული იყოს მსმენელის გამოცდილებასა და ცოდნაზე. ამიტომ განმარტებები სპეციალურ ყურადღებას საჭიროებს. იმისათვის, რომ განვიხილოთ მსმენელებისა და შემსრულებლების გონებაში არსებული მსგავსი მუსიკალური ფაქტურა, უნდა გამოვიყენოთ ფენომენოლოგიური მეთოდოლოგია.

MUNIR BEKEN

USA

PhD. Composer, performer, scholar. Assistant Professor of theory and composition in Ethnomusicology Department at University of California Los Angeles. His scholarly interests include the phenomenology of music, cognitive musicology, and melodic modal systems of the Middle East and Central Asia, etc. Munir Beken has written several articles for the New Grove Dictionary of Music and Musicians and other scholarly publications. His compositions have been performed internationally with considerable recognition in the world's most significant concert halls. Some works have won awards in international competitions. His music is published by Amplitude Music in France. Is a member of ASCAP. Has given recitals at the Metropolitan Museum of Art and the Herbst Theater in San Francisco. Conducted the ITU Chamber Orchestra in Istanbul and Siena Chamber Orchestra in up-state New York.

VIRTUAL HETEROPHONY: AN OVERVIEW

This study examines the nature of heterophony, a texture common to many musical traditions. Performers or composers appear not to control the resulting heterophonic texture, but rather provide a limited number of polyphonic possibilities. Hence, heterophony may be considered as a by-product of certain compositional techniques. A more careful and controlled texture, however, may be found between the specifics of the identity of a given composition and deviations from them during the performance.

The paper focuses on improvisation, variation, and version related to the identity of any given composition, i.e., what distinguishes it from others. The perceptions of these concepts during performance may also depend upon the experience and knowledge of the listener. The definitions, therefore, require a special attention. Ultimately, in order to discuss a musical texture that exists in the minds of listeners and performers alike, we must use a phenomenological methodology.

ქაროლინ ბითელი დიდი ბრიტანეთი

ხელოვნების მაგისტრი (ოქსონი), ფილოსოფიის დოქტორი (უელსი). მანჩესტერის უნივერსიტეტის უფ. მასწავლებელი ეთნომუსიკოლოგიასა და ხელოვნების მენეჯმენტში. ბრიტანეთის ეთნომუსიკოლოგიის ფორუმის ხელმძღვანელი და ეთნომუსიკოლოგიური საზოგადოების წევრი. ჟურნალ “ეთნომუსიკოლოგიის” ყოფილი რედაქტორი. ტრადიციული მუსიკის საერთაშორისო საბჭოსა და მისი კვლევითი ჯგუფების – *ხმელთაშუა ზღვის მუსიკა და ანთროპოლოგია*, *მუსიკა და უმცირესობები* – წევრი. მისი კვლევა მოიცავს ვოკალურ პოლიფონიას ზეპირ ტრადიციებში, საპროტესტო სიმღერებს, გენდერის პრობლემას და ა.შ. იკვლევს კორსიკულ მუსიკას, ავტორია მონოგრაფიისა “*სიმღერით გადატანილი: კორსიკული ხმები ზეპირი ტრადიციიდან მსოფლიო სცენაზე*” (2007). მისი ნაშრომი “*წარსული მუსიკაში*”, გამოსცა გამომცემლობა Scarecrow Press-მა (2006). ამჟამად მუშაობს ახალ წიგნზე ბუნებრივი ხმის, სათემო გუნდებისა და მსოფლიოს სიმღერების შესახებ.

ბლოკალური სოფლის მრავალხმიანობა: მოტივები და მნიშვნელობები

დიდ ბრიტანეთში არსებობს საზოგადოებრივი გუნდების ახალი “ტრადიცია”, რომელთა რეპერტუარი მოიცავს მსოფლიოს მრავალხმიან სიმღერებს, მათ შორის, ქართულს, ბალკანურს, კორსიკულს და აფრიკულს. ეს საქმიანობა ეფუძნება რწმენას, რომ “სიმღერა ადამიანის მეგვიდრეობაა”. შრომაში დასმულია შეკითხვები, მათ შორის: რატომ თამაშობს სხვა კულტურათა სიმღერები ასეთ დიდ როლს? როგორ მოხვდა ეს რეპერტუარი ბრიტანეთში? რას იღებს ადამიანი მრავალხმიანი სიმღერების შესრულების სანაცვლოდ? რა როლი უკავია UNESCO-ს დეკლარაციას ამ ტენდენციების განვითარებაში? ედიშერ გარაჟანძე კრებულის “99 ქართული სიმღერა” შესავალში ლაპარაკობს სიმღერაში მონაწილეებზე, როგორც “კულტურის თანამფლობელებზე”: რას ნიშნავს ეს? შრომაში საუბარია ახლახან ჩატარებულ ექსპედიციაზე, საიდანაც საილუსტრაციოდ მოტანილია ციტატები ინტერვიუებიდან და მუსიკალური მაგალითები.

CAROLINE BITHELL

UK

MA (Oxon), PhD (Wales). Is Senior Lecturer in Ethnomusicology and Arts Management at the University of Manchester, UK. Currently Chair of the British Forum for Ethnomusicology and member of the Council of the Society for Ethnomusicology, of the International Council for Traditional Music and two of its study groups, Music and Anthropology of the Mediterranean and Music and Minorities. Former editor of the journal *Ethnomusicology Forum*.

Research interests include vocal polyphony in oral traditions, folk revivals, protest song, music and identity, music and gender, the politics of world music, etc. Has published widely on Corsican music; her monograph *Transported by Song: Corsican Voices from Oral Traditional to World Stage* appeared in 2007 with Scarecrow Press. Her edited volume *The Past in Music* was published as a special issue of *Ethnomusicology Forum* (2006). Is now working on a new book about the natural voice, community choirs and world song. Has been active in the voice workshop and camp scene since the mid-1980s and is a former director of Bangor Community Choir.

POLYPHONY IN THE GLOBAL VILLAGE: MOTIVES AND MEANINGS

In UK, there is a new “tradition” of community choirs whose repertory includes world multi-part songs, including Georgia, the Balkans, Corsica, and different parts of Africa. Many of these activities are founded on the belief that “singing is everyone’s birthright”. The paper addresses a number of questions: Why do songs from other cultures play such a prominent part in this scene? How have specific repertoires found their way to the UK? What do they identify as the rewards of singing polyphonic songs? What do they learn about the voice, about themselves, or about being together with others? What is the potential of the “world song” phenomenon for building bridges between cultures? What part have UNESCO’s declarations of Masterpieces of the Oral and Intangible Cultural Heritage of Humanity played in promoting this trend? etc. Edisher Garakandze, in his introduction to the book *99 Georgian Songs*, speaks of workshop participants becoming “co-owners of a culture”: what exactly does this mean? The paper draws on recent fieldwork and will be illustrated by quotation from interviews and by musical examples.

მარჯორი ბრეი დიდი ბრიტანეთი

MARGERY BRAY UK

M.A. CQSW worked in the UK both nationally and internationally pioneering treatment approaches for severely abused young children. The organization SACCS/Leaps and Bounds which she co-founded was the recipient of the Meering Award for its contribution to Child Care Practice. She received a nomination as “European Woman of the Year” for her work in Eastern Europe and is a founder member of the Georgian NGO “Mamatsi Guli”.

მარჯორი ბრეის ძალადობის მსხვერპლ ბავშვებთან მუშაობის მრავალწლიანი გამოცდილება აქვს როგორც დიდ ბრიტანეთში, ასევე მის საზღვრებს გარეთ. არის თანადამფუძნებელი ორგანიზაციისა SACCS/Leaps and Bounds, რომელიც დაჯილდოებულია სპეციალური პრიზით ბავშვთა ჯანდაცვის (Child Care Practice) საკმეში შეტანილი წვლილისათვის. აღმოსავლეთ ევროპაში განხორციელებული საქმიანობისათვის, მარჯორი ბრეი “ევროპის წლის ქალის” ნომინანტი გახდა. არის ქართული არასამთავრობო ორგანიზაციის “მამაცი გულის” დამფუძნებელი.

სულის დამატკბოებელი

წინამდებარე თემაში ვცდილობთ გამოვიკვლიოთ პარალელები ჩვილის ქცევასთან დაკავშირებულ ბგერებსა და ქართულ მრავალხმიანობაში არსებულ “ძახილსა და პასუხს” (კითხვა-პასუხს) შორის. ჩვენ ვიკვლევთ იმ “შინაგანი უსაფრთხოებისა და მიზიდულობის” განვითარებას, რომელსაც ადამიანის ჯანსაღ პიროვნებად ჩამოყალიბებაში არსებითი და ძირეული მნიშვნელობა აქვს; ეს გახლავთ ინოვაციური პროექტი, რომელიც გვთავაზობს ამ უძველესი მუსიკალური მემკვიდრეობის თანამედროვე გამოყენებას საქართველოში მცხოვრები მარგინალური, მიტოვებული და უარყოფილი ბავშვების სულიერი ტრავმის დაძლევაში.

SWEETENING THE SOUL

This paper seeks to explore the parallels between sounds made during early infant attachment behavior and “call and response” in Georgian polyphony. It examines the development of “safety containment and attachment” – the fundamental building blocks of healthy personality development in both contexts and presents an innovative project offering current day applications for this ancient musical legacy in terms of trauma resolution for Georgia’s marginalized, neglected, and abandoned children.

თამაზ გაბისონია საპარტეზო

თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის ტრადიციული მრავალხმიანობის კვლევის საერთაშორისო ცენტრის სპეციალისტი და პედაგოგი. დაამთავრა თბილისის კონსერვატორია მუსიკისმცოდნეობის სპეციალობით (ფოლკლორი, 1986). გამოქვეყნებული აქვს არაერთი ნაშრომი. მისი სამეცნიერო ინტერესი მიუყრდნობია ქართული ხალხური მრავალხმიანობის ფორმების საკითხისადმი. მონაწილეობა აქვს მიღებული მთელ რიგ ადგილობრივ და საერთაშორისო კონფერენციებში, სხვადასხვა ფოლკლორისტულ ექსპედიციაში. არის ტრადიციული მრავალხმიანობის კვლევის საერთაშორისო ცენტრის პერიოდული გამოცემის – ქართულ-ინგლისურ ენოვანი ბიულეტენის შემდგენელი და თანარედაქტორი.

ქართული ხალხური ინსტრუმენტული მრავალხმიანობის ფორმები

მოხსენებაში განხილულია ქართული ხალხური ინსტრუმენტარიუმის როლი და შესაძლებლობები ფუნქციონალური მრავალხმიანი სტრუქტურის შემუშავებაში. დახასიათებულია ხალხური დასაკრავი, როგორც ვოკალური თუ არავოკალური მუსიკალური აზროვნების ნივთიერი პროექცია, ასევე – საკრავით ვოკალის ჩანაცვლების ტექსტუალური თავისებურებები. ავტორი მსჯელობს საკრავიერ მრავალხმიან ფაქტურაში ფუნქციონალური მრავალხმიანობის კრიტერიუმების შესახებ. დახასიათებულია სამი ძირითადი საკრავიერი ჯგუფის შეფარდებითი წილი ქართულ ხალხურ მრავალხმიანობაში. განხილულია საკრავიერი და ხმერ-საკრავიერი შესრულების სხვადასხვა მეთოდთა სახელებების მიზანშეწონილობა.

TAMAZ GABISONIA GEORGIA

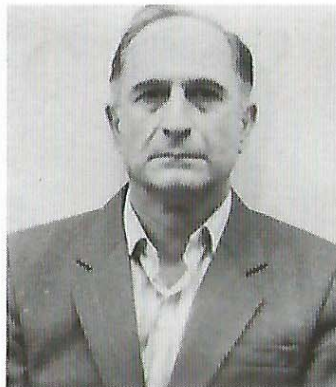
A teacher and a specialist at the International Research Center for Traditional Polyphony of Tbilisi State Conservatoire.

Graduated from Tbilisi State Conservatoire in 1986. He is the author of a number of works in musicology /folklore/. The primary sphere of his scientific -interests includes problems of Georgian folk polyphony forms. He is a participant of a number of local and international conferences and field-work expeditions. Is a compiler and co-editor of the Georgian-English Bulletin of the International Research Center for Traditional Polyphony.

FORMS OF GEORGIAN FOLK INSTRUMENTAL POLYPHONY

This paper deals with the role of Georgian folk instrumentation in the elaboration of functional polyphonic structures. The author discusses how instrumental works in the folk genre act as a material projection of vocal and non-vocal musical thinking, as well as the potential for textual peculiarities when this substitution occurs. Also discussed are the definitions of the three main instrumentations and the criteria by which they fit into structures of functional polyphony.

ვლადიმერ გოგოტიშვილი საქართველო

VLADIMIR GOGOTISHVILI
GEORGIA

In 1953 Graduated from Piano Department at Tbilisi State Conservatoire and the Moscow State Conservatoire with a specialization in Music Theory (1961). In 1961-1985 he was a teacher at the Department of Music Theory at Tbilisi State Conservatoire. Since then was a Senior Research Fellow at the Department of Georgian Folk Music at Tbilisi State Conservatoire. Has published a number of numerous works on problems of Georgian polyphony. Besides he is the author of methodological book on notation of Kartli-Kakhetian long table-songs. He is currently working on mode-intonational problems of different dialects of Georgian polyphony. He is a participant of many local and international conferences.

PARTICULARITIES OF THE FORTH CADENCE IN KARTLI-KAKHETIAN SONGS

The paper is devoted to the “modulating fourth-interval cadence” in polyphonic Kartli-Kakhetian folk songs. The origin of the “fourth” cadence is connected with the foundation of a fourth in old modes. This paper discusses the significance of interval relationships between old modes and folk song cadences. The characteristic cadential interval of a fifth is stronger than the interval of a fourth, and uses the fifth overtone which is otherwise absent in a fourth interval. The differences between these cadential intervals and their qualities will be discussed.

დამატავრა თბილისის კონსერვატორია ფორტეპიანოს სპეციალობით (1953) და მოსკოვის კონსერვატორია მუსიკისმცოდნეობის სპეციალობით (მუსიკის თეორია, 1961). 1961-1985 წლებში ეწეოდა პედაგოგიურ მოღვაწეობას თბილისის კონსერვატორიის მუსიკის თეორიის კათედრაზე. შემდეგ იყო თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის ქართული ხალხური მუსიკალური შემოქმედების კათედრის უფროსი მეცნიერთანამშრომელი. გამოქვეყნებული აქვს მთელი რიგი შრომებისა ქართული ხალხურ-სასიმღერო მრავალხმიანობის (მათ შორის სვანური, გურული, მეგრული სიმღერების) საკითხებზე, ასევე მეთოდოლოგიური ბროშურა ქართლ-კახური გრძელი სუფრული სიმღერების ნოტაციის შესახებ. უკანასკნელი წლები მუშაობს ქართული მრავალხმიანი სიმღერის სხვადასხვა დიალექტის კილო-ინტონაციური წყობის პრობლემებზე. არაერთი ადგილობრივი და საერთაშორისო კონფერენციის მონაწილეა.

კვარტული კადანის თავისებურობანი მრავალხმიან ქართლ-კახურ სიმღერებში

მოსვენება ეთმობა მამოღულირებელ კვარტულ კადანს, წარმოდგენილს მრავალხმიან ქართლ-კახურ სიმღერებში. მისი წარმომავლობა განპირობებულია ძველებურ კილოებში არსებული კვარტული ფუძის ფაქტორით. კილოს ფუძის აღნიშნული სახეობა, ისევე, როგორც კვარტული კადანის დამაბოლოებელი კვარტა, ყალიბდება ბანის პარტიაში მიღებულ ტონიკურ ბეერასთან კილოს კვარტული ტონის შეუღლების შედეგად.

ე.წ. „ქართული კადანის“ დამაბოლოებელი კვინტა მეტ სიმტკიცეს ანიჭებს მუსიკალური აზრის დასრულებას, ვიდრე ასეთივე მიზნით გამოყენებული კვარტა. დასკვნითი კვინტის მწვერვალის სახით მოცემული კვინტური ტონი შედის ტონიკიდან წარმოებულ საფეხურთა ტერციული რიგის შემადგენლობაში. ტონიკის განმამტკიცებელ ამ თავისებურებებს მოკლებულია მუსიკალური აზრის დამაგვირგენი კვარტა, რაც განპირობებს კვარტული კადანის ნაკლებმყარ, შეიძლება ითქვას, იდუმალ ხასიათს.

ვიქტორ გრაუერი აშშ

VICTOR GRAUER USA

Masters Degree in Ethnomusicology (Wesleyan University, 1961), with additional studies at UCLA (1961-62), a Ph.D. in Music Composition from SUNY Buffalo (1972). A composer, musicologist, film-maker, media artist, poet and dramatist. Was co-creator, with Alan Lomax, of the Cantometric coding system in 1961, worked on the Cantometrics Project as Research Associate, under Lomax's supervision, in 1963-1966. His creative work has been presented at Lincoln Center, The Millennium (New York), the Albright Knox Museum and Hallwalls (Buffalo), etc. His scholarly works were published in journals *Ethnomusicology*, *Semiotica*, *Art Criticism*, *Music Theory Online*, *Other Voices*, *Millennium Film Journal*, *The World of Music* and *Before Farming*. In 1998 he received the Pittsburgh Cultural Trust's Creative Achievement Award. He has taught at the University of Pittsburgh, Pittsburgh Filmmakers, the Pittsburgh High School of the Creative and Performing Arts, and Chatham College, and is presently linking his work with Lomax on Cantometrics with current developments in genetic anthropology and archaeology.

NOTABLE FEATURES OF PYGMY AND BUSHMEN POLYPHONIC PRACTICE, WITH SPECIAL REFERENCE TO SURVIVALS OF TRADITIONAL VOCAL POLYPHONY IN EUROPE

Research conducted by ethnomusicologist Joseph Jordania suggests a strong correlation between the presence of traditional vocal polyphony in Europe and traces of an archaic pre-Indo-European culture, surviving largely in isolated "refuge" areas scattered throughout the European continent. A remarkably similar pattern can be found in Africa, where various Pygmy and Bushmen groups have maintained some of the world's most complex polyphonic vocal traditions in isolated regions throughout central and southern Africa. In recent years, very specific evidence has emerged, strongly supporting original suspicions that the two populations could share a common root, both musical and genetic, among some of humankind's earliest ancestors, possibly dating to some point prior to the hypothetical "Out of Africa" migration. In light of this new evidence, I examine specific features of both "Pygmy/Bushmen" style and the European traditions as suggested by the Out of Africa model.

ეთნომუსიკოლოგიის მაგისტრი (1961, უესლის უნივერსიტეტი), დოქტორი კომპოზიციაში (1972, ბუფალოს უნივერსიტეტი). არის კომპოზიტორი, მუსიკოლოგი, რეჟისორი, მედიამხატვარი, პოეტი, დრამატურგი. ღრმად აქვს ერთად არის კანტომეტრიული სისტემის თანაავტორი და ასისტენტი კანტომეტრიულ პროექტში (1963-1966). მისი შემოქმედება წარდგენილი იყო ლინკოლნის ცენტრში, მილენიუმზე (ნიუ იორკი) და ა.შ. მისი სამეცნიერო ნაშრომები გამოქვეყნებულია ისეთ გამოცემებში, როგორიცაა „ეთნომუსიკოლოგია“, „სემიოტიკა“, „სელფენების კრიტიკა“, „მუსიკის თეორია ინტერნეტში“ და სხვ. 1998წ. მიენიჭა პიტსბურგის კულტურის ფონდის ჯილდო შემოქმედებითი მიღწევებისთვის. ასწავლიდა პიტსბურგის უნივერსიტეტში, საშემსრულებლო ხელოვნების უმაღლეს სკოლაში და სხვ. ამჟამად მუშაობს ღრმად კანტომეტრიკის გენეტიკური ანთროპოლოგიისა და არქეოლოგიის მიმდინარე მიღწევებთან დაკავშირების საკითხზე.

პიგმეებისა და ბუშმენების მრავალხმიანი პრაქტიკის ზოგიერთი მნიშვნელოვანი თვისება ევროპული ტრადიციული მოკალწერი მრავალხმიანობის გათვალისწინებით

ეთნომუსიკოლოგი იოსებ ჟორდიანის კვლევა გვჩვენებს, რომ არსებობს კავშირი ევროპულ ტრადიციულ ვოკალურ მრავალხმიანობასა და არქაულ წინაინდოევროპულ კულტურას შორის, რომელიც შენარჩუნებულია ევროპაში მხოლოდ რამდენიმე „დაცულ“ არეალში. მსგავსი სურათი არის აფრიკაში, სადაც სხვადასხვა პიგმეურ და ბუშმენურ ჯგუფებს, შენარჩუნებული აქვთ მსოფლიოს ურთულესი პოლიფონიური ვოკალური ტრადიცია ცენტრალურ და სამხრეთ აფრიკის ტერიტორიაზე. უკანასკნელ წლებში გამოჩნდა სპეციფიკური ფაქტები, რომლებიც ამყარებენ ვარაუდს, რომ ამ ორ პოპულაციას უნდა ჰქონდეს როგორც მუსიკალური, ისე გენეტიკური საერთო ფესვები, კაცობრიობის უძველეს წინაპრებს შორის „აფრიკიდან მიგრაციის“ დაწყებამდე. ახალი მონაცემების გათვალისწინებით დასტურდება ორივე (პიგმეურ-ბუშმენური) სტილისა და ევროპული ტრადიციების შესაძლო ღრმა ისტორიული კავშირები, რომელსაც გვთავაზობს „აფრიკიდან გამოსვლის“ მოდელი.

ჯონ გრეჰემი აშშ

უესლის უნივერსიტეტის ეთნომუსიკოლოგიის ბაკალავრი. თავისი დამოუკიდებელი პროექტი მიუძღვნა ქართულ ლიტურგიკულ მუსიკას. 2003 წ. საქართველოში პირველად იმოგზაურა. 2004-2006 წწ. ფულბრაიტის სამეცნიერო გრანტით იმყოფებოდა საქართველოში, სადაც იკვლევდა ქართულ ხალხურ და სასულიერო მუსიკას. ჩართულია ქართულ-ამერიკულ გაცვლით პროგრამებში, რასაც მის მიერ ორგანიზებული ანჩისხატის ტაძრის გუნდისა (2005) და „ხედაშეს“ ამერიკული ტურნეები (2007) მოწმობს. არის კულტურული ტურიზმის სამონასტრო მარშრუტების ორგანიზატორი აღმოსავლეთ საქართველოში. პრინსტონის უნივერსიტეტში ამჟამად სადოქტორო ნაშრომს ქართული ლიტურგიკული მუსიკის შესახებ.

დამახსოვრების მეთოდიკური და პარამეტრების ხელშეწყობა ქართულ საგალობლებში

ქართული გალობის გამოჩენილ დამცველთა, მაგალითად, ფილიპონ ქორიძისა და რაფელ ხუნდაძის მიერ ნოტებზე აღებული საგალობლებიდან ჩანს, რომ ევროპული სანოტო დამწერლობა ვერ ასახავს სრულყოფილად რეალობას და გვიანი XIX საუკუნის საეკლესიო მუსიკის დაცვის პერიოდის შუალედურ ჩანაწერებს წარმოადგენს. ისინი უნდა გაანალიზდნენ არა როგორც ხალხის მესხიერებით მოტანილი ნიმუშების ზუსტი ასახვა, არამედ როგორც მნიშვნელოვანი დასტური გალობის ოსტატთა ადრე არსებული პედაგოგიური სისტემისა. მელოდიური ფრაგმენტების (ერთგვარი ხმის მოდულები) მჭიდრო კავშირი ქართულ რვა ხმის სისტემასა და დამახასიათებელ სამხმარიო წყობასთან ცხადყოფს, რომ ეს მეთოდები ძალზე მოქნილია და ათასობით ინდივიდუალური საგალობლის შექმნის საშუალებას იძლევა. ამასთან, იგი გვიჩვენებს კავშირს იმპროვიზებულ ზეპირ მუსიკალურ ტრადიციასა და შუასაუკუნეების გრიგორისეული და ბიზანტიური სამგალობლო სწავლების თეორიულ და მნიშვნელოვან მოდულებს შორის.

JOHN A. GRAHAM USA

John A. Graham has a bachelor's degree in Ethnomusicology from Wesleyan University, where he completed an independent senior project on Georgian liturgical music. Initially traveling to Georgia in 2003, he received a Fulbright research grant in 2004, and continued to live in Georgia for two years studying the Georgian folk and sacred music revivals. John is actively involved in cross-cultural exchange with Georgia through recent US based tours — the critically acclaimed Anchiskhati Church Choir (Oct. 2005) and the Zedashvili Folk Ensemble (Oct. 2007) — and as the organizer of Monastery Tours for cultural tourists in eastern Georgia. John joins us from Princeton University, USA, where he is currently pursuing a Ph.D. in musicology with a focus on Georgian liturgical music.

MNEMONIC DEVICES AND THE ART OF VARIATION IN GEORGIAN CHANT

Characteristic melodic fragments tied to the Georgian Eight Tone System, coupled with an observable patterning in three-voiced harmonization techniques, reveals a fascinating intersection between improvised oral music traditions and theoretical mnemonic models reminiscent of similar models in medieval Gregorian and Byzantine chant studies. Given the testimony of several Georgian chant preservationists (including Razhden Khundadze and Pilimon Koridze) suggesting that the structure of western notation remained severely limiting as a descriptive medium for Georgian chant during the preservation movement in the late 19th century, modern scholars may attempt to analyze the transcriptions in question not as accurate representations of the oral chant tradition, but as a medium that holds important evidence for the pre-notational chant practice and pedagogy of the master-chanters.

ეკატერინე დიასამიძე საქართველო

დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორია მუსიკისმცოდნეობის სპეციალობით (მუსიკის თეორია, ფოლკლორი, 2003) და სანკტ-პეტერბურგის რიმსკი-კორსაკოვის სახელობის კონსერვატორია ამავე სპეციალობით (სასულიერო მუსიკა, 2005). აქვე გაიარა ერთწლიანი სტაჟირება პროფესორებთან: ა. კრუჩინინა, ტ. ბერშადსკაია, კიუჟაკი (2005-2006). თბილისსა და სანკტ-პეტერბურგში მონაწილეობა მიიღო რამდენიმე რესპუბლიკურ და საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციაში. კონცერტებით გამოდიოდა ძველი რუსული საეკლესიო მუსიკის ანსამბლის - "Ключ Разумения" - შემადგენლობაში (ხელმძღვანელი ნატალია მოსიაგინა). კვლევის ძირითადი სფეროა მართლმადიდებლური საეკლესიო მუსიკის თეორია. 2007 წლიდან იგი ახლადდაარსებული კლასიკური მუსიკის რადიო „მუზა“-ს პროგრამების ხელმძღვანელი და რადიოწამყვანია.

მრავალხმიანობის ზოგიერთი ასპექტის შესახებ ქართულ ბალრეაში

პიშნის არსობრივი სათავეები შუასაუკუნეებში ჩამოყალიბებულ ფილოსოფიაშია, რომლის ანალიზის ცენტრს შეადგენს ღმერთი – შემოქმედი და მისი უმაღლესი ქმნილება – ადამიანი. ჯერ კიდევ პლატონისეულ მოძღვრებაში სამყაროს უმაღლეს იდეად მადლის ფენომენი მიიჩნევა, რითაც აღნიშნული მოძღვრება ქრისტიანულ საწყისებს უახლოვდება, კაცობრიობა ღვთიურ მადლს აცნობიერებს, ხოლო ღმერთისაგან მონიჭებული მადლის პასუხად სადიდებელ-სავედრებელი იბადება.

მოსხევებაში ქართული მრავალხმიანი სასულიერო მუსიკა განხილულია, როგორც ტრადიციული მუსიკალური მემკვიდრეობის ნაწილი. ავტორი ასევე განიხილავს ზოგიერთი ტერმინის საკითხს.

EKATERINE DIASAMIDZE GEORGIA

In 2003 Graduated from musicology Department (music theory, folklore) of Tbilisi state Conservatoire (2003) and St Petersburg Rimsky-Korsakov Conservatoire in the specialty of musicology (2005). Here she completed a one-year course under the supervision of Professors A. Kruchinina T. Baershadskaya and K. Yuzhak (2005-2006). Participated in several national and international conferences, performed in concerts together with “Kliuch Razumenia” – the Ensemble of Russian sacred music (director Nataliya Mosiagina). Main focus of her research is the theory of Orthodox church music. Since 2007 has been the program director and presenter of Radio Muza – a Classical music radio program.

SOME ASPECTS OF POLYPHONY IN GEORGIAN CHURCH CHANT

The essential source of medieval hymnography lies in medieval philosophy, where the apex of thought is God the Creator and Man as God's supreme creation. The phenomenon of Grace was already considered the supreme idea of the world in Plato's doctrine which is also close to the foundational ideas of Christianity. Humanity consciously receives God's grace and answers through prayer.

This work deals with Georgian polyphonic church hymns as an artistic phenomenon and the inheritance of traditional music.

მალხაზ ერქვანიძე საქართველო

თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის ქართული ხალხური მუსიკალური შემოქმედების მიმართულებისა და სასულიერო სემინარიის პედაგოგი, ანჩისხატის ტაძრის მგალობელთა გუნდის დამაარსებელი და რეგენტი 1988-2007 წლებში. დაამთავრა თბილისის კონსერვატორია მუსიკისმცოდნეობის სპეციალობით (ფოლკლორი, 1990 წ.). მისი მოღვაწეობა მიმართულია მივიწეებული ხალხური სიმღერებისა და უძველესი ქართული საგალობლების აღდგენის, აგრეთვე მათი სწორი საშემსრულებლო მანერის დაცვისკენ. საქართველოში და საზღვარგარეთ კონსულტაციებს უწევს ქართული საეკლესიო და ხალხური სიმღერის გუნდებს. ეწევა საექსპედიციო საქმიანობას. მისი ნაშრომები ეხება ქართულ ბგერათწყობასა და ქართული მრავალხმიანობის ბუნებას. გამოქვეყნებული აქვს ქართული გალობის სანოტო კრებულები.

ქართული ხალხური სიმღერების განვითარების

მართი მეთოდის შესახებ

(პრობლემები და მოსაზრებები)

წინა სიმპოზიუმზე წარმოდგენილი თემა ეხებოდა სხვადასხვა სამგალობლო სკოლებს შორის არსებულ საგალობელთა დეფიციტის შევსების საკითხს. როგორც ხალხური სიმღერისა და საეკლესიო საგალობლის შედარებითი ანალიზი გვიჩვენებს, საგალობლის სტილური ელემენტების – მუხლების და ხმების – გამოყენება სიმღერის სტრუქტურაში ადრე საკმაოდ მიღებული ყოფილა. ავტორს ეს მიმართულება ამაჟამად სიცოცხლისუნარიანად ესახება.

საილუსტრაციოდ მოხსენებაში წარმოდგენილი იქნება რამდენიმე მუხლი, რომლებიც საერთოა როგორც გალობის, ისე – სიმღერისთვის, რის მიხედვითაც ადვილი წარმოსადგენი ხდება ამგვარი მეთოდის განხორციელების რეალობა.

MALKHAZ ERKVANIDZE

GEORGIA

A specialist at the Department of Georgian Folk Music and a teacher at the Department of Georgian Folk Music of Tbilisi State Conservatoire and Theological Seminary. He is the founder and leader of the Anchiskhati church choir 1988 -2007 . Is a graduate of Tbilisi State Conservatoire /1990/ , in speciality musicology /folklore/. His main activities include restoration of lesser known folk songs and Georgian hymns with preservation of the adequate manner of their performance. He is a consultant of Georgian sacred and folk ensembles both in Georgia and elsewhere. Participated in a number fieldwork expeditions. He studies Georgian tune and nature of Georgian polyphony. Has published collections of Georgian hymns.

A METHODOLOGY FOR THE DEVELOPMENT OF GEORGIAN FOLK SONGS (PROBLEMS AND CONSIDERATIONS)

The paper presented at the previous symposium (2006) dealt with the problem of recreating lost church hymns in the inherited collections of liturgical music, especially from the Shemokmedi School. As the comparative analysis of both folk songs and church hymns shows a similar use of stylistic elements – use of strophic form, three-part vocal structure, etc. – this practice has present application as well.

This paper will introduce several samples common for both church chant and folk song which will facilitate a clearer picture of how realistic it is to apply folksong characteristics to the recreation of church chant.

პოლო ვალეჟო ესპანეთი

ეთნომუსიკოლოგი, კომპოზიტორი და მუსიკალურ მეცნიერებათა დოქტორი; მოწვეული პედაგოგი და ლექტორი საერთაშორისო კურსებზე, უნივერსიტეტებსა და კონსერვატორიებში. მისი სამეცნიერო კვლევა თავმოყრილია აღწერითი ხასიათის ნაშრომში “ვაგოგოს (ტანზანია) მუსიკალური მემკვიდრეობა; კონტექსტი და სისტემები” (CNRS, Paris /UCM Madrid), რომელიც ეძღვნება აფრიკული საზოგადოების მრავალხმიან პრაქტიკას. იგი ავტორია მრავალრიცხოვანი ეთნომუსიკოლოგიური სტატიების, კომპაქტური დისკებისა და ვაგოგოს საზავშვო მუსიკაზე ორიგინალური წიგნისა თანდართული ორი კომპაქტური დისკით – “Mbudi mbudi na mhanga”. იგი არის Musica Presente Proyect-ის წევრი. მისი კომპოზიციები სრულდება მთელს მსოფლიოში.

პირველი ნაბიჯები ქართული მრავალხმიანობის

„გრამატიკის“ შესწავლაში

(სიმჰა არომთან თანაავტორობით)

ქართული მრავალხმიანობის თვითმყოფადობამ და სირთულემ გადაგვაწყვეტინა ამ მუსიკის სისტემური პრინციპების შესწავლა სხვა ასპექტების (მაგ. ისტორიის, რეგიონებისა და ა.შ.) გაუთვალისწინებლად. ჩვენი მასალა შეიცავს სანოტო კრებულებს, ხმოვან ჩანაწერებს და ჩვენს მიერვე გაშიფრულ დაახლოებით 250 საგალობელსა და სიმღერას. გაანალიზებულია 75-მდე ნიმუში, რის შედეგად შემუშავებულია ორი წინასწარი ტიპოლოგია: (1) კადანსების და ნახევარკადანსებისა და (2) პოლიფონიური ტექნიკებისა.

კადანსები დაჯგუფებულია დიფერენცირებული მახასიათებლების მქონე სამ ტიპად, პოლიფონიურ ტექნიკები – ოთხად, უმარტივესიდან ურთულესამდე: ა) სიმღერები ბურდონული ბანის თანხლებით; ბ) ჰომორიტმული ნიმუშები; გ) კონტრაპუნქტი თითოეული ხმის განსხვავებული რიტმული არტიკულაციით; დ) ჩამოთვლილი ორი ან მეტი ტექნიკის კომბინაცია.

ავტორების ანგარიში კვლევის მიმდინარეობის შესახებ მოხნად ისახავს გაიზიარონ ქართველი კოლეგების ცოდნა და გამოცდილება ამ სფეროში.

POLO VALLEJO

SPAIN

Ethnomusicologist, Composer and Doctor of Music Sciences. Guest teacher and lecturer at International Courses, Universities and Conservatories. His research works, closely followed by the eminent Simha Arom, have been materialized in a descriptive study “The Musical Patrimony of the Wagogo (Tanzania): Context and Systems” (CNRS, Paris /UCM Madrid) dedicated to the polyphonic proceedings practiced by this African society. Author of various ethno-musicological works: articles, CD publications in OCORA/Radio France and VDE-Gallo (Geneva, Switzerland) labels, and an original book-2CD *Mbudi Mbudi Na Mhanga* focusing on the world of Wagogo children's music. Member of Musica Presente Proyect, his compositions are usually performed all over the world.

TOWARDS THE STUDY OF THE “GRAMMAR” OF GEORGIAN POLYPHONY: FIRST STEPS

(Co-author SIMHA AROM)

The originality and complexity of Georgian Polyphony brought us to engage in a study of its systematic, in order to understand the principles which underlie this music *per se* – i.e. without considering aspects like history, regions or genres. Our corpus includes published scores and sound documents, as well as recordings and transcriptions we ourselves realized. It contains about 250 pieces of religious and profane music from different regions. Until now we have analyzed some 75 pieces. These allowed us to elaborate two provisional typologies: one concerns the cadences and semi-cadences, the other the different polyphonic techniques. Cadences may be summarized in three types, each presenting clearly differentiated characteristics. Polyphonic techniques present (roughly) four types, from the simplest to the most complex: (1) Songs over drone (bordon); (2) Homorhythmic pieces: strict homorhythm / ornamented homorhythm; (3) Counterpoint, – i.e. in which each voice has a different rhythmic articulation; (4) The combination of two or more of the above mentioned techniques.

The aim of presentation is to give an account of the state of this “work in progress” and to benefit of the knowledge and the vast experience of our Georgian colleagues in this domain.

ნანა პალიშვილი საქართველო

ეთნომუსიკოლოგი, ფოლკლორის სახელმწიფო ცენტრის მუსიკალური ხელოვნების მიმართულების ხელმძღვანელი. დაამთავრა თბილისის კონსერვატორია (1986). მუშაობდა სამუსიკო და ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებში და კოლეჯში ხალხური სიმღერის მასწავლებლად, სარეგენტო-ხალტბარო ჯგუფების ფოლკლორის პედაგოგად. მონაწილეობდა რამდენიმე სამეცნიერო კონფერენციაში, არის პრობლემული საგანგებო სტატიების ავტორი, მრავალი ფოლკლორისტული ექსპედიციის მომწეობი და მონაწილე (ერთ-ერთი ბოლო – მაჭახლის ხეობაში). ნოტებზე გადატანილი აქვს მრავალი ხალხური სიმღერა, არის ხალხური სიმღერების კრებულების მუსიკალური რედაქტორი, საჯარო სკოლის მუსიკის სახელმძღვანელოს თანაავტორი (I კლ.) და პასუხისმგებელი რედაქტორი (II-III კლ.), ფოლკლორის სახელმწიფო ცენტრის შემოქმედებითი ჯგუფის წევრი. დაარსების დღიდან მღერის ქალთა ფოლკლორულ ანსამბლ "მზეთამზეში". ხელმძღვანელობს მოხერხებული ხალხური სიმღერების შემსრულებელ ვაჟთა ანსამბლს. არის გარაყანიძის სახელობის ბავშვთა სტუდია "ამერ-იმერის" პედაგოგი და თბილისის წმ. პეტრე-პავლეს სახელობის ტაძრის რეგენტი.

ქართული ტრადიციული მრავალხმიანობა და ხალხური მუსიკის შემსრულებლობის თანამედროვე პრობლემები

თანამედროვე საქართველოში ხალხური მუსიკის შემსრულებლობის პრობლემები, ტრადიციულ მრავალხმიანობასთან მიმართებაში, დღესაც აქტუალურია და საგანგებო კვლევას მოითხოვს. საქართველოს ფოლკლორის სახელმწიფო ცენტრის მუშაობის სპეციფიკა ხალხური შემსრულებლობის ყოველდღიურობის ანალიზის საშუალებას იძლევა. 2005-06 წლების ფოლკლორის ეროვნულმა დათვალიერება-ფესტივალმა დღევანდელ საქართველოში ამ მხრივ არსებული სრული და რეალური სურათი დახატა. მოხსენების მიზანია, კონკრეტულ აუდიო-ვიდეო მასალაზე დაყრდნობით, განიხილოს თანამედროვე ხალხური შემსრულებლობის ზოგადი ტენდენციები (რეპერტუარი, შესრულების ფორმა, საშემსრულებლო სტილი და მანერა, ინსტრუმენტული თანხლება), შემსრულებელთა ჯგუფების ტიპები და რეგიონული თავისებურებები, განსაზღვროს ძირითადი კანონზომიერებები.

NANA VALISHVILI GEORGIA

Ethnomusicologist, Head of Musical Department at the Folklore State Centre of Georgia. In 1986 graduated from Tbilisi State conservatoire. At various times was a music teacher at music and secondary schools and a folk music teacher, also a teacher of sacred and profane music. Took part in a number of scientific conferences, is the author of newspaper articles on various professional problems. Organized and participated in a number of field-work expeditions notably to Machakhela Gorge (Turkey). Transcribed many Georgian folk songs, is the musical editor of books of folk songs, co-author of the music book for secondary schools (I year), and an editor for the music book for secondary schools (II- III years). A founding member of the women's group *Mzetamze*. Directs men's folk ensemble of Mokhevan songs. A teacher at Edisher Garakanidze children's folk-ethnographic studio *Amer-Imeri*, and is the leader of the St. Peter and Paul church choir.

GEORGIAN TRADITIONAL MULTI-PART SINGING: PERFORMANCE ISSUES

In contemporary Georgia, folk music performance needs special attention and study. The activity of the State Folklore Centre of Georgia allows us to bring together many traditional performers (for example, the 2005 -2006 National Folk Exhibition Festival) and enables researchers a close look at contemporary performance issues. This presentation deals with general tendencies among contemporary folklore performers concerning issues of repertoire, form, and style of performance practice as well as instrumental accompaniment with the aim of highlighting regional peculiarities and general trends.

კარსტენ ვერჯინი გერმანია

CARSTEN WERGIN GERMANY

PhD. Specializes in the audio/visual anthropology of music, sound, and intercultural communication in a broad social and historical perspective. After completing a BA (Honors) in Communications and English Studies at London Met and a MA in Cultural Studies at Goldsmiths College, he gained a PhD from the University of Bremen in 2007 based on a one-year ethnographic fieldwork concerning musical enactments of identity and culture on the island of La Reunion, Indian Ocean. In 2007 he became a co-founder of the interdisciplinary research group 'Tourism and the Oriental Other' at Martin-Luther-University Halle-Wittenberg. His focus there is on visual and aural representations of contemporary social life worlds for tourist audiences. Key topics include audience culture, tourism as embodied practice, "staged authenticity", and ethnographic approaches to sound/visual design in hybrid cultural spaces.

SOUNDS OF CREOLISATION: "SOCIAL POLYPHONY" IN THE SOUTHWEST INDIAN OCEAN

This paper argues for "social polyphony" in music as a valuable concept to scientifically engage with the political and cultural specificities of the southwest Indian Ocean region. A traditional definition of polyphony is based on a musical component only. The development of such traditional polyphony continues, for example in the case of African music, where European, North American or Caribbean influences such as Hip Hop and Reggae change the ways in which local music traditions are intoned. In the southwest Indian Ocean such "Euro-peanized" forms of contemporary polyphony are strongly linked to the remembrance of a colonial past. In my paper, I outline this aspect of a specific "social polyphony" with regards to a certain musical style, Ségá. Findings are based on ethnographic fieldwork, qualitative interviews with local musicians, participant observation and band membership in the Creole sound-scapes of various islands in the region (La Reunion, Mauritius, Rodrigues). These will also be highlighted by some musical examples.

ბგერის, კულტურათაშორისი კომუნიკაციისა და აუდიო/ვიზუალური ანთროპოლოგიის სპეციალისტი. ლონდონის მეტროპოლიტენ უნივერსიტეტში კომუნიკაციებისა და ინგლისურ ენაში ბაკალავრის ხარისხის მიღების შემდეგ, 2007 წელს ბრემენის უნივერსიტეტში დაიცვა ფილოსოფიის დოქტორის ხარისხი, რომელიც აგებული იყო ინდოეთის ოკეანის სამხრეთ დასავლეთით ლა რეუნიონში ფრანგულ დეპარტამენტში ერთი წლის განმავლობაში ჩატარებული ეთნოგრაფიული საველე ექსპედიციის მიერ მოპოვებულ მასალაზე. 2007 წელს გახდა თანადაფუძნებელი პაღე ვიტენბერგის მარტინ ლუთერის უნივერსიტეტის დისციპლინათაშორისი კვლევის ჯგუფისა "ტურიზმი და უცნობი აღმოსავლეთი". მისი კვლევის ობიექტია თანამედროვე სოციალური სამყაროს ვიზუალური და ხმოვანი წარმოდგენები. ძირითადი თემებია კულტურა, ტურიზმი, როგორც მატერიალიზებული პრაქტიკა. „სცენური ავთენტიკურობა“ და ეთნოგრაფიული მიდგომები ხმოვანი/ვიზუალური სურათისადმი პიბრიდულ კულტურულ სივრცეებში.

კრეოლიზაციის ხეობა: „სოციალური პოლიფონია“ ინდოეთის ოკეანის სამხრეთ-დასავლეთში

ნაშრომი "სოციალური პოლიფონიას" განიხილავს როგორც ინდოეთის ოკეანის აუზის სამხრეთ-დასავლეთ ნაწილის პოლიტიკური და კულტურული თავისებურებების მნიშვნელოვან სამეცნიერო კონცეფციას. პოლიფონიის ტრადიციული დეფინიცია ემყარება მხოლოდ მუსიკალურ კომპონენტს. ასეთი ტრადიციული პოლიფონიის განვითარება გრძელდება, მაგალითად, აფრიკაში, სადაც ევროპული, ჩრდილოამერიკული ან კარიბის ზღვის გავლენები, როგორიცაა „ჰიპ-ჰოპი“ და „რეგეი“ ცვლიან ადგილობრივ ტრადიციულ ინტონირებას. ინდოეთის ოკეანის სამხრეთ დასავლეთში თანამედროვე პოლიფონიის „ევროპეიზებული“ ფორმები მჭიდროდ არის დაკავშირებული კოლონიურ წარსულთან. ნაშრომში ავტორი ხაზს უსვამს სპეციფიკური „სოციალური პოლიფონიის“ ამ ასპექტს ერთ-ერთი მუსიკალური სტილის – სეგას მაგალითზე. კვლევას საფუძვლად დაედო ეთნოგრაფიული ექსპედიციის მონაცემები, ადგილობრივ მუსიკოსებთან ინტერვიუები, სხვადასხვა რეგიონის (რეუნიონი, მავრიკია, როდრიგესი) და კრეოლური მუსიკალური ჯგუფების წევრების დაკვირვებები.

ნატალია ზუმბაძე საპარტეზო

ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორი, თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის ქართული ხალხური მუსიკალური შემოქმედების მიმართულების და ფოლკლორული ანსამბლის ხელმძღვანელი, საქართველოს ფოლკლორის სახელმწიფო ცენტრის კონსულტანტი, ქალთა ფოლკლორულ ანსამბლ *მზეთამზე* წევრი; მუსიკოსთა სხვადასხვა შემოქმედებითი კავშირისა და ფოლკლორული კომისიის წევრი. მონაწილეა მრავალი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის და სიმპოზიუმისა (საქართველო, გერმანია, საფრანგეთი, დიდი ბრიტანეთი, ლატვია, პორტუგალია, იტალია). 50-ზე მეტი სამეცნიერო პუბლიკაცია უმთავრესად ქართული ხალხური მუსიკის სწავლებას, ფოლკლორულ შემოქმედებებს და ქალთა ტრადიციულ სიმღერებს ეძღვნება. აქვს სხვადასხვა ეტაპზე ქართული ფოლკლორის სწავლების დიდი გამოცდილება; თბილისის კონსერვატორიაში მიჰყავს ქართული ხალხური მუსიკალური შემოქმედების სადექო და სპეციალური კურსები. აქტიურად მუშაობს ფოლკლორის შემკრებლობით და სამშემოქმედო სფეროებში; წევრობს ეიფრის საბავშვო, ახალგაზრდულ და უფროსთა ფესტივალებზე; მეთოდურ დახმარებას და კონსულტაციებს უწევს სხვადასხვა რეგიონის ხალხურ შემსრულებლებს. ატარებს მასტერკლასებს საფრანგეთის, ბელგიის, პოლანდიის, დიდი ბრიტანეთისა და ფინეთის უნივერსიტეტებსა და კონსერვატორიებში, პროფესიონალთა და მოყვარულთა ანსამბლებთან; ხელმძღვანელობს მათ საკონცერტო ტურნეებს. არის პროექტის ავტორი და წამყვანი ქართული ხალხური მუსიკის ტრადიციული შემსრულებლობისადმი მიძღვნილი სასწავლო-საგანმანათლებლო ლექცია-კონცერტების სერიისა. დაკავებულია საგამომცემლო-სარედაქტორო საქმიანობით: 2008 წელს გამოიცა მისი მომზადებული ხმის ჩამწერი სტუდიის საექსპედიციო ჩანაწერები (ხვანეთი, 2007), ქართული მუსიკის საღამოს და მისი კონსულტაციით მომზადებული საავტორო პროექტის – ქართული ხალხური სიმღერის თემათა სწავლებელი – კომპაქტდისკები.

ქართული სიმღერის მრავალხმიანობა და მისი დამატებითი არამომხმადებელი

ნაშრომში შესწავლილია ქართული სიმღერის მრავალხმიანობის ერთი შეხედვით ნაკლებად მნიშვნელოვანი ასპექტი – მისი არაპირდაპირი გამოვლინებები. მათი ძირითადი (მუსიკალური და არამუსიკალური) სახეები, შემადგენელი ჯგუფები, დამახასიათებელი ნიშნები და გამომწვევი მიზეზები განხილულია საქართველოს სხვადასხვა კუთხის საექსპედიციო (აუდიო, ხელნაწერი) და გამოქვეყნებული სანოტო მასალის საფუძველზე. კვლევის შედეგად მრავალხმიანობის არაპირდაპირი გამოვლინებები მიჩნეულია ქართული სიმღერის მრავალხმიანობის დამატებით არგუმენტებად.

NATALIA ZUMBADZE GEORGIA

D.A. Head of the Georgian Folk Music Department of Tbilisi State Conservatoire, Director of the Tbilisi State Conservatoire folk ensemble, Consultant at the State Folk Center of Georgia, a member of the women' folk ensemble *Mzetamze*. Participated in many international scientific conferences and symposia (Georgia, Germany, France, UK, Latvia, Portugal, Italy). Author of more than 50 scientific publications mostly on teaching Georgian folk music, folk performance and women's traditional songs. Has a long-term experience in teaching Georgian folk songs; at Tbilisi state Conservatoire leads general and special courses in folklore; Is actively involved in field-work, is a jury member of various children's and youth festivals. Consultant for folk performers from various regions of Georgia on folk performance, has rich experience in teaching Georgian folk songs outside Georgia, leads master-classes for professional and amateurs performers at Universities and music conservatories in France, Belgium, Holland, UK and Finland. Is the author and director of the project *series of training -an educational lecture -concerts on Georgian traditional performance*. In 2008 she prepared and published the recordings: "Expedition Recordings Svaneti 2007," "Evening of Kartlian Music," and "Teach Yourself Georgian Folk Song."

GEORGIAN POLYPHONY AND ITS ADDITIONAL ARGUMENTS

The work deals with at one glance less significant aspect of Georgian polyphony and its indirect expressions. Basing on expedition materials (audio written) from various parts of the country their basic types, peculiar features and causes are discussed. As a result of the study polyphony is considered a keynote of Georgian song, and direct and indirect expressions of polyphony –its additional arguments

იზალი ზემტოვსკი აშშ/რუსეთი

დოქტორი. ამჟამად სტენდფორდის უნივერსიტეტის მოწვეული პროფესორი და კალიფორნიაში, ქ. ბერკლიში „აბრეშუმის გზის“ სახლის საბჭოს დირექტორია. სპეციალობით ეთნომუსიკოლოგი და ფოლკლორისტი, მუშაობს სლავური კულტურებისა და მათი ევრაზიული ეთნიკური კავშირების საკითხებზე, რომელიც კავკასიასა და ცენტრალურ აზიაში მუსიკის ზეპირ ტრადიციებსაც მოიცავს. წარმოშობით რუსეთიდან, სანკტ-პეტერბურგიდანაა და აშშ-ში სხვადასხვა საუნივერსიტეტო კურსს უძღვება. ავტორია მრავალი წიგნისა და 550-მდე სტატიისა, რომლებიც სხვადასხვა ენაზეა გამოცემული. მათ შორისაა წიგნები: „რუსული მრავალხმიანობის ნიმუშები“ (ლენინგრადი, 1972), „ფოლკლორი და კომპოზიტორი“ (ლენინგრადი, 1978), „ზეპირი ტრადიციების სამყაროდან: აზრთა კრებულები“ (სანკტ-პეტერბურგი, 2006). მის მიერ ინგლისურ ენაზე გამოქვეყნებული სტატიების ჩამონათვალი: „შედის ორი ვრცელი საენციკლოპედიო შესავალი რუსულ მუსიკაზე“ (*The Garland Encyclopedia of World Music*, ტ. 8, 2000; *The New Grove's Dictionary of Music and Musicians* (მე-2 გამოცემა, ტ. 20, 2001) და სპეციალური შესავალი „მრავალხმიანობა: რუსეთი და დასავლეთ-ცენტრალური აზია“ (*ibid*, ტ. 20), ასევე „მსოფლიო მუსიკა: თანამედროვე მეცნიერების ფენომენი და საგანი“, *Intercultural Music Studies* 3 (Wilhelmshaven, 1992), „სინთეტიკური პარადიგმის შესახებ“, *ეთნომუსიკოლოგია*, ტ. 41 (1997), „მუსიკოლოგიური მოგონება მარქსიზმზე“, „მუსიკა და მარქსი: იდეები, პრაქტიკა, პოლიტიკა“ (ნიუ-იორკი და ლონდონი, 2002), „არც აღმოსავლეთი, არც დასავლეთი; მათ შორის, თუმცა არც ხიდი: ახალი დისკოპლინის გამოცანა, ეთნოგეომუსიკოლოგია“ (ბელგრადი, 2005), ორი სტატია ტრადიციული მრავალხმიანობის პირველი და მეორე საერთაშორისო სიმპოზიუმის მასალებში (თბილისი, ქართულად და ინგლისურად), „ეთნიკური სმენა სოციალ-კულტურულ ზღვარზე: პოლიმუსიკალურ-ეთნიკური სმენის მქონე ადამიანის იდენტურობის საკითხისათვის“ (იბეჭდება *Livush Vetoich*-ის კონფერენციის მასალებში, ბარ-ილანის უნივერსიტეტი).

IZALY ZEMTSOVSKY USA/RUSSIA

Dr. Izaly I. Zemtsovsky is currently a visiting professor at Stanford University and a Board Director of the Silk Road House in Berkeley, California. He specializes in ethnomusicology and folkloristics with emphasis on Slavic cultures and their Eurasian ethnic connections, including music of the oral tradition in the Caucasus and Central Asia. Native of St. Petersburg, Russia, since 1994 he has taught various university courses in the USA.

Dr. Zemtsovsky is the author of a score of books and about 550 articles published in different languages. The list of books includes, among others, *Specimens of Russian Folk Polyphony* (Leningrad, 1972), *Folklore and the Composer* (Leningrad, 1978), *From the World of Oral Traditions: Collected Reflections* (St. Petersburg, 2006). The list of his articles published in English includes, among others, two extensive encyclopedic entries on Russian music (*The Garland Encyclopedia of World Music*, Vol. 8, 2000; *The New Grove's Dictionary of Music and Musicians* (2nd edition, vol. 20, 2001) and a special entry “Polyphony: Russia and West-Central Asia” (*ibid*, vol. 20), as well as “World Musics: Phenomenon and Object of Modern Science,” *Intercultural Music Studies* 3 (Wilhelmshaven, 1992), “An Attempt at a Synthetic Paradigm,” *Ethnomusicology*, vol. 41 (1997), “Musicological Memoirs on Marxism,” *Music and Marx: Ideas, Practice, Politics*. New York & London, 2002), “Neither East Nor West; In Between But Not a Bridge: A Riddle For a New Discipline, the Ethno-geomusicology” (Belgrade, 2005), two articles in the *Proceedings of the 1st and the 2nd International Symposium on Traditional Polyphony* (Tbilisi, in English & Georgian), and “Ethnic Hearing in the Socio-Cultural Margins: Towards the Identity of Homo Musicians Polyethnoudiens” (In *The Proceedings of the Conference Livush Vetoich*. Bar-Ilan University, in print).

ანდრეა კუზმიჩი კანადა

ANDREA KUZMICH CANADA

Has been singing Georgian polyphonic songs since 1996 with the Canadian choir Darbazi (second place winner of the 2008 Canadian Broadcasting Company's Choral Competition) and in 2003 co-founded the trio Zari (recipient of the 2004 Canada Council for the Arts award). Has also studied Balkan, Congolese, South Indian, and early African American music. Has been teaching Georgian polyphonic songs in Toronto since 2000. Has guest lectured and directed the World Music Chorus at York University. Completed her Masters Degree. Is presently a PhD candidate in Ethnomusicology. Current research on urban traditional music practices in Caucasus Georgia is supported by York University, the Ontario Government and the Social Sciences and Humanities Research Council of Canada. Has presented papers on Georgian music in Canada, Georgia, Sweden and the United States and has produced two short radio documentaries on Georgian music.

A TRADITIONAL GEORGIAN *URSATS* SCHENKERIAN-STYLED REDUCTION ANALYSIS AND CROSS REGIONAL COMPARISONS OF TRADITIONAL GEORGIAN POLYPHONIC SONGS

Schenkerian analysis is based on the belief that all Western tonal-art music reduces down to a fundamental structure that is represented by a scalar step-wise descending line and a simple harmonic bass accompaniment. This structure is otherwise known as the *ursatz*. Little attempt has been made to apply Schenkerian analysis outside of the classical music idiom; however, there are many tools and techniques in the analysis translatable to the reduction of other musics. The inspiration for applying such an analysis is to facilitate cross-regional comparisons of Georgian traditional polyphonic songs. The paper discusses how Schenker's assumptions and techniques are adapted to the analysis of Georgian polyphonic songs. Examples are drawn from an analysis two Kakhetian and two Gurian table songs. No fundamental structure or *ursatz* is actually identified although some striking similarities and differences are found in the reduced forms of these four songs. These observations question whether Schenkerian-styled reduction analysis can be used for cross regional comparisons of Georgian traditional songs as well as other musics found within the Caucasus.

ფილოსოფიის დოქტორი, ეთნომუსიკოლოგი (იორკის უნივერსიტეტი, 1996 წლიდან ასრულებს ქართულ ხალხურ სიმღერებს კანადურ გუნდთან ერთად (ღარბაზი, II ადგილი კანადის სატრანსლაციო კომპანიის კონკურსში, 2008). 2003 წ. დააარსა ტრიო ზარი (კანადის ხელოვნების საბჭოს პრიზიორი, 2004). კუზმიჩმა შეისწავლა ბალკანური, კონგოური, სამხრეთ ინდური და აფრო-ამერიკული მუსიკა. 2000 წლიდან ასწავლის ქართულ მრავალხმიანობას ტორონტოსა და იორკის უნივერსიტეტებში. კითხულობდა ლექციებს და ხელმძღვანელობდა მსოფლიო მუსიკის გუნდს. ამჟამინდელი კვლევა ხორციელდება იორკის უნივერსიტეტის, ონტარიოს მთავრობისა და კანადის სოციალური მეცნიერებისა და პუმანიტარული კვლევის საბჭოს გრანტებით და ეხება საქართველოს/კავკასიის ტრადიციულ ქალაქურ მუსიკას, წაკითხული აქვს მოხსენებები ქართულ მუსიკაზე კანადაში, საქართველოში და აშშ-ში; შექმნილი აქვს ორი მოკლე რადიო-ფილმი ქართულ მუსიკაზე.

ტრადიციული ქართული ურზაცი? შენქერიან-სტილის რედუქციის ანალიზი და ტრადიციული ქართული მრავალხმიანობის ჯვარედინი შედარება

შენქერის ანალიზი ეყრდნობა რწმენას, რომ დასავლური ტონალური მუსიკა მცირდება ფუნდამენტურ სტრუქტურამდე, რომელიც წარმოდგენილია კიბისებური დადმავალი ხაზითა და მარტივი ჰარმონიული ბანის აკომპანემენტით. ეს სტრუქტურა ცნობილია, როგორც ურზა. შენქერის ანალიზი ნაკლებად არის გამოყენებული კლასიკური მუსიკის მიღმა, თუმცა არსებობს ამ ანალიზის მრავალნაირი ტექნიკა, რომელიც შეიძლება გამოვიყენოთ სხვა ტიპის მუსიკის რედუქციისათვის. ნაშრომში ეს ანალიზი მისადაგებულია ქართულ ტრადიციულ მრავალხმიან სიმღერებთან. ორი კახური და ორი გურული სუფრული სიმღერის მაგალითზე განხილულია, როგორ გამოიყენება შენქერის ანალიზი ქართული (აგრეთვე კავკასიური) ტრადიციული პოლიფონიური სიმღერების ჯვარედინი შედარებისათვის.

ტაიდა ლანჯი ლატვია

სხვადასხვა დროს მუშაობდა ლატვიის სახელმწიფო უნივერსიტეტში, ფიზიკა-მათემატიკის ფაკულტეტზე, პროგრამირების დეპარტამენტში. ლატვიის სახელმწიფო კონსერვატორიაში მუსიკისმცოდნეობის ფაკულტეტის მუსიკის პედაგოგად, შპიდოლას სკოლა-გიმნაზიის დეველოპერად; აგრეთვე ლატვიის ტრადიციული ხელოვნების მეთოდოლოგიის ცენტრის უფროს მეცნიერ-თანამშრომლად, ლატვიის ტრადიციული სიმღერის ანსამბლ „Auseklītis“-ის ხელმძღვანელად, ინჟინერ-პროგრამისტად. მის მიერაა გამოცემული წიგნი „ლატვიური არამატერიალური კულტურის წიადში“. 2007 წელს გამოსცა სახელმძღვანელო მოსწავლე-თათვის „ლატვიის ტრადიციული მუსიკა“. იყო განათლების სპეციალისტთა კონფერენციის არბიტრი. ავტორია გამოცემისა „ლატვიური ტრადიციული დეკლამაციური სიმღერები სასკოლო განათლებაში“.

ტრადიციული მუსიკის უპველესი ადგილობრივი შრეპი ლატვიაში – გურდონული პოლიფონია და მისი კავშირი რეგიონალურ სიმღერებთან

ავტორმა შეიმუშავა კომპიუტერული სიმულაციის სპეციალური პროგრამა ბურდონული პოლიფონიური ტრადიციის წარმოსადგენად ლატვიურ ტრადიციულ არქაულ მრავალხმიანობაში, საწეს-ხვეულებო და სეზონურ სიმღერებზე დაყრდნობით. პროგრამა ქმნის ბურდონული პოლიფონიური ტიპების ვარიანტების მოდელს. მუსიკალური შედეგების გრაფიკული გამოსახვა გვიჩვენებს: (1) ლატვიის სხვადასხვა რეგიონის მელოდიური ტიპების ვიზუალურ ინტერპრეტაციას; (2) ამ ტიპების შედარებას ერთი რეგიონის ფარგლებში; (3) ბურდონული პოლიფონიური მელოდიების ზუსტ ტიპებს. ტრადიციული პოლიფონიური მელოდიების დახასიათება გულისხმობს: (1) ოქროს შუალედის პარმონიული სტრუქტურის შექმნის პრინციპების შესწავლასა და ტრადიციული ბურდონული მელოდიების ძირითადი სტრუქტურის არსებობას; (2) ოქროს შუალედის პრინციპის მკაცრად განსაზღვრულ მიმართულებას ადმინისტრაციულ რეგიონებიდან დასვლეთისაკენ; (3) ახლად-შექმნილი მელოდიების ანალიზის ფართო სპექტრს არქაული მელოდიებისგან განსხვავებით.

TAIDA LANGE

LATVIA

Lecturer at Latvia State University, Faculty of Physics and Mathematics, Department of Programming; Latvia State Conservatorium, Faculty of Musicology, Developer of methodological means in Spīdola School Gymnasium; as Senior research associate in Scientific Methodical Centre of Traditional Art of Latvia Republic, as a Leader of Latvian Traditional Singing group „Auseklītis,” researching and case studies of teaching and developing of authentic ways of singing for pre-school and first grade schoolchildren, and an Engineer/programmer.

Published books: „Insight of Latvian Immaterial Culture”, students text book with examples „Traditional Music of Latvia” (2007), „Ways of Use for Latvian Traditional Reciting Songs in Musical Education in Schools.” Was a referee in Conference for Specialists of Education.

AN OLDER INDIGENOUS STRATUM OF TRADITIONAL MUSIC IN LATVIA – DRONE POLYPHONY AND ITS CONNECTION WITH RECITATIVE-LIKE SONGS

Current research deals with the computer simulation or developed special computer program for representation of various bourdon polyvocal tradition in Latvian traditional archaic vocal polyphony basing on the melodies of ceremonial songs and seasonal customs. Our attempt to model different samples and variations of bourdon polyphonic types and represent these graphically has resulted in: (1) Visual interpretations of all different types of melodies depending on each of the Latvian regions; (2) The computer modeling program allows us to compare different types of melodies within one region; (3) and to define precise types of bourdon polyphonic melodies. Characterization of Latvian polyphonic traditional melodies also includes studies of: (1) Harmonic structure and forming basic principle of *aurum mediocritas* – or golden proportion - existence in basic structure of traditional bourdon melodies. (2) This principle of *aurum mediocritas* has strictly defined direction of representation and development from East regions to West regions of Latvia. (3) Newly-designed melodies provide the basic principles of the analysis in comparison to traditional archaic melodies.

გიტა ლანცერა ლატვია

ეთნომუსიკოლოგი. 1988 წლიდან დღემდე მუშაობს ლატვიის რადიოში. 1972-1984 წ.წ. ვიოლინოს, მუსიკის ისტორიასა და თეორიას სწავლობდა. ლატვიის მუსიკალურ აკადემიაში (1984-1989) მიიღო ეთნომუსიკოლოგიის ბაკალავრის ხარისხი. იყო ამავე აკადემიის ლექტორი (1989-1990). არის რადიო „კლასიკის“ მთავარი რედაქტორი. მისი სტატიები გამოქვეყნებულია ლატვიის სხვადასხვა ჟურნალ-გაზეთებში. როგორც ექსპერტი, მონაწილეობდა პარიზის საერთაშორისო მუსიკის გამოფენაში „მუსიკორა 92“. იყო აგრეთვე უნგრეთში EBU-ს თანამედროვე ხალხური მუსიკის ფესტივალის, შვეიცარიის (1994), დანიის (1996) და ბელგიის (1999) ფესტივალების მონაწილე. გამოცემული აქვს ლატვიური ტრადიციული მუსიკის აუდიო ალბომები (1994, (1997). არის მსოფლიო მუსიკალური ფესტივალის PORTA-ს (1999-2008) პროდიუსერი და სამხატვრო დირექტორი.

პუროფესორი სიმღერა ლატვიის აუგზემის რეგიონში - რეკონსტრუქციის მიღწევები და პრობლემები.

ლატვიაში არის პოლიფონიური რეგიონები, რომლებიც თანაარსებობენ არაპოლიფონიურ რეგიონებთან. მდიდარი პოლიფონია (ბურდონული სიმღერა და პარმონიული პოლიფონია) არსებობს ლატვიის სამხრეთ დასავლეთში, სპეციფიკური პოლიფონიური სტილი (ოსტინატოსთან შერწყმული სილაბური ბურდონი) ჩაწერილია ვიპემეს რეგიონში. პარმონიული სამხმანი და ბურდონული სიმღერა დღესაც სრულდება ლეტგალეში - აღმოსავლეთ ლატვიაში. ლატვიის პატარა რეგიონ აუგზემეში ვხვდებით ვოკალური პოლიფონიის უნიკალურ სტილს, რომელშიც მელოდიასა და შეკავებულ ნოტს შორის ჩნდება მკვეთრი ინტერვალები (სეკუნდები ტერციების ნაცვლად), იშვიათი მოვლენა ლატვიურ ტრადიციულ მუსიკაში. დღეს ფოლკლორული გუნდები წერილობითი წყაროებიდან აღადგენენ დაიწყებულ ტრადიციას. დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ადგილობრივი დიალექტის შესწავლასა და სიმღერისათვის საჭირო გარემოს შექმნას.

GITA LANCERE LATVIA

Ethnomusicologist. From 1988 until present works at Latvian Radio. In 1972 -1984 studied violin and musicology at Emils Darzins Music School. In 1989 graduated from Latvian Music Academy as a Bachelor in ethnomusicology. In 1989 -1990 was a lecturer of ethnomusicology at the Latvian Music Academy. Is the senior editor of LR 3 „Klasika“. Published articles in journals „Maksla“, „Maksla+“, „Mūzikas Saule“, newspapers – „Literatūra un Maksla“, „Padomju Jaunatne“, „Labrīt“, „Spogulis“, „Kulturas Forums“. Participated in the International Music Exhibition „Musicora'92“ in Paris. Was a music expert in EBU (Europe Broadcasting Union). Contemporary Folk music festivals in Hungary (1991) Switzerland (1994), Denmark (1996) and Belgium (1999). Produced AC's and CD's of Latvian traditional music: CD „Voix des Pays Baltes“ (1994, „Maison de Cultures du Monde“), AC „Līgo dziesmas“ (1997, Latvijas Radio). Producer and artistic director of World Music festival PORTA (1999 - 2008).

DRONE SINGING IN AUGDZEME REGION OF LATVIA – ACHIEVEMENTS AND PROBLEMS IN RECONSTRUCTION

There are several polyphonic areas in Latvia co-existing with non-polyphonic areas, with no indications of any polyphony or its existence there in the past. Very rich polyphony can be found in the south-western corner of Latvia. The smallest region of Latvia Augdzeme features a unique kind of drone vocal polyphony, where sharp intervals between melody and sustained note often arise - seconds instead of thirds are of rare occurrence in Latvian traditional music. This style of drone singing disappeared from live practice long ago and is only found presently in written sources (without any sound recordings). During the folk revival movement in Latvia, Augdzeme polyphonic songs have been recreated from written materials. Learning the local dialect is of great importance as well as establishing the correct contextual placement of each song –indoor/outdoor, women/mixed group, etc.

ნონა ლომიძე ავსტრია/საქართველო

მუსიკოლოგი. დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორია. მუსიკალური ხელოვნების მაგისტრის ხარისხი მიიღო ვენის მუსიკისა და საშემსრულებლო ხელოვნების უნივერსიტეტში, არის ვენის ხელოვნების აკადემიის ფონოგრაფიკის ასისტენტ-თანამშრომელი. გამოქვეყნებული აქვს სტატიები ქართული მრავალხმიანობის ჩაწერის შედარებითი მეთოდების შესახებ, ქართველ ებრაელთა სათვისტომოს მუსიკალური კულტურის სოციალურ ასპექტებზე, ასევე ქართული კულტურის სხვა საკითხებზე. არის ვენაში პრესის საერთაშორისო საზოგადოების წევრი.

ვიბრატო კახურ ხალხურ სიმღერებში

მოხსენებაში ყურადღება გამახვილებულია შემდეგ საკითხებზე: 1. ვიბრატოს დეფინიცია, 2. ვიბრატოს ფუნქცია, 3. ვიბრატოს ტიპოლოგია, 4. სად გამოიყენება ვიბრატო 5. როგორ და რატომ იყენებენ მომღერლები ვიბრატოს 6. ვიბრატოს მიმართება იმპროვიზაციასთან კახურ ხალხურ სიმღერებში.

NONA LOMIDZE AUSTRIA

Georgian musicologist. Graduate of Tbilisi State Conservatoire. Completed Master of Arts in the Art of Music at the University of Music and Performance Arts in Vienna. Acts as an assistant at the Phonogram Archive of the Academy of Arts of Vienna. Has published articles on the computerized methods of transcription of Georgian polyphonic songs, the social aspects of the musical culture of the Georgian Jewish community in Vienna as well as on other questions of Georgian culture, and is a member of the society of international press in Vienna.

THE PHENOMENON OF VIBRATO IN KAKHETIAN FOLK MUSIC

In my presentation I will focus on the following problems associated with the role of vibrato in Kakhethian songs: the definition of vibrato, the function of vibrato, the typology of vibrato, where vibrato is used, how and why singers use vibrato, and vibrato as an element of improvisation.

იუსიუ ლუ ტაივანი

ტაიპეის სუნიოუს უნივერსიტეტის ეთნომუსიკოლოგიის პროფესორი. დაამთავრა ტაივანის ეროვნული უნივერსიტეტის მუსიკის ფაკულტეტი. კენის უნივერსიტეტში მიიღო მაგისტრის და დოქტორის ხარისხი მუსიკოლოგიაში. გამოქვეყნებული აქვს ნაშრომები: *ტაოს მთვარის კონცერტი – ხსიმღერო პარტია ტაშის თანხლებით* (2007), *ტაივანის მუსიკის ისტორია* (2003), *მუსიკა ჩინურ ნახატებში პასლას მუზეუმიდან* (CD-ROM, 2003). დოკუმენტური ფილმის „დავუს მელოდია“ პროდიუსერი, ტაივანის საერთაშორისო ეთნოგრაფიული ფილმების ემბის ფესტივალის ფინალისტი (2003). არის CD-ის „მალან მაკაბაჰი“ აღმასრულებელი დირექტორი, „ტრადიციული და სახელოვნებო მუსიკა – ოქროს მელოდის“ კონკურსის ფინალისტი (2005).

ფენომენი თუ კონცეპტია – ტაივანის აბორიგენთა პოლიფონია

ტაივანში არის 13 აბორიგენული ტომი, 483 000-ზე მეტი ადამიანი, რომელნიც მიეკუთვნებიან ავსტრონეზიულ ენათა ჯგუფს და ცხოვრობენ პატარა კუნძულზე. მათ არა აქვთ ბევრი მუსიკალური საკრავი, მაგრამ მათი სიმღერის სტილი მრავალფეროვანია. გარდა რენიტატიული, მელოდიური, სოლო და რესპონსორულ-ანტიფონური სიმღერებისა, რომლებიც მონოფონურ სტილს განეკუთვნებიან, აბორიგენების პოლიფონიური სიმღერა სტილების სიმდიდრით გამოირჩევა. ვხვდებით ჰეტეროფონიას (ტაოს ტომი), კანონს (ატაილის, პუიუმას, ამისის ტომები), პარალელურ (სეისიატის, ბუნუნის, ცოს ტომები), აკორდულ (ბუნუნის ტომი), თავისუფალ კონტრაპუნქტს (არნის ტომი). ამ აკუსტიკური პოლიფონიის მიუხედავად, აბორიგენებს არა აქვთ მრავალხმიანობის კონცეფცია. არის ეს კონცეფცია დავიწყებული, თუ მრავალხმიანობა წარმოიქმნა გაუცნობიერებლად? მოხსენებაში განხილულია ამ საკითხში გარკვეული ადამიანების თვალსაზრისები.

YUHSIU LU

TAIWAN

Lu Yu-Hsiu Graduated from the Department of Music, National Taiwan Normal University, and obtained her Masters and Doctoral degree from the Musicology Department, University of Vienna. Currently, she is a Professor of Ethnomusicology at Soochow University, Taipei, Taiwan. Publications include: *Tao's Moonlight Concert – Singing Party with Handclapping* (2007), *Music History of Taiwan* (2003), *Music in Chinese Paintings held in the National Palace Museum* (CD-ROM, 2003). Producer of the documentary film “Dawu Melody,” which was a finalist in the “2003 Taiwan International Ethnographic Film Festival” and executive director of the CD “Malan Makababay,” which was a finalist in the “16th Golden Melody Awards – Traditional and Art Music” (2005).

A PHENOMENON OR A CONCEPT – THE POLYPHONY OF ABORIGINES IN TAIWAN

There are 13 tribes of aborigines in Taiwan; they all belong to the Austronesian language family and their population is around 483,000 on the small island. They don't have many musical instruments, but their singing styles are diverse and amazing. Among these styles are recitative singing, call and response, and antiphony (all monophonic), as well as a rich diversity of polyphonic styles such as heterophony (Tao tribe), canon (Atayal tribe, Puyuma tribe, Amis tribe), drone (Paiwan tribe, Rukai tribe, Puyuma tribe), parallel (Saysiat tribe, Bunun tribe, Tso tribe), chords (Bunun tribe) and free counterpoint (Amis tribe). Some polyphony is presented in the entire song, while in others it is only partially present. Although much of the aboriginal music sounds acoustically polyphonic, some tribes don't seem to have the concept of part-singing. Has this concept been forgotten, or are the polyphonic sounds merely incidental? With your listening acuity and the viewpoint of insiders, we will discuss these issues.

ნინო მახარაძე საქართველო

NINO MAKHARADZE GEORGIA

Graduated from the Musicology Department of V. Sarajishvili Tbilisi State Conservatoire. From 1986 till today works at the Georgian Folk Music Department. Visiting lecturer at Batumi Conservatoire, a member of women's folk group *Mzetamze*. takes part in field work expeditions, scientific conferences, and in the projects designed by the Georgian folk Music Department and the International Research Center for Traditional Polyphony (IRCTP) of Tbilisi State Conservatoire.

POLYPHONIC LULLABY SONGS IN GEORGIA

This lecture deals with the aesthetic peculiarities of one set of lullabies from archival audio materials. The author argues for a point of origin.

დაამთავრა თბილისის ვ. სარაჯიშვილის სახელობის სახელმწიფო კონსერვატორიის მუსიკისმცოდნეობის ფაკულტეტი ფოლკლორისტიკის სპეციალობით. 1986 წლიდან დღემდე მუშაობს ქართული ხალხური მუსიკალური შემოქმედების მიმართულებაზე. არის სამეცნიერო ხარისხის მაძიებელი, ბათუმის კონსერვატორიის მიწვეული პედაგოგი, ქალთა ფოლკლორული ანსამბლის "შხეთამზეს" წევრი. მონაწილეობს ექსპედიციებში, სამეცნიერო კონფერენციებში, მიმართულებისა და ტრადიციული მრავალხმიანობის კვლევის საერთაშორისო ცენტრის მიერ განხორციელებულ პროექტებში.

მრავალხმიანი „აკვნის სიმღერა“ საქართველოში

ნაშრომში სანოტო ჩანაწერებსა და ფონომახალაზე დაყრდნობით განხილულია ზეპირი ტრადიციის ღირიკული სფეროს ერთი ჯგუფის – მრავალხმიანი „აკვნის სიმღერის“ მხატვრული თავისებურებანი. გამოთქმულია მოსაზრებები მისი აღმოცენების რეალური საფუძვლების შესახებ.

ჯერალდ ფლორიან მესნერი ავსტრალია

GERALD FLORIAN MESSNER AUSTRALIA

Dr. Gerald Florian Messner, presently in Australia, is a graduate of the University of Vienna and the University of Music and Dramatic Arts in Vienna. He has conducted extensive fieldwork in Bulgaria, Papua New Guinea, Indonesia and Mexico, obtained positions as lecturer at the University of Vienna and the University of Music and Dramatic Arts in Vienna, was senior lecturer / head of department at Deakin University, Australia, and visiting professor at UCLA. He has taught and conducted workshops internationally and has produced numerous publications about multi-part vocal traditions, ritual performances, poetry and drama as well as CDs with medieval and world music.

THEY HOWL LIKE WOLVES... ("ululant ad modum luporum...")

A new look at an old persistent Lombardian polyphonic oral tradition loathed by medieval and Renaissance music scholars.

In Lombardy and especially in Milan there once existed a vocal polyphonic oral tradition. This long enduring tradition must have been peculiarly different from the general European musical taste at the time. It was definitely locally accepted and had the support of the authorities since it was performed in the Milan cathedral but was anathema for most outsiders. Visiting and local medieval music scholars from the 12th to the 15th century give evidence of their disgust in their published commentaries, in which they reject and condemn this polyphonic practice for being nothing but unpleasant noise made by ignorant peasants who have no understanding of music at all. Gafori has provided us with an exemplary "transcription" of two songs. If one takes a closer look at this material and at the negative descriptions by the visitors, it soon becomes clear that this tradition bears a distinct resemblance to today's vocal polyphony that I have called "Schwebungsdiaphonie" or Interferential Diaphony.

ცხოვრობს და მოღვაწეობს ავსტრალიაში. ჩატარებული აქვს სხვადასხვა ექსპედიციები ბულგარეთში, პაპუა ახალ გვინეაში, ინდონეზიასა და მექსიკაში. დათმავებული აქვს ვენის უნივერსიტეტი და ვენის მუსიკისა და დრამატული ხელოვნების უნივერსიტეტი. იყო უფროსი მასწავლებელი და განყოფილების გამგე დეკანის უნივერსიტეტში (ავსტრალია) და მიწვეული პროფესორი ლოს ანჯელესის კალიფორნიის უნივერსიტეტში (UCLA). ატარებდა მასტერ-კლასებს მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში, აქვს ბევრი პუბლიკაცია მრავალხმიან ვოკალურ ტრადიციებსა და სარიტუალო წარმოდგენებზე, პოეზიასა და დრამაზე, კომპაქტური დისკები შუასაუკუნეებისა და მსოფლიო მუსიკაზე.

**„ისინი მგლებივით ყმაიბნან“ ("ululant ad modum luporum...")
ქველი მუხასაუკუნეების და ალორკინების ხანის მუსიკის
მკვლევარების მიერ ათვალწუნებული ლომბარდიული
მრავალხმიანი ზეპირი ტრადიციის ახალი ხედვა**

ლომბარდიაში და, განსაკუთრებით, მილანში ერთ დროს არსებობდა ვოკალური მრავალხმიანობის ხანგრძლივი ზეპირი ტრადიცია. იგი განსხვავებული უნდა ყოფილიყო იმ დროის ზოგად-ევროპული მუსიკალური გემოვნებისაგან. როგორც ჩანს, ამ მუსიკას აშკარად იწონებდა ადგილობრივი ხელისუფლება, რადგან სრულდებოდა მილანის საკათედრო ტაძარში. XII-XV სს. მოწვეული და ადგილობრივი მკვლევრები თავიანთ კომენტარებში მას აშკარად გმობდნენ. ისინი უარყოფდნენ ამ მუსიკალურ პრაქტიკას და მას გაუნათლებელი გლეხების მიერ გამოცემულ უსიამოვნო ხმაურად მოიხსენიებდნენ. გაფორი გვაწვდის ორი სიმღერის სანიმუშო ტრანსკრიპციას. თუ ახლოს გავეცნობით ამ მასალას და მოწვეული მკვლევრების უარყოფით შეფასებას, აშკარა გახდება, რომ ეს მასალა ნამდვილად ჰგავს დღევანდელ ვოკალურ პოლიფონიას, რომელსაც მე ვუწოდებ "Schwebungsdiaphonie"-ს ან ინტერფერენტულ დიაფონიას.

ჯეინ ფრიმან მულინი

აშშ

ხელოვნების მაგისტრი (სანტა ბარბარას კალიფორნიის უნივერსიტეტი), ფილოსოფიის დოქტორი (ლოს ანჯელესის კალიფორნიის უნივერსიტეტი). იკვლევს ფრანგული პოლინეზიის მუსიკალურ ტრადიციებს, ცვალებად ტრანსმისიებს ფორმალზე მუსიკალურ სტრუქტურაში, მუსიკალურ და პოლიტიკურ პეგემონებს და ა.შ. მარკიზის კუნძულებზე ოკეანიის მუსიკის იშნეპოს ტერიტორიული მიმოხილვის წამყვანი მკვლევარი, პონოლულუს ცენტრის, კალიფორნიის ხელოვნების უნივერსიტეტის, ოკლენდის უნივერსიტეტის, პავაის უნივერსიტეტის ჰუმანიტარული ცენტრის სამეცნიერო საზოგადოების წევრი. ტაიტის ყოფილი პროფესიონალი მოცეკვავე. ნაშრომების "ტაიტური ცეკვა" (1979), „მარკიზის კუნძულების ცეკვა“ (1995), ნიუ გროუის, გარლანდის და სხვ. ენციკლოპედიებისა და საჟურნალო სტატიების ავტორი. მისი კვლევის ობიექტია ტაიტური მუსიკა და ცეკვა როგორც კულტურული ფენომენი, პიშნოდია ფრანგულ პოლინეზიაში და ტაიტური პოლიფონიური გუნდური ტრადიციები.

ტაიტური „ჰიმენე ტარავა“: ისტორიის, ადგილისა და სიმღერის პოლიფონიური პოეტიკა

პაპარას რაიონი ცნობილია საგუნდო სიმღერით 1878 წლიდან, როცა იგი პირველად გამოცხადდა ტაიტური სიმღერის კონკურსის I პრიზის მფლობელად. ტაიტური სტილის მუსიკა აერთიანებს მრავალსმიან სიმღერებს – „ჰიმენე ტარავას“, რომელიც XIX საუკუნის შუახანებში განვითარდა, როგორც პოლინეზიური სიმღერისა და ქრისტიანული პიშნოდის შერწყმის შედეგი. ასე ჩამოყალიბებული სუბ-სტილი, რომელიც წარმოდგენილია როგორც სასულიერო შეკრებებზე, ისე სათემო დღესასწაულებზე, დღეს ადგილობრივ მუსიკადაა მიჩნეული და როგორც მონაწილეობის, ისე მსმენელთათვის თემის იდენტურობის ნიშანს წარმოადგენს. მოხსენება ემყარება საველე საექსპედიციო მასალასა და ასაბუთებს ტარავას ისტორიულ როლს ადგილისა და გარემოს ჩამოყალიბებაში, მის მუსიკალურ და სოციალურ ღირებულებას, რომელიც აკავშირებს წარსულს, აწმყოსა და მომავალს, გამოხატულს მრავალსმიან სიმღერაში.

JANE FREEMAN MOULIN

USA

Ph.D., UC-Santa Barbara; M.A., U.C.L.A.; B.A. *cum laude*, University of Hawaii. Professor of Ethnomusicology at the University of Hawaii. Her research focuses on the musical traditions of French Polynesia, including work on changing transmission patterns in formalized music instruction, music and political hegemony, etc. Primary researcher for the UNESCO Territorial Survey of Oceanic Music in the Marquesas Islands. Has been a Fellow at the East-West Center in Honolulu, University of Auckland, University of California Arts and Humanities Center, and UH Humanities Center. A former professional dancer in two of Tahiti's foremost traditional dance troupes (*Te Maeva* and *Tahiti Nui*). UH Regents' Award for Teaching Excellence, Best Work on Australasia (Thèse-Pac); UNESCO TSOM; monographs *The Dance of Tahiti* and *Music of the S. Marquesas Islands*; articles in Grove, Garland Encyclopedia, Galpin Society, Polynesian Society, ICTM Yearbook, and others. Current research interests include Tahitian music and dance as cultural consumption, hymnody in French Polynesia, and polyphonic choral traditions of Tahiti.

TAHITIAN HIMENE TARAVA: POLYPHONIC STRAINS OF HISTORY, PLACE, AND SONG

The district of Papara has been renowned for choral singing since at least 1878, when the first report of a song contest on Tahiti listed Papara as receiving the 1st prize for "Tahitian songs". These included multi-part polyphonic *himene tarava* that developed in the mid-1800s as a melding of Polynesian singing and Christian hymnody. Ensuing sub-styles, sung at Bible study meetings and community celebrations, are now markers of community identity for both participants and audiences. Drawing on data from repeat field trips and participation in the Papara singing group at the 2006 national competitions, this paper argues the identity conveyed through these songs forms at multiple sites of musical and social encounter to inform and transmit a sense of place. A brief introduction to *tarava* is represented and the markers of identity are discussed. The role of transmission in perpetuating these markers is described. The group is viewed as a singing community. Polyphonic singing is specifically situated as a site for reaffirming district identity.

ლორენ ნინოშვილი აშშ

LAUREN NINOSHVILI
USA

Is a doctoral candidate in ethnomusicology at Columbia University in New York. She is currently preparing a dissertation on language-music relations in traditional and contemporary Georgian song. Her fieldwork, carried out primarily in Tbilisi in 2006-7, was supported by a grant from the International Research and Exchanges Board (IREX). Lauren has presented her work at academic conferences in the US and Europe and published several articles in journals and edited collections. Her research interests include Georgian folk and sacred polyphony, language and music, and theories of translation and communication in world music.

THE SENSE OF THE SENSELESS: INTERPRETING VOCABLES IN GEORGIAN SONG

Semantically vague but sonically rich nonsense words, or "vocalables," feature in many genres and, to varying degrees, in all the regional styles of traditional Georgian vocal polyphony. In this paper I outline some common interpretations of the origin and meaning of these nominally meaningless vocal utterances and argue for their continued social and aesthetic significance for the practice of Georgian traditional polyphonic singing. Many Georgian scholars, musicians and ethnographers maintain that vocalables originated in archaic lexicons, most commonly as invocations to ancient deities, and have persisted to this day in sung language only. Others argue that vocalables simply help singers to produce a desirable sonority which they cannot always attain with song texts derived from the consonant-rich spoken Georgian language. This paper explores these and related theories, both contemporary and historic, in an effort to make sense of one of the most enigmatic and idiosyncratic features of traditional Georgian song.

ნიუ-იორკის კოლუმბიის უნივერსიტეტის ეთნომუსიკოლოგიის დოქტორანტი. ამჟამად მუშაობს დისერტაციაზე, რომელიც ეხება ენისა და მუსიკის ურთიერთობებს ტრადიციულ და თანამედროვე ქართულ სიმღერაში. 2006-2007 წლებში თბილისში წარმოებული სამეცნიერო კვლევა დაუფინანსა საერთაშორისო კვლევისა და გაცვლების საბჭომ (IREX). ნაშრომი წარმოადგინა აშშ-სა და ევროპის აკადემიურ კონფერენციებზე და გამოაქვეყნა რამდენიმე სტატია ჟურნალებსა და კრებულებში. მისი კვლევის საგანს წარმოადგენს ქართული ხალხური და სასულიერო მრავალხმიანობა, ენა და მუსიკა; აგრეთვე, თარგმანისა და კომუნიკაციის თეორიები მსოფლიო მუსიკაში.

აზრიანი უაზრობა: ძარბული სიმღერის სამღერისების ინტერპრეტაცია

სემანტიკურად ბუნდოვანი, მაგრამ მდიდარი ჟღერადობის აზრსმოკლებული სიტყვები მრავალი ჟანრისთვისაა დამახასიათებელი და ტრადიციული ქართული ვოკალური მრავალხმიანობის ყველა რეგიონულ სტილში გვხვდება. მოხსენებაში განხილულია ზოგიერთი მოსაზრება მათი წარმოშობისა და შინაარსის შესახებ, დასაბუთებულია მათი ხანგრძლივი სოციალური და ესთეტიკური მნიშვნელობა ტრადიციულ მრავალხმიან სასიმღერო პრაქტიკაში. ბევრი მკვლევარი მიიჩნევს, რომ ეს არქაული სიტყვები, რომლებიც ძირითადად უბედვლეს დღეებთანაა დაკავშირებული წარმოადგენენ, ჩვენამდე მხოლოდ სასიმღერო ენაში შემონახა. სხვათა აზრით კი, ამგვარი სიტყვები მხოლოდ ესმარება შემსრულებელს სასურველი ჟღერადობის მიღწევაში, რის საშუალებას სიმღერაში კონსონანტებით მდიდარი ქართული სამეტყველო ენა არ იძლევა. აქტორი განიხილავს ამასთან დაკავშირებულ თანამედროვე და ისტორიულ თეორიებს და ცდილობს სიცხადე შეჰმატოს ქართული სიმღერის ერთ-ერთ ყველაზე ბურუსით მოცულ და დამახასიათებელ თავისებურებას.

ჰანა პარტლასი ესტონეთი

1989 წ. დაამთავრა პეტერბურგის რიმსკი-კორსაკოვის სახელობის კონსერვატორია, ხოლო 1992 წ. — ამავე კონსერვატორიის ასპირანტურა. სადოქტორო დისერტაციის თემაა “პეტეროფონია რუსულ ხალხურ სიმღერებში (ჩრდილო-დასვლეთ რუსეთის — ფსკოვისა და სმოლენსკის რეგიონების უძველესი სიმღერები)”. 1991-1992 წწ. ასწავლიდა მუსიკის თეორიას პეტერბურგის გერცენის სახელობის პედაგოგიურ ინსტიტუტში. 1992 წლიდან ტალინშია. 1994 წ. მუშაობა დაიწყო ესტონეთის მუსიკისა და თეატრის აკადემიის მუსიკისმცოდნეობის ფაკულტეტზე, ჯერ მუსიკის თეორიის პედაგოგად, შემდეგ ასოცირებულ პროფესორად და უფროს მეცნიერ-მუშაკად. 1990-იანი წლების შუახანებიდან მისი კვლევის ფოკუსირება მოხდა სეტუს (სამხრეთ-აღმოსავლეთ ესტონეთი) არქაულ ტრადიციულ მრავალხმიან მუსიკაზე.

„ქათმისა და კვერცხის პრობლემა“: ურთიერთკავშირი გამართანუბასა და მარტივალურ სტრუქტურას შორის სეტუს მრავალხმიან სიმღერაში

ბგერათწობასა და ვერტიკალურ სტრუქტურას შორის გარდაუვალი ურთიერთ-დამოკიდებულება არსებობს, თუმცა ამ ორი ასპექტის ურთიერთკავშირის ეფექტი განსხვავებულია და ბადებს „ქათმისა და კვერცხის“ მსგავს კითხვას. ამ ურთიერთობის ხასიათი დამოკიდებულია პარმონიული ვერტიკალის ფორმირების პრინციპებზე. (1) ზოგიერთ მრავალხმიან სტილში წამყვანი პრინციპია კილოს სხვადასხვა საფეხურის გარკვეული კომბინაცია, რომელიც განსხვავებულ კილოებში განსხვავებულ პარმონიულ ინტერვალებს ქმნის. ამდენად, სიმღერის ვერტიკალური სტრუქტურა არის კილოს სტრუქტურული თავისებურებების შედეგი. (2) სხვა შემთხვევაში წამყვანი პრინციპი გარკვეული პარმონიული ვერტიკალის უპირატესობაა, რომელსაც შეუძლია შეცვალოს კილოს სტრუქტურა. ნაშრომი ეძღვნება სეტუს მრავალხმიანი სიმღერის უძველეს შრეებში ნაპოვნი ბგერადი ორგანიზაციის ორიგინალური სისტემის თეორიულ განხილვას.

ZHANNA PARTLAS ESTONIA

PhD, Senior Researcher of Estonian Academy of Music and Theatre (Tallin). In 1989 graduated from the Rimsky-Korsakov State Conservatory (St. Petersburg). In 1992 defended the doctoral thesis on heterophony in Russian folk songs. 1991–1992 was a lecturer at Herzen Pedagogical University of Russia (St. Petersburg). In 1994 started working at the Estonian Academy of Music and Theatre (the Department of Musicology). From the middle of the 1990s her research interests have concentrated on the archaic tradition of multipart singing of the Setus (Southeast Estonia). Research projects mostly deal with the analytical approaches to traditional music and general theoretical questions of traditional multipart singing. Since 1981 field work in Russia (Pskov, Smolensk, Tver regions), Belarus (Vitebsk, Gomel regions), and Estonia (Setumaa).

A “HEN-AND-EGG” PROBLEM: INTERRELATION BETWEEN SCALE STRUCTURE AND VERTICAL STRUCTURE IN SETU MULTIPART SONGS

This paper deals with the theoretical issues of interrelation between the scale structure and the vertical structure in traditional multipart singing. An inevitable interdependence between these two aspects of pitch organisation is obvious, but their cause and effect relationships may be quite different, often ambiguous, evoking a kind of “hen-and-egg” (which came first) question. The character of such interrelationships depends on the principles of formation of harmonic verticals. (1) In some multipart singing styles a leading principle is the vertical combination of certain degrees of the scale. When different scales are present this principle provides different harmonic intervals. Thus, the vertical structure of a song results from the structure of the particular scale. (2) In other cases, the preference for certain harmonic intervals is the leading principle, and this preference may in turn cause changes in the scale structure. In the older layer of Setu multipart song tradition (South East Estonia) a very original system of pitch organisation is found. The present paper attempts to explore the nature of this phenomenon.

ანა პიოტროვსკა პოლონეთი

დაამთავრა იაგიელონიის უნივერსიტეტის (კრაკოვი, პოლონეთი) მუსიკის ისტორიისა და თეორიის განყოფილება (ხელოვნების მაგისტრი, 1997 წელი); გაიარა ასპირანტურის კურსი ფსიქოლოგიისა და პედაგოგიის განხრით იმავე უნივერსიტეტის ამერიკულ ცენტრსა და მუსიკისმცოდნეობის ინსტიტუტში; 2002 წლიდან ფილოსოფიის დოქტორია. სხვადასხვა დროს მონაწილეობდა კონფერენციებში და მასტერკლასებში პოლონეთში, დანიაში, ბელგიასა და ჩეხეთში. მუშაობდა იაგიელონიის უნივერსიტეტის მუსიკის თეორიისა და ანთროპოლოგიის კათედრის პედაგოგად (1998-2003), ასისტენტ-პროფესორად (2003-2005), 2005 წლიდან ასოცირებული პროფესორია. არის მრავალი პუბლიკაციისა და კომპაქტური დისკების ანოტაციების ავტორი.

მსოფლიო და ტრადიციული მუსიკა.

აუთენტურობის პრობლემა

პრეზენტაცია ფოკუსირებული იქნება აუთენტურობის პრობლემაზე იმ ტრადიციულ მუსიკასთან მიმართებით, რომელიც გამოიყენება კომერციული მიზნით და რომელსაც მსოფლიო მუსიკას უწოდებენ. ეს საკმაოდ ფართო განსაზღვრება მოიცავს როგორც, მაგალითად, ქართულ, ასევე ბოშურ მუსიკასაც. პრეზენტაციაში, რომელშიც მსოფლიო მუსიკა განხილულია, როგორც XX-XXI საუკუნეების მიჯნის განსაკუთრებული ფენომენი, დასაბუთებულია, რომ არსებობს ძალიან საინტერესო კავშირი მსოფლიო მუსიკის იარღილით აღნიშნულ ისეთ მუსიკალურ ტრადიციებს შორის, როგორიცაა ქართული და ბოშური მუსიკა. ამ მოსაზრების საილუსტრაციოდ წარმოდგენილია ქართული ანსამბლი “ერისონი” და პოლონური ბოშური ანსამბლი “კაღე ბალა”. ავტორი ასაბუთებს, რომ აუთენტურობა ტრადიციული მუსიკის იმანენტური თვისებაა და რომ ფოლკლორი, როგორც გია ბაღაშვილი ამბობს, “არის განახლებადი და ისეთივე ახალი, როგორც ძველი”, და ახალი ელემენტების შერევითა და ძველი საზღვრების მოშლის შემდეგაც, ის თვითგანახლებადია, რომელიც იმედროულად ინარჩუნებს აუთენტურობასაც.

ANNA G. PIOTROWSKA POLAND

In 1997 graduated from the Chair of History and Theory of Music at Jagiellonian University (Krakow, Poland) and was awarded the degree of Master of Arts. Completed post-graduate studies in psychology and pedagogy, in Center for American Studies and in Institute of Musicology at Jagiellonian University. In 2002 was awarded the degree of PhD in musicology. Has participated in a number of conferences and workshops in Czech Republic, Belgium, Denmark and Poland. Worked as *academic teacher* of (1998-2003) in the Institute of Musicology at Jagiellonian University, *Assistant Professor* (2003-2005) at the Chair of Theory and Anthropology of Music and since 2005 is *Associate Professor*. Is the author of a large number of publications and texts accompanying CDs.

WORLD MUSIC AND TRADITIONAL MUSIC.

THE PROBLEM OF AUTHENTICITY

This presentation will focus on the widely discussed problem of authenticity in reference to traditional music used in commercial productions categorized as World Music. This broad definition encompasses both Georgian traditional music and Gypsy traditional music. In my presentation, assuming the existence of World Music as a specific phenomenon at the turn of the 20th and 21st centuries, I will argue that there are in fact many points of interest between musical traditions such as Georgian and Gypsy. In my presentation I will discuss two groups in particular: the Georgian ensemble *Erisoni* and Polish Roma group *Kale Bala*. Drawing also from other examples I will claim that authenticity is the primary feature of folk music, and that folklore, as Gia Baghashvili observed, is “up to date, both the new as well as the old.”¹ By incorporating new elements and blurring old boundaries, folk music is only re-freshing itself, without losing its authenticity.

იოსებ ჟორდანია ავსტრალია

ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორი, პროფესორი, მედბურნის უნივერსიტეტის მუსიკის ფაკულტეტის მეცნიერ-მკვლევარი. დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორია მუსიკისმცოდნეობის სპეციალობით (ფოლკლორი, 1978 წ.) 1982 წელს დაიცვა საკანდიდატო, ხოლო 1991 წელს – სადოქტორო დისერტაცია (კიევის სახელმწიფო კონსერვატორია). იყო თბილისის კონსერვატორიის პროფესორი და თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ხმელთაშუა ზღვის კულტუროლოგიის სამეცნიერო ცენტრის მუსიკის სექციის გამგე. აქვს ოთხ-მოცდაათზე მეტი გამოქვეყნებული შრომა სხვადასხვა ენაზე, მათ შორის სტატიები მუსიკისა და მუსიკოსების გროუის ახალ ლექსიკონსა და მსოფლიო მუსიკის გარლანდის ენციკლოპედიაში. ავტორია წიგნის „ქართული ტრადიციული მრავალხმიანობა მრავალხმიან კულტურათა საერთაშორისო კონტექსტში“ (თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 1989). არის ტრადიციული მრავალხმიანობის I, II და III საერთაშორისო სიმპოზიუმების მოხსენებების კრებულების თანარედაქტორი. 2006 წელს გამოაქვეყნა წიგნი „ვინ დასვა პირველი შეკითხვა? საუზნდო მრავალხმიანობის, ადამიანური აზროვნების, ენისა და მეტყველების გენეზისი“.

მუსიკა და ემოციები: ლილინა

ადამიანური ისტორიის სათავეებში

მოხსენებაში გამოკვლეულია ფართოდ ცნობილი (და მკვლევართა ყურადღების მიღმა დარჩენილი) ადამიანური ქცევა – ლილინა. სოციალური ცხოველების ქცევის შესწავლამ დადასტურა, რომ მათ (მაგ. ძროხების) მიერ ხშირად გამოიყენება გაორკვევითი დაბალი ხმები, რასაც, როგორც ირკვევა, აქვს ორი მნიშვნელოვანი ფუნქცია: (1) შეატყობინოს ჯგუფის წევრებს, რომ საფრთხე არავის ემუქრება და შეუძლიათ დაწყნარდნენ, და (2) გააფრთხილოს ჯგუფის წევრები, თუ საფრთხე გამოჩნდა (ეს ხდება მაშინ, როცა ჯგუფი უეცრად წვევებს ხმიანობას და სრული სიჩუმე ჩამოვარდება). ამ უძველესი ევოლუციური ადაპტაციის შესაძლო კავშირები თანამედროვე ადამიანის ცხოვრებაში განხილული იქნება სხვადასხვა კონტექსტში, დღევანდელ საავტორო ცენტრებში გამოყენებული წყნარი მუსიკით დაწყებული და მუსიკალური თერაპიით დამთავრებული, რომელიც ფართოდ გამოიყენება სულიერი და ფიზიკური ტრავმების შემთხვევაში როგორც პირველყოფილ ტომებში, ისე ტექნოლოგიურად წინ წასულ დასავლურ საზოგადოებებში.

JOSEPH JORDANIA

AUSTRALIA/GEORGIA

Doctor of Music, Professor, Research Associate of the Faculty of Music at the University of Melbourne. Graduate of the Tbilisi State Conservatoire (1978). He received his Ph.D. in 1982 and doctorate in 1991 (Kiev State Conservatory). He is a former Professor of the Tbilisi State Conservatoire and Head of Musicological Section at the Centre of Mediterranean Studies of Tbilisi State University. He is the author of more than 90 published works in several languages, including major articles in *The New Grove's Dictionary of Music and Musicians*, *Garland Encyclopedia of World Music* and a book “Georgian Traditional Polyphony in International Context of Polyphonic Cultures” (Tbilisi University Press, 1989). Co-editor of the Proceedings for the First and Second International Symposiums on Traditional Polyphony. In 2006 he published a book “Who Asked the First Question? The Origins of Human Choral Singing, Intelligence, Language and Speech”.

MUSIC AND EMOTIONS:

HUMMING IN HUMAN PREHISTORY

The paper will examine the evolutionary roots and the adaptive function of universal (and often neglected) human musical behavior - humming. Research in some social animal species suggests that the indistinctive low-level vocalization that accompanies mundane everyday life of many social animal groups has two important functions: (1) to give the members of a group the feel of communal safety, allowing them to relax, and (2) to alert group members about the possibility of danger (when at the appearance of suspicious signs in the environment group members suddenly go silent). Possible evolutionary links of this ancient adaptive behavior with contemporary human life will be discussed in a wide range of contexts, from using soft musical backgrounds in shopping malls and elevators, to the use of music as a therapeutic tool to alleviate emotional and physical pain of a distressed individual in different cultures, from the most archaic tribes to the most technologically advanced western societies.

დაივა რაჩუნაიტე- ვიჩინიენე ლიტვა

ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორი, ლიტვის მუსიკალური აკადემიის ეთნომუსიკოლოგიის კათედრის გამგე და დოცენტი. დაამთავრა ლიტვის მუსიკალური აკადემია (1985). გამოქვეყნებული აქვს მრავალი სამეცნიერო სტატია. არის ავტორი წიგნისა: „სუტარტინესის შესრულების ტრადიცია“ (2000). აქტიურად მონაწილეობს ლიტვაში და მის ფარგლებს გარეთ მოწვევით კონფერენციებში. არის ESEM-ის და ლიტვის კომპოზიტორთა კავშირის წევრი, საერთაშორისო ფოლკლორული ფესტივალის ორგანიზატორი. *სუტარტინესის* შემსრულებელი გუნდის ხელმძღვანელი. მისი სამეცნიერო ინტერესების სფეროა: *სუტარტინესი* და ადრეული მრავალხმიანობის სხვა ფორმები, ტრადიციული სიმღერა თანამედროვე კულტურაში, შესრულების თავისებურებები, მითოლოგია, ხმოვანი ჩანაწერების (კომპაქტური დისკების) გამოცემა.

სუტარტინესის გავრცელების ორი გზა თანამედროვე კულტურაში: სასულიერო და საერო

თანამედროვე კულტურაში *სუტარტინესი* – ლიტვური მრავალხმიანი სიმღერა სასულიერო (*sacrum*) და საერო (*profanum*) მუსიკაში გვხვდება. *sacrum*-ის გამოჩენილი ნიმუშები კომპოზიტორ ბრონიუს კუტავიუსის ორატორიებში გვხვდება. *სუტარტინესის* შემსრულებელი ანსამბლის კონცერტები–ორიგინალური „მუსიკალური რიტუალები“, შესაძლოა, მიეკუთვნოს ასეთ მუსიკას. *profanum*-ის ნიმუშები ძირითადად, შესაძლოა, წარმოადგენდეს ზოგიერთი ფოლკლორული, ნეო-ფოლკლორული და ფოლკ-როკ ჯგუფების შემოქმედების ნაყოფს. ეს სფერო წარმოდგენილია ლინას რიმშასა და ლინას პაულაუსკის „E-sutartinės Party“ – ში. აუთენტური მანერით შესრულებული *სუტარტინესი*, ამ ნაწარმოებში ბრწყინვალე ილუსტრაციაა თეოლოგ გინტარას ბერეზნევიუსის მოსაზრებისა: თანამედროვე ადამიანი, რომელიც შორდება არქეტიპისა და სიმბოლოების საგანძურს, სულ უფრო ემსგავსება მეორედ დაცემულ ადამს, რომელმაც ნებაყოფლობით აირჩია ის, რის თავიდან აშორებასაც კაცობრიობა ღამობდა. ესაა სამყაროსთან იდენტიფიცირება, ანუ მონობა. ჰუმანურობისაკენ ერთადერთი გზა მემკვიდრეობის არქეტიპთან მიდის“.

DAIVA RACIUNAITE-VICINIENE LITHUANIA

Doctor of Arts, Associate Professor and Head of Academy of Music; Graduated from Lithuanian Academy of Music (1985). Has published numerous scientific articles the books including: *Sutartines atlikimo tradicijos* (“The Traditions of Performing the *Sutartines*”, 2000) and “*Sutartines. Lithuanian Polyphonic Songs*” (2002). Actively participates in conferences in Lithuania and abroad. Is a member of ESEM and the Lithuanian Composers’ Union and organizer of the International Folklore Festival *Skamba skamba kankliai*, leader of a *sutartines* performers group *Trys keturiose*. Areas of scientific interest include: *Sutartines* and other forms of early polyphony; traditional singing in contemporary culture; peculiarities of performance; publishing of sound recordings; mythology.

TWO WAYS THE SUTARTINES HAVE SPRING IN MODERN CULTURE: THE SACRED AND THE PROFANE

In contemporary culture, *sutartinės* multi-part songs are treated in two ways: like *sacrum* and like *profanum*. The most distinctive examples of *sacrum* are the oratorios composed by Lithuanian composer Bronius Kutavičius. Also included in this distinction are the “musical ritual” performances by groups such as “Trys keturiose,” “Jievaras,” “Gastautas,” and others in which a certain *sacrum* atmosphere used by many such groups is maintained. Conversely, other groups such as “E-sutartinės Party” (2003), led by Linas Rimša and Linas Paulauskis, illustrate the *profanum* model of performance as they perform *sutartines* in a folk-rock style as neo-folklore. Though sung in an “authentic” manner, their performances exemplify the ideas of religious scientist Gintaras Beresnevičius when he writes: “Modern man, departing from the treasury of archetypes and symbols, will become like a second fallen Adam, voluntarily plunging into identification with the world, what has been previously avoided by humanity, and hence into slavery. The only way to true humanity is to archetype heritage.”

ალა სოკოლოვა ადიღეს რესპუბლიკა (რუსეთი)

დოქტორი, ეთნომუსიკოლოგი, ორგანოლოგი და ფოლკლორისტი. სხვადასხვა დროს მუშაობდა ადიღეს პუბლიკატორული ინსტიტუტის მეცნიერ-თანამშრომლად, ადიღეს სახელმწიფო უნივერსიტეტის მოწვეულ ასოცირებულ პროფესორად, მაიკოპის ტექნოლოგიის ინსტიტუტისა და ხელოვნების კოლეჯის მუსიკის თეორიისა და ისტორიის პედაგოგად. არის რუსეთის კომპოზიტორთა კავშირის წევრი, მიღებული აქვს რუსეთისა და საერთაშორისო მნიშვნელობის არაერთი ჯილდო. 1979 წლიდან მიჰყავს მუსიკალური ეთნოლოგიის, მუსიკალურ ეთნოგრაფიისა და ადიღეს ტრადიციული კულტურის აკადემიური კურსები ადიღეს სახელმწიფო უნივერსიტეტისა და მაიკოპის ტექნოლოგიის ინსტიტუტში, აგრეთვე სხვადასხვა ქვეყნების კონსერვატორიებსა და უნივერსიტეტებში. არის ადიღეს ტრადიციულ მუსიკაზე წიგნების, 200-ზე მეტი საგაზეთო პუბლიკაციის, 100-ზე მეტი რადიო პროგრამის, 3 სატელევიზიო ფილმის ავტორი. ხელმძღვანელობს სტუდენტთა სამეცნიერო მუშაობას და მიჰყავს მუსიკალური სადამოყვამო.

ვოკალური ნართაული სმა ადიღური ტრადიციულ ინსტრუმენტულ მრავალხმიანობაში

ნაშრომი ეძღვნება ადიღურ ტრადიციულ ინსტრუმენტულ ანსამბლს. ყურადღება გამახვილებულია ნართაულ სმაზე – ადიღურად „ძიუ“- რომელიც თან ახლავს ინსტრუმენტულ დასაკრავს. იგი სრულდება მამაკაცების ჯგუფის მიერ სხვადასხვა ფუნქციის ასემატიკური მარცვლებით („ეო-ო“, „აი-რა“, „აი-ნა-ნა“). განსილულია: (1) ვოკალური და ინსტრუმენტული ძიუს შედარებითი დახასიათება; (2) ვოკალური და ინსტრუმენტული ძიუს ერთიანი დახასიათება. ერთიანობას ბუნებრივი და სოციალური საწყისები განაპირობებენ, რაც დასტურდება ვოკალური ნართაული სმის ტემპრული და აგოგიკური მახასიათებლებით. (3) ძიუს როლი ადიღური ტრადიციული მუსიკალური კულტურის მატარებლების ცნობიერებაში. „ძიუ არის სიმღერის მატარაზი“ – ასე განმარტავენ ეთნოფორები „ძიუს“ როლს. საბჭოთა ეპოქაში მოხდა ადიღური ტრადიციული სოლო-ბურდონული სიმღერის დეფორმაცია. „ძიუს“ არსებობა ინსტრუმენტულ მუსიკაში ამავე პერიოდში კულტურის შემნახველ ფაქტორს წარმოადგენდა.

ALLA SOKOLOVA REPUBLIC OF ADYGEA/RUSSIA

PhD, ethnomusicologist, organologist and folklorist. At various times Sokolova worked as research employer of Republic of Adygea (Russia) Institute of Humanitarian Research, Adygea, visiting Assoc. Professor of Adygean State University, Maykop Technology Institute, teacher of Music Theory and History for Arts College. Is a member of the Russian Composers Union. Has received a number of Russian and international grants and honorary medals. Has lead academic courses in Musical Ethnology, Musical Ethnography, Adygean (Caucasian) Traditional Culture. Is the author of a number of books in ethnomusicology on Adygean traditional music. Has published more than 200 newspaper articles, has led more than 100 radio programs, has authored and conducted 3 TV films.

DZIU VOCAL SUPPORTING VOICE IN ADYGEAN TRADITIONAL INSTRUMENTAL POLYPHONY

This paper deals with traditional Adygean instrumental ensembles focusing on the role of the vocal supporting voice which accompanies instrumental pieces. Performed by a male singers, this vocal part is called *Dziu*, and is sung with the vocables “e-o-o”, “ai-ra”, or “ai-na-na.” Four questions are addressed: (1) comparative characteristics of vocal and instrumental *Dziu*; (2) common characteristics of vocal and instrumental *Dziu*; (3) the role of *Dziu* in the consciousness of the performers of Adygean traditional music; (4) *Dziu*’s historical diachrony. In the Soviet era, traditional Adygean solo-bourdon songs were deformed, but the presence of *Dziu* vocables in instrumental music served as a preservational factor. This article examines the role of *Dziu* in the preservation and revival of these types of traditional folklore.

ოლივიე ტურნი საფრანგეთი/ისრაელი

OLIVIER TOURNY GERMANY/ISRAEL

Musicologist and ethnomusicologist at CNRS Paris. Under the direction of Simha Arom, he devoted his PhD Dissertation to the musical analysis of the Jewish liturgy in Ethiopia. He then worked on ritual music of different Northern Ethiopian communities. He is the creator of the French-Ethiopian cooperation program in ethnomusicology and of the UNESCO program on Traditional Music, Dance, and Instrumentation. He is currently a researcher at the French Research Center of Jerusalem, working on Jewish, Christian, and Koranic Psalms.

ფილოსოფიის დოქტორი. მუსიკისმცოდნე და ეთნომუსიკოლოგი CNRS Paris-ში. დისერტაცია, რომელიც სიმჰა არომის ხელმძღვანელობით შეასრულა, მიუძღვნა ეთიოპიაში ებრაული ლიტურგიის მუსიკალურ ანალიზს. მუშაობდა ჩრდილოეთ ეთიოპიური თემების (ტომების) რიტუალურ მუსიკაზე. შექმნა ეთნომუსიკოლოგიაში ფრანგულ-ეთიოპიური თანამშრომლობისა და UNESCO-ს ტრადიციული მუსიკის, ცეკვისა და ინსტრუმენტების პროგრამები. ამჟამად არის იერუსალიმის ფრანგული კვლევის ცენტრის თანამშრომელი და მუშაობს ებრაულ, ქრისტიანულ და ყურანულ ფსალმოდებზე.

ეთიოპიური მრავალხმიანობა: ხელოვნების მდგომარეობა
ეთიოპია მოსახლეობის, ენისა და კულტურის განსაცვიფრებელი მრავალფეროვნებით გამოირჩევა. პარადოქსია, მაგრამ ჯეინ ჯენკინგის 1960 წლის ჩანაწერების გამოკლებით, მხოლოდ მცირე რამ გაკეთდა ეთიოპიური მუსიკალური ტრადიციების შესწავლის მიმართულებით. ორი საერთაშორისო პროგრამის ფარგლებში, ეთნომუსიკოლოგების ახალმა თაობამ გამოიკვლია ქვეყნის სხვადასხვა მხარე და რეგიონი და ახლებურად გააშუქა ეთიოპიური ტრადიციული მრავალხმიანობა.

ETHIOPIAN POLYPHONIES: A STATE OF THE ART

Ethiopia encompasses an incredible diversity of population, language, and culture. With the exception of Jean Jenkins's work in the 1960's, very few recordings have been made of Ethiopian musical traditions. It is only recently that, in the framework of two international programs, a new generation of ethnomusicologists have begun investigating different parts of the country, providing new recordings, scholarship, and insight into traditional Ethiopian polyphonies. This presentation surveys the progress in this field with comments.

ნინო ფირცხალავა საძარბაველო

თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის ქართული ხალხური მუსიკალური შემოქმედების მიმართულების მეცნიერთანამშრომელი. დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორია მუსიკისმცოდნეობის სპეციალობით (ფოლკლორი, 1980 წ.). იკვლევს ქართული საერო და სასულიერო მუსიკალური შემოქმედების ესთეტიკის საფუძვლებს შუა საუკუნეების ქართული ფილოსოფიის ასპექტით. გამოქვეყნებული აქვს არაერთი სტატია კონსერვატორიის სამეცნიერო კრებულებსა და ჟურნალებში. სისტემატურად მონაწილეობს ადგილობრივ და საერთაშორისო კონფერენციებსა და სიმპოზიუმებში.

იოანე პეტრიძის მუსიკალურ-მეთოდიკური აზროვნება

ნემესიოს მემსაღის „ბუნებისათვის კაცისა“-ს მიხედვით

XIX საუკუნის ქართველი ღვთისმეტყველისა და ფილოსოფოსის, იოანე პეტრიძის თხზულების – ნემესიოს ემესელის „ბუნებისათვის კაცისა“-ს მუსიკალურ-ესთეტიკური თვალსაზრისით კვლევისადმი ინტერესი განაპირობებულია აქ დაფიქსირებული ორიგინალური მუსიკალური პარაფიგურებით. ადამიანის სხეულებრივი პარმონიის (ქართულად „მორთულება“), ანალოგიას იგი საკრავიერ მუსიკალურ პარაფიგურებში ხედავს. პირველად, სწორედ ამ თხზულებაში ფიქსირდება ცნება „მორთულება“, როგორც ზოგადფილოსოფიური კატეგორიის – პარმონიის შესატყვისი, მრავალხმიანობის აღმნიშვნელი ორიგინალური ქართული ცნება-აგტორის მიანია, რომ პეტრიძის თხზულება თავისი მუსიკალური პარაფიგურებითა და ეროვნული მუსიკალური ტერმინოლოგიით იქცა მოსამზადებელ საფეხურად ისეთი პრინციპული დოკუმენტისათვის ქართული მრავალხმიანობის კვლევის საქმეში, როგორიცაა ფილოსოფოსის თხზულება „განმარტებანი პროკლე დიადოხოსისა და პლატონურისა ფილოსოფიისათვის“.

NINO PIRTSKHALAVA GEORGIA

Graduated from The Department of Musicology of Tbilisi State Conservatoire, 1980, and now works at the Georgian Folk Music Department of the Tbilisi State Conservatoire. Has been studying the fundamentals of the aesthetics of Georgian sacred and folk music with a focus on Medieval Georgian Philosophy. Her scholarly interest is mainly the works of the 11th century Georgian theologian and Philosopher Ioane Petritsi, old Georgian vocabulary, and musical terminology for multi-part singing. Has published a number of works in scholarly collections and volumes of the Conservatoire. Takes active part in local and international conferences and symposia.

ON IOANE PETRITSI'S MUSICAL-AESTHETIC THINKING “ON HUMAN NATURE” BY NEMESIOS

Ioane Petritsi's interest in Nemesius' work, “On Human Nature,” stems from the parallel musical vocabulary found within it. Petritsi notices the relation between man's Psycho-aesthetic features as body harmony – (*mortuleba* in Georgian) and finds its analogue in instrumental musical parallels. In his commentary we first encounter his use of the idea *mortuleba*, a word that encapsulates a general philosophical category of harmony on one hand, and on the other describes the foundation of Georgian multi-part singing. This paper considers the commentary on Nemesios as a preparatory step for the commentary on the philosophy of Prokles Diadochos and Plato, a work of fundamental importance for research into early sources of Georgian polyphonic thinking and writing.

ფრანც ფოიდერმაირი ავსტრია

ხელოვნების მაგისტრი და ფილოსოფიის დოქტორი, ვენის უნივერსიტეტის საპატიო პროფესორი. ვენის უნივერსიტეტში სწავლობდა მუსიკისმცოდნეობას (ეროკ შენკთან და ვალტერ გრაფთან) და კულტურის ანთროპოლოგიას (ჟოზეფ ჰაეკლთან და ვალტერ ჰირსბერგთან). საკანდიდატო დისერტაცია დაიცვა 1964 წელს ვალტერ გრაფთან. 1972 წელს სადოქტორო დისერტაციის დაცვის შემდეგ, მან შეცვალა ვალტერ გრაფი შედარებითი მუსიკისმცოდნეობის (ეთნომუსიკოლოგია და სისტემატიკური მუსიკისმცოდნეობა) პროფესორის თანამდებობაზე (1973), რომელიც ეკავა პენსიაზე გასულამდე (1999). იგი არის ავსტრიის მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი. 1986-1990 წლებში იყო ავსტრიის მუსიკისმცოდნეთა საზოგადოების პრეზიდენტი.

ნაშრომის თანაავტორია პროფესორი ვერნერ ა. დეუსჩი, ავსტრიის მეცნიერებათა აკადემიის აკუსტიკური კვლევის ინსტიტუტის (ვენა) დირექტორი.

რობერტ ლახის მიერ ჩანარილი გურული მრავალხმიანი სიმღერები

1916 წ. ივლისში რობერტ ლახს (1874-1958), იმ დროს ვენის უნივერსიტეტის ლექტორსა და მოგვიანებით შედარებითი მუსიკოლოგიის განყოფილების პროფესორს, ვენის სამეფო მეცნიერებათა აკადემიამ მიანიჭა უფლებამოსილება ჩაეწერა სიმღერები ავსტრია-უნგრეთის სამხედრო ტყვეთა ბანაკში მყოფი რუსი სამხედრო ტყვეებისაგან. მან ეს პროექტი 1916 წ. აგვისტო-სექტემბერში განახორციელა. 1926-1952 წ.წ. ლახმა გამოაქვეყნა რამდენიმე ნაწილისაგან შემდგარი სამი ტომი ფინელ-უგორელების, თურქ-თათრებისა და კავკასიელების მიერ ეგერის (დღევანდელი ჩეხი ჩეხეთში) სამხედრო ტყვეთა ბანაკში შესრულებული 700-ზე მეტი სიმღერით. ბანაკში მისი ყოფნის ბოლო ორი დღის განმავლობაში მას მიეცა საშუალება, გაეკეთებინა ამორჩეული სიმღერების ფონოჩანაწერები, რომლებიც დღეს ინახება ვენაში ავსტრიის მეცნიერებათა აკადემიის ფონოგრაფიკულ არქივში. ნაშრომი წარმოადგენს რვა გურულ მრავალხმიან სიმღერას ამ კოლექციიდან და ხაზს უსვამს მათი ნოტებზე გადატანის სირთულეებს.

FRANZ FOEDERMAYR AUSTRIA

M.A., PhD. Professor Emeritus at the University of Vienna. He studied musicology (with Erich Schenk und Walter Graf) and cultural anthropology (with Josef Haeckel and Walter Hirschberg) at the University of Vienna. He took the Doctorate with Graf in 1964. After completing the habilitation in 1972 at Vienna he succeeded Graf in 1973 as full Professor of Comparative Musicology (Ethnomusicology and Systematic Musicology), a post he held until his retirement in 1999. He is a corresponding member of the Austrian Academy of Sciences and between 1986-1990 was the President of the Austrian Society of Musicology.

Dr. WERNER A. DEUTSCH, co-author of this paper, is the director of the Acoustics Research Institute of the Austrian Academy of Sciences, Vienna.

MULTIPART SONGS FROM GURIA RECORDED BY ROBERT LACH

In July 1916, Robert Lach (1874-1958), then lecturer and later professor of comparative musicology at the University of Vienna, was entrusted by the Imperial Academy of Sciences in Vienna with recording the songs of Russian POWs in Austro-Hungarian prisoner-of-war camps. Lach undertook this project – for which he was granted a period of two months – in August and September 1916; between 1926 and 1952, he published, in three volumes with several subsections, over 700 songs of the Finno-Ugric, Turco-Tataric and Caucasian peoples, noted down by ear in the prisoner-of-war camp at Eger (today's Cheb in the Czech Republic). During the last two days of his stay at Eger he also had the chance to make phonographic recordings of selected songs, which are today housed at the Phonogrammarchiv of the Austrian Academy of Sciences in Vienna. This paper will present the eight Gurian multipart songs preserved in this collection and highlight the difficulties of transcription.

ურსა შივიტი სლოვენია

1998 წ. ლუბლიანაში (სლოვენია) დამთავრა ხელოვნების ფაკულტეტის მუსიკის-მცოდნეობის განყოფილება. იყო ლუბლიანის ეთნომუსიკოლოგიის ინსტიტუტის მეცნიერმუშაკი. 2002 წ. ამავე ფაკულტეტზე დაიცვა საკანდიდატო დისერტაცია თემაზე „XIX საუკუნის სლოვენიური ფოკლორიზებული სიმღერები“, ხოლო 2006 წ. სადოქტორო დისერტაცია თემაზე „სლოვენიური ხალხური სიმღერების არანჟირებები თანამედროვე პოპმუსიკაში“. აქტიურად მონაწილეობს საეფლე ექსპედიციებში და აგროვებს ვოკალურ მასალას. იკვლევს „უცხოური მუსიკის“ ადაპტაციას სლოვენიურ კულტურაში და მუსიკასთან დაკავშირებულ ტრადიციებს. ნაშრომში ყურადღება გამახვილებულია სლოვენიური სასიმღერო სტილების ელემენტების მუსიკალურ ანალიზზე, მათ სპეციფიკურობაზე და იმ ფაქტორებზე, რომლებიც გავლენას ახდენენ მის ცვლილებაზე.

სლოვენიური მრავალხმიანობა: მითი თუ რეალობა?

სლოვენია ეკუთვნის ალპურ გეოგრაფიულ-კულტურულ არეალს. მნიშვნელოვანია 3-, 4-, 5- და 6-ხმიანი სიმღერებით. ვოკალური ფერებით, სმების მოძრაობითა და მისი სხვადასხვა რაოდენობით ყველაზე გამოკვეთილი „ბგერითი ლანდშაფტები“ გვხვდება ქარინთიაში, სტირიაში, ქვემო კარნიოლაში, რეზიის დაბლობზე და ბელა კრანინას რეგიონში. ჩვენი წარმოდგენები ემყარება პირველ საეფლე აუდიოჩანაწერებს, რომლებიც გვინგვენებს ტრადიციული სიმღერის მდგომარეობას XX ს.-ის შუახანებიდან დღემდე. ეს აუდიოჩანაწერები წარმოადგენენ სლოვენიური მრავალხმიანობის იდეალიზებულ, უპირატეს სახეს, რომელიც ვრცელდება სასკოლო სახელმძღვანელოების, მასტერ-კლასების, რადიო-სატელევიზიო შოუების საშუალებით. რეალური სიტუაცია სრულიად საწინააღმდეგოა: დღეს ტრადიციული სიმღერა ისევ არსებობს და, ამასთან, წნდება მეტ-ნაკლებად ტრანსფორმირებული ახალი სასიმღერო ფორმები. ძველი და ახალი ჩანაწერების შედარება წარმოგვიდგენს ტრადიციის ცვლილების სტრუქტურულ და ესთეტიკურ ელემენტებს, რაც პირდაპირ გავლენას ახდენს მასზე.

URSA ŠIVITI SLOVENIA

PhD. Graduated in 1998 from the Faculty of Arts in Ljubljana (Slovenia), Department of Musicology and since then has been a researcher at the Institute of Ethnomusicology (SRC SASA) in Ljubljana. She received her Master's degree on Slovenian folklorized songs of the 19th century (2002) and also her Doctor's degree on Arrangements of Slovenian folk songs in contemporary popular music (2006). She collects folk songs in the field and researches the adaptation of 'foreign' music within the Slovenian cultural area. Current research includes analysis of elements of Slovenian singing styles, its specificities and the factors that influence change.

SLOVENIAN PART SINGING: A MYTH OR REALITY?

The Slovenian geography is mostly alpine, and its cultural sphere contains significant vocal polyphony with examples of 3-, 4-, 5- and 6-part singing. The most explicit 'soundscapes' were formed in Carinthia, Styria, Lower Carniola, Rezija Valley, Bela krajina region, where distinctive vocal colors, voice leading, and various numbers of involved voices were shaped. Today's image of these 'soundscapes' is based on the first audio field recordings, i.e. on the traditional singing situation from the middle of the 20th century. Today, those audio examples represent the idealized, formally proper and prevalent image of Slovenian 'soundscapes'. That image is widely expanding through school textbooks, educational courses, workshops, radio and TV shows, but the real situation is quite the opposite: on one hand the traditional singing today still exists and on the other hand, more or less transformed new singing forms appears. The comparison of old and new audio recordings give us a possibility to observe the changes in Slovenian singing traditions and its structural and aesthetic elements (choral singing, pop-folk music, and pop music) that have had the most influence on it.

მანანა შილაკაძე საქართველო

ეთნოლოგი, ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი. დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ისტორიის ფაკულტეტი (1962). მუშაობდა საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ივ. ჯავახიშვილის სახელობის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტში (1962-2006). საკანდიდატო დისერტაცია „ქართული ხალხური საკრავიერი მუსიკა“ (1967), სადოქტორო დისერტაცია „ქართულ-ჩრდილოკავკასიური ეთნოკულტურული ურთიერთობანი“ (1991). აქტიურად იყო ჩაბმული სხვადასხვა საკმიანობაში საქართველოსა და ჩრდილო კავკასიის რეგიონებში. ავტორია 80-ზე მეტი სამეცნიერო ნაშრომისა (ქართულ, რუსულ, გერმანულ ენებზე), მათ შორის ხუთი გამოცემულია ცალკე წიგნად (უკანასკნელი – „ტრადიციული სამუსიკო საკრავები და ქართულ-ჩრდილოკავკასიური ეთნოკულტურული ურთიერთობანი“, თბილისი «კავკასიური სახლი», 2007). ამჟამად მისი კვლევის სფეროა შუა საუკუნეების ქართული მუსიკალური კულტურის საკითხები წერილობითი წყაროების მონაცემების მიხედვით. მონაწილეობს საერთაშორისო კონფერენციებსა და სიმპოზიუმებში. სამეცნიერო საქმიანობასთან ერთად ეწევა პედაგოგიურ მოღვაწეობას.

აკომპანიერების ადრეული ფორმები ქართულ მუსიკაში

აკომპანიერება ქართული სიმებიანი საკრავების ძირითადი ფუნქციაა. მისი წარმოშობა უკავშირდება ეპიკურ ჟანრს, ისტორიულ-საგმირო სიმღერების განვითარებას ადრეულ საფეხურებსა და მათი შესრულების ტრადიციას, რომელიც აღმოსავლეთ საქართველოს მთის რეგიონების ეთნოგრაფიულმა სინამდვილემ დღემდე შემოინახა.

აკომპანიერების თავდაპირველი ფუნქცია იყო ერთი, ძირითადი პარმონიული საყრდენის ჩვენება საკრავის ღია სიმების მიერ გამოცემული თანხმოვანების სახით.

მოსხენებაში განხილული იქნება აგრეთვე მრავალხმიანობასთან დაკავშირებული ქართული ტერმინების (ბანი, შებანება, ებანი) მიმართება აკომპანიერებასთან.

MANANA SHILAKADZE GEORGIA

Ethnologist, Doctor of Historical sciences/ Professor. Graduated from the History Department of Tbilisi State University (1962), and worked at the Ivane Javakhishvili Institute of History and Ethnology (1962-2006). In 1967 she defended a dissertation on “Georgian Instrumental Music” and in 1991 a dissertation on “Georgian North-Caucasian Cultural Relations”. Led intensive field-work activity both in Georgia and North Caucasus. Authored more than 80 scholarly works (in Georgian, Russian and German languages), five of which have been published as separate volumes (“Georgian Folk Instruments and Instrumental Music,” Tbilisi. *Metsniereba*, 1970; “Georgian Folk Musical Traditions and Contemporaneity,” Tbilisi. *Metsniereba*, 1988; “The Subject of Ethnomusicology, Methods and Purposes,” Tbilisi. *Metsniereba*, 1991; “*Gruzinskaya Narodnaya Instrumentalnaya Muzika*,” Moscow, *Muzika*, 1989; and “Traditional Musical Instruments and Georgian / North-Caucasian Ethnocultural Relations,” Tbilisi, Caucasian House Publishing, 2007. Takes part in international conferences and Symposia, and her current research interests include examining medieval sources for Georgian musical culture.

EARLY FORMS OF ACCOMPANIMENT IN GEORGIAN MUSIC

Accompaniment is the basic function of Georgians string instruments. Its origin is connected with the genre of epic songs, which occur in the early stages of the development of historic-heroic songs and are represented today in the mountain regions of Eastern Georgia. The first function of musical accompaniment was to show the basic harmonic structure of the song through the open strings of the accompanying instrument. This paper looks at the various terms for “bass” found in Georgia (*bani*, *shebaneba*, *ebani*) in relationship to accompaniment.

ჯონ შორტისი და მოია სიმპსონი ავსტრალია

ჯონ შორტისი არის პროფესიონალი კომპოზიტორი, სიმღერების ავტორი, აკეთებს არანჟირებას. მოია სიმპსონი არის მომღერალი, მსახიობი, ვოკალის სპეციალისტი და პედაგოგი. კანბერაში არსებული ეს დუეტი დგამს სპექტაკლებს ავსტრალიის ისტორიასა და პოლიტიკაზე, რომლებიც წარმოადგენს ორიგინალურ მუსიკისა და მათ მიერ შეგროვილი ტრადიციული სიმღერების კომბინაციას. ხელმძღვანელობენ ორ მუსიკალურ ჯგუფს, რეგულარულად გამოდიან თეატრებში, ფესტივალებზე და კონფერენციებზე თავისი წარმოდგენებით. ჯონ შორტისი არის პაროლდ უაითის სტიპენდიანტი, მოპოვებული აქვს ავსტრალიის მთავრობის ხელფასების სტიპენდია ავსტრალიის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში არსებული უზარმაზარი სანოტო მასალის კვლევისათვის. მოია სიმპსონი არის ფრანკ არმსტრონგის მოწაფე. შეყვარებულია აღმოსავლეთ ევროპის, განსაკუთრებით, ბულგარეთის, ხორვატიის, მაკედონიისა და საქართველოს მუსიკაზე. 6 წლის განმავლობაში მოგზაურობდა ქალთა აკაპელა სიმღერის ჯგუფთან ერთად. ჩატარებული აქვს მასტერკლასები ვოკალში ავსტრალიასა და ახალ ზელანდიაში. მათი ერთ-ერთი პროექტი იყო „ჯონი, პოლი, რინგო და საქართველო“, რომელიც წარმოადგენს კანბერას ნაციონალურ და პობარტის ფესტივალებზე (2007).

ქართული ხალხური მუსიკა ხვდება ბითლზის მუსიკას

უკანასკნელ წლებში ავსტრალიაში შეინიშნება მზარდი ინტერესი ქართული ხალხური მუსიკის მიმართ, იქმნება ახალ-ახალი ანსამბლები, რომელთაც თავის რეპერტუარში შეაქვთ ქართული ხალხური მუსიკის ნიმუშები. ხალხური მუსიკის ბევრ ფესტივალზე აუდიტორია ისმენს სიმღერებს საქართველოდან. წელს, კანბერაში ჩატარებული ეროვნული მრავალკულტურული ფესტივალის ფარგლებში ამ ინტერესმა ახალი მიმართულება შეიძინა – ქართული ხალხური მუსიკა წარმატებით შეერწყა ბითლზის მუსიკას. ლენონის, მაკკარტნის, ჰარისონის სიმღერები მდიდარია ბურღონული ბანის ხალხური პარმონიული ტრადიციებით, დისონანსებითა და კილოებით, ამიტომ წარმატებით მოხდა მათი არწყურება ქართულ სტილში. ნაშრომის ავტორები და სპექტაკლის რეჟისორები, ახდენენ იმის ილუსტრირებას, თუ როგორ არის შესაძლებელი ამ ორი მუსიკალური სტილის შერწყმა.

JOHN SHORTIS AND MOYA SIMPSON AUSTRALIA

John Shortis is a professional composer, musician, songwriter, arranger, researcher and teacher. Moya Simpson is a singer, actor, voice specialist and teacher, co-partner in Shortis and Simpson, a Canberra-based duo that specialises in performances about Australian history and politics. They also run two world music choirs, *Worldly Goods* and *Can Belto*. Together they perform regularly at theatres, festivals, museums and conferences in performances that contain a combination of original music and collected and traditional songs. John Shortis has been awarded a Harold White Fellowship at the National Library of Australia to research the library's extensive sheet music collection, and a Creative Arts Fellowship from the ACT government to research European cabaret. Moya Simpson trained with international voice specialist Frankie Armstrong, and is passionate about the music of Eastern Europe, especially Bulgaria, Croatia, Macedonia and Georgia. As a founding member of the Martenitsa Choir, she has supported Trio Bulgarka, and has toured with acappella group Girls In Your Town for Musica Viva for six years. She has conducted voice workshops throughout Australia and New Zealand.

GEORGIAN FOLK MUSIC MEETS THE BEATLES

There has been an increasing interest in the singing of Georgian folk music in recent years in Australia, with more and more community choirs and ensembles including this music in their repertoire. This year, as part of the National Multicultural Festival in Canberra, this growing interest took a creative new turn, in a performance in which Georgian folk music combined in a successful fusion with the music of the Beatles. The diverse songs of Lennon, McCartney and Harrison are rich in the folk harmonic traditions of drones, dissonance, and modes, so they were ideal songs to arrange in Georgian style and to superimpose over existing Georgian songs.

In this paper, John Shortis and Moya Simpson, the directors of the performance, will use musical examples to illustrate the ways in which these two music styles can join together in a stimulating hybrid that creates a new direction in music.

დავით შულღიაშვილი საქართველო

თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის ქართული ხალხური მუსიკალური შემოქმედების მიმართულების სპეციალისტი. საქართველოს კომპოზიტორთა და მუსიკისმცოდნეთა კავშირის წევრი, ანჩისხატის ტაძრის მგალობელი. დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორია მუსიკისმცოდნეობის სპეციალობით (ფოლკლორი, 1990). მისი მოღვაწეობის ძირითადი სფეროა ქართული საეკლესიო გალობა. აქვს გამოქვეყნებული ნაშრომები, მათ შორის ქართული სამგალობლო სკოლების ტრადიციის, გალობის მრავალხმიანობის შესახებ. გამოსაცემად მოამზადა საგალობელთა და ხალხურ სიმღერათა კრებულები. მონაწილეობა აქვს მიღებული ფოლკლორისტულ ექსპედიციებსა და სხვადასხვა წამეცნიერო კონფერენციასა და სიმპოზიუმებში.

არატიპური ელემენტები ქართულ ხალხურ სიმღერაში

ამა თუ იმ ერის მუსიკალური ფოლკლორის იდენტიფიკაცია, უწინარესად, მისთვის დამახასიათებელი ტიპური მუსიკალური ელემენტების მეშვეობით ხდება. ეს კანონზომიერება ეთნოსის შიგნით დონეზეც ვრცელდება. ვარიანტულობა, იმპროვიზაციულობა, ფანტაზიის თავისუფლება ფოლკლორის უმნიშვნელოვანესი თვისებაა. ზოგადფოლკლორული და ინდივიდ-შემსრულებელთა სტილების ურთიერთმიმართება ქმნის ცოცხალ შემოქმედებით პროცესს, რომლის ნაყოფია ერთდროულად მუდმივი და მუდამ ცვალებადი ხალხური მუსიკალური შემოქმედება. ჩვენი დაკვირვების ობიექტს წარმოადგენს ქართულ ხალხურ სიმღერებში იმ არატიპური ელემენტების გამოვლენა, რომელიც ცალკეულ შემსრულებელთა ფანტაზიისა და იმპროვიზირების ნაყოფია და ტრადიციულ მუსიკალურ ენაში ისეთი სიახლე შემოაქვს, რომელიც არ არღვევს ამ ენის ბუნებას.

DAVID SHUGHLIASHVILI

GEORGIA

David Shughliashvili is a specialist at the Department of Georgian Folk Music of the Tbilisi State Conservatoire, and a member of the Union of Georgian Composers and Musicologists. A longtime member of the Anchiskhati Church Choir, he graduated from the Tbilisi State Conservatoire with a specialization in Musicology (folklore, 1990) though the primary sphere of his academic interest has been in Georgian chant. He has published several works including those dedicated to the tradition of Georgian schools of chant and to the polyphony of church chant. In addition, he has taken part in field trips and various scientific conferences and symposia.

ATYPICAL ELEMENTS IN GEORGIAN FOLK SONGS

The identification of folk music from each nation or region is possible through the identification of its musical elements. In Georgian music, the element of improvisation is one of the most important signifiers of regional styles of folk music, and creates constant variety through the artistic creativity of individual performers. This paper deals with some of these improvisatory elements, which are considered unique to Georgian folk culture; ie. not introduced from abroad. These unique elements are the result of simultaneous improvisation by multiple performers which, though atypical in their harmonic language, do not disturb the integrity of the piece or Georgian polyphonic sensibility.

თამარ ჩხეიძე საქართველო

ხელოვნებამცოდნეობის დოქტორი, თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის მუსიკის თეორიის ფაკულტეტის ასოცირებული პროფესორი. კონსერვატორიის ხარისხის უზრუნველყოფის სამსახურის უფროსის მოადგილე. დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორია მუსიკისმცოდნეობის სპეციალობით (მუსიკის თეორია, 1993). 1997 წელს დაიცვა საკანდიდატო დისერტაცია. მიჰყავს საღეჭი კურსები მუსიკალურ-თეორიულ დისციპლინებში. მისი სამეცნიერო ინტერესები დაკავშირებულია ძველი ქართული პროფესიული მუსიკის პრობლემების (ჭრელთა ნუსხების, რვა ხმის სისტემის) კვლევასთან. გამოქვეყნებული აქვს ოცზე მეტი სამეცნიერო ნაშრომი. სისტემატიურად მონაწილეობს ადგილობრივ და საერთაშორისო კონფერენციებში.

კილო-მოღუშევი ქართულ საეკლესიო საგალობელში
(თანაავტორი მანანა ანდრიადზე)

სამხმიანობა ქართული საეკლესიო მუსიკის ორგანული თვისებაა. ქართული ლიტურგიკული პრაქტიკის ამსახველი მდიდარი წერილობითი წყაროები არ შეიცავენ სახელმძღვანელო ცნობებს ქართული საგალობლის თეორიულ ასპექტებზე. ამდენად, ქართულ საგალობლის კილოური სტრუქტურის, მრავალხმიანობის ტიპების, აკორდული შემადგენლობის შესწავლა, პრაქტიკულად, ცდის-მიერი დაკვირვების შედეგია. ასეთივე პრაქტიკული კვლევის შედეგად შეიძლება განისაზღვროს „ჭრელთა გვარები“ – კილო-მოღუშევი, რომელთა ვარიანტები დაცულია როგორც ხანოტო, ასევე ვერბალური ჩანაწერების სახით და ქართული საგალობლის ინტონაციური ფონდის და ხმათაშეწყობის თავისებურებების დაზუსტების შესაძლებლობას იძლევა.

TAMAR CHKHEIDZE GEORGIA

PhD; Research Assistant and Associated Professor of the Department of Music Theory at V. Saradjishvili Tbilisi State Conservatoire; Also, deputy had of Quality Assurance Department at Conservatoire.

She graduated from Tbilisi State Conservatoire with the specialization in Musicology (Music Theory, 1993). In 1997 she received her PhD. She gives lectures in musical-theoretical disciplines. Her primary field of scientific interest is old Georgian professional music, with the emphasis on musical characteristics of Georgian Orthodox Liturgy (“Chrelta Gvarebi”, system of Octoechos). She has published about 20 scientific works. She regularly takes part in national and international conferences.

THE MODES IN GEORGIAN CHANTS (Co-author MANANA ANDRIADZE)

Three-part music is an organic feature of Georgian Chant. Reach written sources of Georgian liturgical practice don't include instructive information about theoretical aspects of Georgian Chants. Therefore, the study of chord consistency of polyphonic types of the structure of Georgian Chant is actually the result of observation. The modes – “Chrelta Gvarebi” can also be defined by the similar practical research, versions of which are preserved both in note and verbal scripts and this makes it possible to clarify the peculiarities of voice-matching and intonation fund of Georgian Chanting.

სუსან 1 ციგლერი გერმანია

ეთნომუსიკოლოგი. დაამთავრა კიოლნის უნივერსიტეტის მუსიკისმცოდნეობის (ეთნომუსიკოლოგია) და სლავური ენებისა და ლიტერატურის ფაკულტეტი, სადოქტორო დისერტაცია დაიცვა მაკედონიის ხალხურ სიმღერებზე. 1983-1988 წლებში იყო ბერლინის თავისუფალი უნივერსიტეტის შედარებითი მუსიკისმცოდნეობის ინსტიტუტის ასისტენტი. 1992 წლამდე მუშაობდა გერმანიის კელნის ფონდის პროექტზე, რომლის მიზანი იყო ქართული მრავალხმიანობის ისტორიული ფესვების შესწავლა. 1993 წლიდან იგი მუშაობს ბერლინის ფონოგრაფიის არქივში, რომელიც დღეს ეთნოლოგიური მუზეუმის, ბერლინის სახელმწიფო მუზეუმის, პრუსიის მემკვიდრეობის ფონდის ნაწილია. მისი ინტერესების სფეროა ბალკანეთის ქვეყნები, აღმოსავლეთ ევროპა, კავკასია, თურქეთი. ჩატარებული აქვს ექსპედიციები მაკედონიაში, იუგოსლავიაში, თურქეთსა და საქართველოში, გამოქვეყნებული აქვს მრავალი სამეცნიერო სტატია. მისი ბოლო დროის ნაშრომია ბერლინის ფონოგრაფიის ცვილის ლილვების კატალოგი (2006).

ზიგფრიდ ფ. ნადელი და მისი ნშლილი ქართულ მრავალხმიანობაში

ზიგფრიდ ნადელი (1903-1956) ძირითადად ცნობილია როგორც ანთროპოლოგი. ნაკლებადია ცნობილი, რომ ის იყო მეღვინე-მუსიკოლოგი და აქვეყნებდა ეთნომუსიკოლოგიურ ნაშრომებს. მისი ერთ-ერთი ასეთი ნაშრომია წიგნი ქართულ სიმღერებზე, რომელსაც საფუძვლად დაედო პირველ მსოფლიო ომში ქართველი ტყვეებისაგან გერმანულ ბანაკებში ჩაწერილი მასალა. ეს ნაშრომი წარმოადგენს ქართული სიმღერების პირველ დეტალურ ანალიზს დასავლეთში. ნაშრომში ავტორი ნადელის ბიოგრაფიის კვლადაკვალ ყურადღებას ამახვილებს მის კოლექციებზე, მიმოწერასა და პუბლიკაციებზე, რომლებიც ინახება ბერლინის სხვადასხვა დაწესებულებებში და განიხილავს ნადელის შეხედულებებს ქართულ მრავალხმიანობაზე.

SUSANNE ZIEGLER GERMANY

Ethnomusicologist. She studied Musicology/Ethnomusicology and Slavic languages and literature at the University of Cologne and wrote her Ph.D. thesis on folksongs in Yugoslav-Macedonia. From 1983 to 1988 she was assistant at the Institute for Comparative Musicology of the Free University in Berlin. Until 1992 she was working in a project of the German Research Foundation devoted to the historical roots of Georgian Polyphony. Since 1993 she is holding a position at the Berlin Phonogramm-Archiv, today part of the Ethnological Museum, State Museums of Berlin, Prussian Heritage Foundation. Main areas of her interest are the Balkans, Eastern Europe, Caucasus and Turkey. She has conducted fieldworks in Macedonia, Yugoslavia, Turkey and Georgia and published numerous scientific articles. Her latest publication is the catalogue of the wax cylinders of the Berlin Phonogramm-Archiv (2006).

SIEDGFRIED F. NADEL AND HIS CONTRIBUTION TO GEORGIAN POLYPHONY

Siegfried F. Nadel (1903-1956) is mainly known as a famous anthropologist. It is less known that he studied musicology and published also in the field of ethnomusicology. Among his ethnomusicological publications is a book on Georgian songs ("Georgische Gesänge") from 1933, which is based on recordings of Georgians in German prison camps made in WW I. This is the first detailed analysis of these Georgian songs in the West. In my paper I trace the biography of Nadel with a focus on his collections, correspondences, and publications as preserved in different institutions in Berlin, and discuss Nadel's view on Georgian polyphony.

ზაზა წერეთელი საქართველო

ZAZA TZERETELI GEORGIA

Mathematician, graduated from Tbilisi State University Department of Mechanics-Mathematics. Took Post Graduate Course in Algebra and Theory of Categories. Since 1983 has worked as a Senior Programmer in various institutions. Has participated in lots of programming projects with foreign and Georgian companies. His publication in musical acoustics, concerning automatic recognition of the timbres of musical instruments, was printed in the proceedings of the International Symposium in Mysical Acoustics in Edinburg. Since 1989 is a member of Tbilisi Anchiskhati church choir. Participated in meny folk concerts in Georgia and abroad. Currently works at the Institute of Polling and Marketing.

GEORGIAN MEDIEVAL NEUMES; PROBLEMS OF TRANSCRIPTION AND REIMPLEMENTATION INTO PRACTICE

The paper presents a second stage of the study of Georgian medieval neumes following on work presented in 2002-2004. An opinion on the most often and vaguely used neume will be expressed, based on research concerning the connection between free sections of chant and syllabic sections of chant. Several examples for the revival of the old system of neumes and its implementation into contemporary practice will be proposed.

მათემატიკოსი. დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მექანიკა-მათემატიკის ფაკულტეტი და ასპირანტურა ალგებრისა და კატეგორიათა თეორიის სპეციალიზაციით. 1983 წლიდან მუშაობს სხვადასხვა დაწესებულებებში წამყვანი პროგრამისტის თანამდებობაზე. მიღებული აქვს მონაწილეობა პროგრამირების მრავალ პროექტში საზღვარგარეთულ და ქართულ კომპანიებთან. მისი სტატია მუსიკალურ აკუსტიკაში, ინსტრუმენტების ტემბრების ავტომატური ამოცნობის შესახებ გამოქვეყნდა ედინბურგის საერთაშორისო სიმპოზიუმის მასალებში. 1989 წლიდან თბილისის ანჩისხატის ეკლესიის მგალობელთა გუნდის წევრია. მიღებული აქვს მონაწილეობა მრავალ ფოლკლორულ კონცერტში საქართველოსა და საზღვარგარეთ. ამჟამად მუშაობს საზოგადოებრივი აზრის კვლევისა და მარკეტინგის ინსტიტუტში.

ძველი ქართული ნევმური სისტემის გაშიფრვა და პრაქტიკაში ხელახლა დანერგვის გზები

ნაშრომი წარმოადგენს ძველი ქართული ნევმების კვლევის (2002-2004 წწ.) მეორე ეტაპს. მიკვლეულია ახალი ფაქტები და დადასტურებულია უტყუარი კავშირი ძველ ნევმირებულ ტექსტებსა და XIX ს. სანოტო ხელნაწერებს შორის. თავისუფალი მონაკვეთების სილაბურ გალობასთან დაკავშირების საფუძველზე დასაბუთებულია მოსაზრება აქამდე გაურკვეველი, ყველაზე სშირად ხმარებადი სამგალობლო ნიშნის მნიშვნელობის შესახებ. მოყვანილია ძლიისპირების პანგების ნევმურ ტექსტებთან მისადაგების, როგორც ძველი ნევმური სისტემის აღორძინებისა და სამგალობლო პრაქტიკაში დანერგვის საშუალების, რამდენიმე მაგალითი.

რუსუდან წურჭუშია საქართველო

ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორი, თბილისის კონსერვატორიის პროფესორი და ტმც-ის დირექტორი, ტრადიციული მრავალხმიანობის საერთაშორისო სიმპოზიუმების საორგანიზაციო კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე და სამეცნიერო პროგრამების ხელმძღვანელი. სხვადასხვა დროს მუშაობდა საქართველოს კულტურის სამინისტროში, გამომცემლობა „ხელოვნებაში“. 1986-2007 წწ. იყო თბილისის კონსერვატორიის პრორექტორი. პედაგოგიური და კვლევითი საქმიანობის სფეროა ქართული პროფესიული და ეთნომუსიკა. გამოქვეყნებული აქვს შრომები ქართულ და უცხო ენებზე, მათ შორის, მონოგრაფია „XX ს. ქართული მუსიკა: თვითმყოფადობა და ღირებულებებითი ორიენტაციები“ (თბილისი, 2005). არის არაერთი პროექტის ინიციატორი და ხელმძღვანელი, 2003-2006 წწ. კოორდინაციას უწევდა მშენსპოს პროექტს „ქართული პოლიფონიის დაცვა და განვითარება“. ეწევა საგამომცემლო საქმიანობას, არის მრავალი სამეცნიერო კრებულის რედაქტორი, მათ შორის, ტრადიციული მრავალხმიანობის I, II და III საერთაშორისო სიმპოზიუმების კრებულების თანარედაქტორი, საერთაშორისო სამეცნიერო ფორუმების ორგანიზატორი და მონაწილე.

ქართული მრავალხმიანობა თანამედროვე სოცო-კულტურულ კონტექსტში

საქართველო აქტიურად არის ჩართული თანამედროვე ინტერკულტურულ პროცესებში, რაც მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს ქვეყნის სოცო-კულტურულ ვითარებაზე. ამ გლობალურ ტენდენციასთან ერთად, უკანასკნელ ხანს კიდევ უფრო გაძლიერდა XX საუკუნის 70-იანი წლებიდან დაწყებული ფოლკლორული მოძრაობა, რომელიც შეიძლება განვიხილოთ, როგორც ქართული საზოგადოების რეაქცია ამ პროცესებზე. მიუხედავად იმისა, რომ ქართული ზეპირი მუსიკალური ტრადიციის არსებობის ფორმა მხოლოდ მრავალხმიანობა არაა, თანამედროვე ქართული საზოგადოების უმეტესი ნაწილი სწორედ ტრადიციულ მრავალხმიანობასთან ახდენს იდენტიფიცირებას. ავტორი წარმოადგენს ქართული ტრადიციული მრავალხმიანობის ფუნქციონირების სურათს თანამედროვე სოცო-კულტურულ სიტუაციაში და არკვევს, რატომ შეინარჩუნა მან ეროვნული იდენტიფიკაციის ერთ-ერთი უძლიერესი ფაქტორის მნიშვნელობა.

RUSUDAN TSURTSUMIA

GEORGIA

D.A. Full professor at Tbilisi State Conservatoire, Director of the International Research Center on Traditional Polyphony. Co-Chairperson of the Organizing Committee for Tbilisi International Symposia on Traditional Polyphony and Head of the Symposium's scholarly programs. At various times worked at the Georgian Ministry of Culture and at the *Khelovneba* Publishing House. In 1986-2007 was a Vice-Rector of Tbilisi State Conservatoire. The focus of her pedagogical and scholarly activity has been Georgian professional and ethno music. Has published a number of scientific works in Georgia and elsewhere, among them the monograph: "20th Century Georgian Music: Peculiarities and Value Orientations," (Tbilisi, 2005). She is the initiator and director of a number of projects including the UNESCO project, "Promotion and Safeguarding of Georgian Polyphony" at Tbilisi State Conservatoire (2003-2006). Leads intensive editorial activity, is the co-editor of The Books of Proceedings of the International Symposia on Traditional Polyphony, organizer and participant of a number of international scientific forums.

GEORGIAN POLYPHONY IN THE CONTEMPORARY SOCIO-CULTURAL CONTEXT

Georgia is actively involved in contemporary intercultural processes, which makes significant influence on the socio-cultural condition. Together with a global tendency the folk movement in Georgia has been intensified since the 1970s, which is seen as the reaction of Georgian society to these processes. Despite the fact that Georgian oral musical tradition does not exist only in the form of polyphony, the majority of modern Georgian society identifies itself with traditional polyphony. The author discusses how Georgian traditional polyphony functions in contemporary socio-cultural circumstances and elucidates on why it has remained one of the strongest identifiers for Georgian culture.

მაკა ხარძიანი საქართველო

MAKA KHardZIANI GEORGIA

A specialist at the International Research Center for Traditional Polyphony. in 1977 Graduated from Tbilisi State Conservatoire in "musicology" /music history/. She delivers lectures at Music College and at the Georgian State Institute of Theatre. Her scientific interests include: genre problem in Georgian Folk Music and Svanetian polyphony. She is currently working on systematization and compilation of a catalogue of Georgian folklore.

თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის ტრადიციული მრავალხმიანობის კვლევის საერთაშორისო ცენტრის სპეციალისტი. დაამთავრა თბილისის კონსერვატორია მუსიკისმცოდნეობის სპეციალობით (მუსიკის ისტორია, 1997 წ.). ეწევა პედაგოგიურ მოღვაწეობას სამუსიკო გიმნაზიასა და საქართველოს სახელმწიფო თეატრალურ ინსტიტუტში. მისი სამეცნიერო ინტერესების სფეროა ჟანრის პრობლემა ქართულ მუსიკალურ ფოლკლორში. განსაკუთრებით დაინტერესებულია სვანური მრავალხმიანობის საკითხებით. მუშაობს ქართული ფოლკლორის სისტემატიზაცია-კატალოგიზაციაზე.

სვანური სამონადირეო სიმღერები

სამონადირეო თემატიკის სიმღერა-ფერხულები ჩვენს ყურადღებას თავისი უძველესი წარმოშობით იპყრობს. მათი რიცხვი არც ისე დიდია. უმრავლესობა ე.წ. „დაღის ციკლს“ მიეკუთვნება და ნადირობის ქალღმერთისა და მონადირეების ურთიერთობას ეძღვნება, თუმცა სამონადირეო სიმღერების წრეში შემოდის, ასევე, სიმღერები ამირანზე, განთქმული მონადირეების სახატბო სიმღერები და სხვ. თითქმის ყველა სიმღერას გააჩნია არაერთი ვარიანტი, როგორც სამხმინი, ისე ორი ან ერთხმიანი; როგორც საკრავის თანხლებით, ისე უთანხლებლად; გვხვდება ამა თუ იმ სიმღერის საკრავიერი ვარიანტიც. ნადირობა სვანეთში ბოლო დრომდე მეურნეობის ქმედით დარგად რჩებოდა, შესაბამისად, სვანებმა შექმნეს თანამედროვე სამონადირეო სიმღერებიც, რომელთა შედარება ძველ ფოლკლორულ ნიმუშებთან მრავალი საინტერესო დასკვნის გაკეთების საშუალებას იძლევა და კიდევ ერთხელ გვარწმუნებს, რომ სვანები ტრადიციების ერთგული დამცველნი არიან.

SVAN HUNTING SONGS

Considering that one of man's first activities was hunting, it stands to reason that songs of the hunting genre should attract our interest as possibly some of the most ancient in origin. There are not very many Svan hunting songs but quite a number of the so-called "Dali cycle songs" tell the story of the relationship between goddess of the hunt, Dali, and the protagonist. There are also many laudatory songs featuring Amiran and other renowned hunters. Curiously, almost every song of this type has more than one variant; three-voiced, two-voiced, and single-voiced, with or without instrumental accompaniment, while some songs even have instrumental variants. This paper examines the hunting songs from Svaneti, where up until recently, hunting remained one of the most significant acts of communal life.

სვიმონ ჯანგულაშვილი საქართველო

აკადემიური გუნდის დირიჟორობისა (2004) და საეკლესიო მუსიკის (2008) მაგისტრი (თბილისის კონსერვატორია). ეოვლადწმიდა სამების საკათედრო ტაძრის საპატრიარქო გუნდის რეგენტი (1998 წლიდან); საეკლესიო გალობისა და ხალხური სიმღერის უმაღლესი სასწავლებლის პედაგოგი; საქართველოს საპატრიარქოს სამგალობლო ცენტრის, ქართული ხალხური სიმღერის საერთაშორისო ცენტრისა და საპატრიარქოსთან არსებული „ახალგაზრდა მგალობელ-მომღერალთა და მკვლევართა კავშირის“ წევრი. მონაწილეობდა რამდენიმე სამეცნიერო სემინარსა და კონფერენციაში. მონაწილეობს კათოლიკოს-პატრიარქის მიერ აღსრულებულ ყველა ღვთისმსახურებაში, როგორც საქართველოში, ასევე მის ფარგლებს გარეთ. მისი სამეცნიერო ინტერესების სფეროა ქართული საეკლესიო მუსიკა. ვასილ კარბელაშვილის საარქივო მასალების საფუძველზე შეადგინა წმ. იოანე ოქროპირის წირვის საგალობელთა კრებული.

სამუშაო მატყმინანი საგალობლები ღვთისმსახურების ქართულ ტრადიციაში

როგორც ცნობილია, ქართული მართლმადიდებელი ეკლესიის საგალობელი ტრადიციადად სამხმინია. ამასთან წერილობით წყაროებში არის ცნობები ღვთისმსახურების ქართულ ტრადიციაში სამზე მეტხმინანი გალობის შესახებ. ისინი გვამცნობენ ამგვარი საგალობლების ხმათა სახელწოდებებზე. ბოლო დრომდე სამზე მეტხმინანი ჰიმნები რამდენიმე ნიმუშის სახით იყო ცნობილი. ვასილ კარბელაშვილის არქივში აღმოჩნდა საგალობლები ოთხიდან თერთმეტამდე ხმათა რაოდენობით. მოხსენებაში გამოთქმულია ვარაუდი ამ ტიპის მრავალხმინანობის წარმოშობის თაობაზე და დადგენილია მისი ურთიერთმომართება იმავე პანგის, ან ჟანრისა და ლიტურგიკული ფუნქციის მქონე ტრადიციულ სამხმინი საგალობლებთან.

SVIMON JANGULASHVILI

GEORGIA

Graduated from Tbilisi Vano Sarajishvili State Conservatoire with a degree in Choral Conducting (Bachelors -2002, Masters in Music -2004) and Musicology (Masters of Music Theory-2008). Since 1998 he has been director of Patriarchate Choir of Sameba Cathedral, Tbilisi which accompanies the Patriarch on all pilgrimages in and out of Georgia. Also he is a teacher of the higher school of Church and Folk Music at Tbilisi Orthodox Academy, a member of the “Union of Young Church, Folk Singers, and Researchers,” and member of the Patriarchate Church Music Centre. His research mostly surrounds studies of the Vasil Karbelashvili archive (Episcopo Stepane). Based on these materials, he has compiled a church hymn collection of the liturgy of Saint John Chrysostom, awaiting publication.

GEORGIAN CHURCH CHANT WITH MORE THAN THREE VOICE PARTS

It is well known that Georgian Orthodox Church music is largely a three-part vocal tradition. Yet written historical sources harbor chant sources containing chants with more vocal parts. These sources even preserve the identifying names of these so-called extra vocal parts. In the Vasil Karbelashvili archive, several examples of four to eleven voiced chants have been discovered, which will be presented in this presentation along with discussion about links to the corresponding three-voiced chants.

THE GRAND HALL OF THE CONSERVATOIRE

The Grand Hall of the Conservatoire was built in 1938-1941. The Hall has been registered as an object of national and cultural heritage. The Hall was renovated in 1997. The Grand Hall seats an audience of 500 and is distinguished for its perfect acoustic qualities. It provides all the necessary facilities for chamber and symphonic music concerts while its revolving stage and orchestra pit allow for opera performances. The hall prides itself on a three manual forty register "Alexander Schuke Potsdam" organ and two "Steinway & sons" concert grand pianos both in excellent condition. The Grand hall has digital audio-recording facilities. In different years outstanding musicians of the world such as: A. Horovitz, E. Petri, D. Shtidri, O. Reed, S. Richter, D. Oistrach, E. Gilels, M. Rostropovitch performed on the stage of the Grand Hall. Nowadays the Grand Hall is one of the major cultural centres of the capital. It has become good tradition to hold a series of the New Years' Concerts with participation of prominent Georgian and visiting musicians.

ფოტო: მ. კილაძე
Photo: M KILADZE

კონსერვატორიის დიდი დარბაზი

აგებულია 1938-1941 წლებში. იგი, როგორც არქიტექტურული ძეგლი, შესულია კულტურული მემკვიდრეობის უძრავ ძეგლთა სიაში. დარბაზი აღდგენილი და რესტავრირებულია 1997 წელს. დარბაზი გათვლილია 500 ადგილზე. გამოირჩევა შესანიშნავი აკუსტიკური თვისებებით. გათვალისწინებულია კამერული და სიმფონიური მუსიკის კონცერტებისათვის. დარბაზს აშვენებს "Alexander Schuke Potsdam" -ის ფირმის 3-მანუალიანი 40-რეგისტრიანი ორგანი, "Steinway & sons" - ის ფირმის ორი საკონცერტო როიალი, გააჩნია ციფრული ხმის ჩამწერი სტუდია, მოძრავი სცენა საორკესტრო ორმო და ყველა ის შესაძლებლობა, რომელიც პასუხობს თანამედროვე საკონცერტო დარბაზების საერთაშორისო სტანდარტებს. სხვადასხვა წლებში დარბაზში კონცერტებს მართავდნენ მსოფლიოში სახელგანთქმული ქართველი და უცხოელი მუსიკოსები, მათ შორის: ა. გოროვიცი, ე. ეტრი, დ. შტიდრი, ო. რიდი, ს. რიხტერი, დ. ოისტრახი, ე. გილელსი, მ. როსტროპოვიჩი. კონსერვატორიის დიდი დარბაზი დღესაც სისხლავს ცხოვრებით ცხოვრობს და დედაქალაქის მნიშვნელოვანი კულტურული ცენტრია. ბოლო წლებში კონსერვატორიის დიდ დარბაზში ტრადიციულად ტარდება საახალწლო კონცერტების სერია, რომელშიც მონაწილეობენ თანამედროვეობის გამოჩენილი მუსიკოსები.

კონსერვატორიის მცირე დარბაზი

RECITAL HALL OF THE CONSERVATOIRE

თბილისის ვანო სარაჯიშვილის სახელობის სახელმწიფო კონსერვატორია

თბილისის კონსერვატორია უმაღლესი მუსიკალური განათლების, შემსრულებლობისა და სამუსიკისმცოდნეო კვლევის ცენტრია საქართველოში. იგი დაარსდა 1917 წლის 1 მაისს. თავისი არსებობის მანძილზე თბილისის კონსერვატორიამ აღზარდა მრავალი გამოჩენილი მუსიკოს-შემსრულებელი, ქართველ კომპოზიტორთა და მუსიკისმცოდნეთა მთელი თაობა. ძალზედ დიდია პრესტიჟულ საერთაშორისო კონკურსებზე გამარჯვებულ სტუდენტთა თუ კურსდამთავრებულთა სია.

კონსერვატორიაში ეწყობა სხვადასხვა სახის მუსიკალური ფორუმები, რესპუბლიკური თუ სარტაშორისო კონკურსები, სამეცნიერო სიმპოზიუმები და კონფერენციები.

ტრადიციული მრავალხმიანობის კვლევის სამართაშორისო ცენტრი – დაარსდა იუნესკო-ს მხარდაჭერით 2003 წლის 1 თებერვალს კონსერვატორიის ქართული ხალხური მუსიკალური შემოქმედების კათედრის, მასთან არსებული კაბინეტისა და საერო და სახულიერო მუსიკის კვლევის ლაბორატორიის ბაზაზე. ცენტრს აქვს ფართო კონტაქტები, ჰყავს საერთაშორისო სამეთვალყურეო საბჭო. ცენტრმა განახორციელა არაერთი პროექტი, მათ შორის, იუნესკო-ს „ქართული პოლიფონიის დაცვისა და განვითარების“ სამწლიანი პროგრამა (2003-2006), რომლის ფარგლებში დაარსდა ცენტრის პერიოდული ორენოვანი ბიულეტენი, გამოიცა ქართველ მეცნიერთა ეთნომუსიკოლოგიური ნარკვევები ინგლისურ ენაზე და ქართული ხალხური მუსიკალური შემოქმედების სახელმძღვანელო ორი CD-ით ქართულ ენაზე. გარდა ამისა, საქართველოს კულტურის, ძეგლთა დაცვისა და სპორტის სამინისტროს ფინანსური მხარდაჭერით ცენტრმა გამოსცა საქართველოში დაცული ფონოგრაფის ცვილის ლიდვაკების კატალოგი და 10 CD ამ სარკივო ჩანაწერებით. ცენტრმა ასევე გამოსცა I (2003), II (2005) და III (2007) სიმპოზიუმების მოხსენებების კრებულები.

V. SARADJISHVILI TBILISI STATE CONSERVATOIRE

Tbilisi State Conservatoire is the center of musical education, performance and musicological studies in Georgia. It was founded on 1 May, 1917. Since the day of its foundation the Conservatoire has brought up great number of outstanding musicians, performers and generations of Georgian composers and musicologists. The list of the Conservatoire's students and graduates – prize-winners and laureates of the world's most prestigious international competitions, is quite long.

Many remarkable musical forums, national and international competitions, scientific symposia and conferences are organized at the Conservatoire.

RESEARCH CENTER FOR TRADITIONAL POLYPHONY was founded on 1 February, 2003 by the support of UNESCO on the premises of Tbilisi State Conservatoire Department of Georgian Folk Music, the Department's Study Room and Secular and Sacred Music Research Laboratory. The Center was involved in the realization of UNESCO's three-year (2003-2006) program for the "Safe-guarding and Promotion of Georgian Traditional Polyphony". The Center has elected the International Steering Committee. As part of this program the Center established bilingual bulletin; published the book of essays by Georgian ethnomusicologists in English, the textbook on Georgian folk music (in Georgian). Also, with the financial support of the Ministry of Culture, Monument Protection and Sport published the Catalogue of Wax Cylinders Collections in Georgia and ten CDs from the archival recordings. The Center also published the Proceedings of the First (2003), Second (2005) and Third (2007) Symposia.

ქართული ხალხური სიმღერის საერთაშორისო ცენტრი

შეიქმნა 2001 წელს. მისი შექმნის ინიციატორია ბ-ნი ანზორ ერქომაიშვილი.

ცენტრი ეწევა მრავალმხრივ პრაქტიკულ საქმიანობას და უკვე ბევრი სასარგებლო საქმის გაკეთებაც მოასწრო: საფუძველი ჩაუყარა საქართველოს და უცხოურ არქივებში დაცული ქართული ხალხური სიმღერების ფონოჩანაწერების, კინო, ფოტო, ვიდეო და სხვ. მასალების არქივს.

საქართველოს ათამდე რაიონში ხალხური სიმღერების ხანდაზმული ოსტატების ხელმძღვანელობით შექმნა ახალგაზრდა ლობარტა სკოლები, თანამედროვე უნივერსალური ტექნიკის გამოყენებით აფიქსირებს ძველ საშემსრულებლო ტრადიციებს.

საქმიანობის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი სფეროა ძველი ფონოჩანაწერების გაშიფვრა, სანოტო კრებულების შედგენა და გამოცემა ლაზერული დისკების სახით. დაწვებულია სერიის „საუკუნის ანთოლოგია“ გამოცემა (1901 – 2001 წ. წ.).

აქვს ფართო საერთაშორისო ურთიერთობები საზღვარგარეთ არსებულ ქართული ხალხური სიმღერის ანსამბლებთან და ასოციაციებთან, ფონოარქივებთან, სამეცნიერო და საბიბლიოთეკო ცენტრებთან.

ატარებს ფოლკლორულ საღამოებს, ფესტივალებს, კონკურსებს ავთენტიკური ჯგუფების, საოჯახო ანსამბლებისა და ინდივიდუალური შემსრულებლების მონაწილეობით. ცენტრმა განახორციელა იუნესკოს „ქართული პოლიფონიის დაცვისა და განვითარების“ სამწლიანი პროგრამა (2003-2006).

ხელს უწყობს ქართული ხალხური სიმღერის უმნიშვნელოვანეს პრობლემებზე სამეცნიერო კონფერენციებისა და სიმპოზიუმების ჩატარებას.

THE INTERNATIONAL CENTRE FOR GEORGIAN FOLK SONG

The Centre was founded in 2001 under the initiative of Mr. Anzor Erkomaishvili.

It undertakes versatile practical activities and has already carried out many useful projects, including: conservation of Georgian folk songs by creation of new archives based on collecting and restoration of audio recordings, film and video materials, as well as other related materials, wherever they exist in archives in Georgia or abroad.

It aims to create suitable conditions for masters of Georgian folk song in the ten regions of Georgia to pursue their art, and to instruct students through special schools to become masters for future generations; to record and document old performing traditions by using new audio and video equipment.

One of the important spheres of the Centre's activities is transcription of archival recordings, creation of musical scores for publication in anthologies and issue of compact discs. The publication of series of the "Centenary Anthology" /1901-2001/ has already started.

The Centre has established wide international contacts with Georgian folk ensembles, associations, sound archives, libraries and centres of study. It holds folk concerts, festivals and contests with participation of authentic groups, family ensembles and individual performers. The Center was involved in the realization of UNESCO's three-year (2003-2006) program for the "Safeguarding and Promotion of Georgian Traditional Polyphony".

It promotes holding of scientific conferences and symposiums on the most important problems of Georgian folk song.

The United Nations Educational,
Scientific and Cultural Organization

hereby proclaims

Georgian Polyphonic Singing
- Georgia -

a Masterpiece
of the Oral and Intangible
Heritage of Humanity

松浦 見一郎

Koichiro Matsuura
Director-General

Paris, 18 May 2001

გაერთიანებული
ერების
განათლების,
მეცნიერებისა
და კულტურის
ორგანიზაცია
აცხადებს

ქართულ მრავალხმიან სიმღერას
- საქართველო -

კაცობრიობის ზეპირი და ხელთუქმნელი მემკვიდრეობის
შედევრად

კოიშირო მაცუურა
გენერალური დირექტორი

(პარიზი, 18 მაისი, 2001)

„ბოლო დროის ჩემი ერთ-ერთი უძლიერესი მუსიკალური შთაბეჭდილება შონბერგის „იაკობის კიბე“ და ქართული ხალხური პოლიფონიური სიმღერის ჩანაწერებია მუსიკის აქტიური შესრულების ეს ტრადიცია, სათავეს უძველესი დროიდან რომ იღებს, შესანიშნავი მიგნებაა, რომელიც შესრულებისათვის გაცილებით უფრო მეტს იძლევა, ვიდრე თანამედროვე მუსიკის ყველა მონაპოვარი... იოდი, რომელსაც საქართველოში „კრიმანჭულს“ ეძახიან, საუკეთესოა მათ შორის, რაც კი ოდესმე მომისმენია“

იგორ სტრავინსკი

“One derives a highly significant musical impression from Arnold Schonberg’s “Jacobleiter” and the recordings of Georgian polyphonic folk singing. This is a tradition of active execution of music which has roots in the remote past; it is also a splendid discovery that is capable of enriching the performing art more than all the acquisitions of modern music... The yodle, known as “krimanchuli” in Georgia, was the best I ever heard”

Igor Stravinsky

ქართველები მსოფლიოს იმ მცირერიცხოვან ხალხთა რიცხვს განეკუთვნებიან, რომელთაც XXI საუკუნის დასაწყისამდე შემოინახეს აუთენტური ფოლკლორი. საქართველოს სოფლებში ჯერ კიდევ შეხვდებით ნამდვილ ხალხურ მომღერლებს, რომელთათვისაც სიმღერა მათი ყოფის შემადგენელი ნაწილია და ვისაც იგი ფონოჩანაწერიდან კი არა, თავისი წინაპრისაგან უსწავლია. ასეთი მომღერლების რიცხვი თანდათან იკლებს. ბარტოკი ამბობდა, სოფლად ძველებური სიმღერების აღდგენა ამოუგარჯაო. მაგრამ ამ საქმემ შეიძლება ნაყოფიც გამოიღოს, თუ აღდგება ძველ საქართველოში არსებული სიმღერის სწავლების ტრადიციული მეთოდი. საბედნიეროდ, ამ ბოლო დროს შესაძლებელი გახდა სხვადასხვა რეგიონში სიმღერის ოსტატებისათვის შეგირდების მიზარების უძველესი ტრადიციის აღდგენა. ოსტატები ახალგაზრდებს არა მარტო სიმღერა-გალობის ნიმუშებს შეასწავლიან, არამედ მრავალხმიანობის პირობებში იმპროვიზაციის უნარსაც უღვივებენ. ეს გვაიმედებს, რომ ქართულ სოფელში ტრადიციული სიმღერა არ მოკვდება. სიმპოზიუმზე წარმოდგენილი იქნებიან ხალხური მომღერლები საქართველოს სხვადასხვა კუთხიდან.

The Georgians belong to that minority of peoples which till the beginning of the 21st century have preserved their authentic folklore. We can still meet folk singers in the villages of Georgia, for whom music is an integral part of their everyday life. They have learned folk songs not from recordings but by oral transmission from their ancestors. The number of such singers becomes less and less from day to day. Bartok said that the restoring of old songs in village is a vain trouble. But if traditional methods of learning folk songs existed in Georgia before restore we'll reap the fruits of such labour. Luckily the oldest tradition of appointing pupils to masters of folk singing have been preserved in different regions of Georgia. The young folk singers not only learn the performing art of songs and chants from their masters but at the same time they develop skills of improvisation within polyphonic conditions. This gives hope that traditional singing in Georgian village will never die. Folk singers from various parts of Georgian presented at the symposium.

**სიმპოზიუმში მონაწილე
ფოლკლორული ანსამბლები**

**FOLK ENSEMBLES AT
THE SYMPOSIUM**

ავსტრალია
დიდი პრიტანეთი
კანადა
ლიტვა
რუმეთი (ადიგეა)
საფრანგეთი (კორსიკა)
საქართველო

გორანი
მასპინძელი
მარბაზი
საშხიობა
კიუ
სპარტიმუ
ანჩისხატის
ტაძრის გუნდი
ასალუხლები
ბასიანი
დიდგორი
ლასარი

მბილისი
კონსერვატორიის
სტუდენტთა ანსამბლი

მუსტარქელა
ლაშარი
მე რუმელი
მხმთაშვი
მთიები
ნანინა
რუსთავი
სათანაო
სახიობა
შავნაბადა
შემოკმედი
სტუდენტთა ფოლკ ანსამბლი
თბილისის
კონსერვატორიის
ტუტარჩელა
ზედასე
შემოქმედი
მასპინძელი

AUSTRALIA
CANADA
FRANCE (CORSICA)
LATVIA
RUSSIA (ADIGEA)
GEORGIA

GORANI
DARBAZI
SPARTIMU
SAUSEJAS
DZIU
ANCHISKHATI CHURCH
CHOIR
AKHALUKHLEBI
BASIANI
DIDGORI
DJVARULI
LASHARI
ME RUSTVELI
MTIEBI
MZETAMZE
NANINA
RUSTAVI
SATANAO
SAKHIOBA
SHAVNABADA
SHEMOKMEDI
STUDENTS FOLK ENSEMBLE
OF TBILISI STATE
CONSERVATOIRE
TUTARCHELA
ZEDASHE
MASPINDZELI

UK

მომღერლები საქართველოს
სხვადასხვა კუთხიდან

SINGERS FROM VARIOUS
PARTS OF GEORGIA

ანჩისხატის ტაძრის გუნდი საქართველო

ჩამოყალიბდა 1988 წელს კონსერვატორიაში. ანსამბლი თავდაპირველად მხოლოდ ხალხურ სიმღერებს მღეროდა და მიზნად ჰქონდა დასახული საქართველოს სხვადასხვა კუთხისათვის დამახასიათებელი საშემსრულებლო მანერის აღდგენა და შეძლებისდაგვარად ძველ ქართულ, არატექნიკურულ ბგერათწობაში მოქცევა. მალე ანსამბლმა ანჩისხატის ტაძარში დაიწყო გალობა. სწორედ ამ გუნდის უდიდესი დამსახურებაა XX საუკუნის 90-იანი წლებიდან ქართულ საეკლესიო ღვთისმსახურებაში ძველი ქართული გალობის აღდგენა და დამკვიდრება. გუნდის დამფუძნებელი და მისი რეგენტი 2007 წლამდე იყო თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის თანამშრომელი მალხაზ ერქვანიძე, რომელიც პედაგოგიურ და სამეცნიერო-სარედაქტორო საქმიანობას ეწევა, გამოცემული აქვს ქართული ტრადიციული გალობის მრავალი სანოტო კრებული. ანჩისხატის გუნდის წევრია ასევე თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის თანამშრომელი დავით შუღლიაშვილი, რომელიც ასევე ეწევა სამეცნიერო და მუსიკალურ-სარედაქტორო მუშაობას, გამოცემული აქვს ქართული სიმღერისა და საგალობლის სანოტო კრებულები. ანჩისხატის ტაძრის გუნდის რეპერტუარშია როგორც საგალობლები, ასევე ხალხური სიმღერებიც. გუნდს ჰქონდა საგასტროლო ტურნეები ევროპაში და ამერიკაში, ჩაწერილი აქვს რამდენიმე კომპაქტდისკი, მათ შორის ძველ კიდელებთან ერთად.

ANCHISKHATI CHURCH CHOIR GEORGIA

Founded at the Tbilisi State Conservatoire in 1988, the ensemble was dedicated to restoring the regional performance styles from around Georgia in the original tuning and stylistic manner. Soon, the choir became intensely interested in Georgian church chant and began singing at the 6th century basilica, Anchiskhati Church, in Tbilisi. The revival of canonical church chant in the 1990s can be largely credited to the recording, performance, research, and publishing efforts of this choir, led until 2007 by Malkhaz Erkvanidze. The choir has released several albums, grown to critical acclaim both in Georgia and abroad, and performed throughout Europe and United States.

ახალუხლები საქართველო

ანსამბლი *ახალუხლები* შეიქმნა 2007 წლის მაისში. მასში ერთიანდებიან სხვადასხვა პროფესიის აღამიანები – როგორც პროფესიონალი მუსიკოსები, ისე მოყვარულები. ანსამბლს ხელმძღვანელობს ფოლკლორისტი ოთარ კაპანაძე.

ახალუხლების ძირითადი შემოქმედებითი მრწამსი ხალხურ საშემსრულებლო მანერასთან სიახლოვე, შესრულების ფორმისა და წესის დაცვაა. ანსამბლი ასრულებს საქართველოს სხვადასხვა კუთხის ტრადიციულ რეპერტუარს. *ახალუხლებმა* მონაწილეობა მიიღო რამდენიმე ფესტივალსა და კონცერტში.

AKHALUKHLEBI GEORGIA

The *Akhalukhlebi* Ensemble, directed by the folklorist Otar Kapanadze, was established in 2007 to participate in the revival and preservation of regional stylistic performance techniques. The choir comprises of people with different professions, including professional musicians, and has performed at several festivals and concerts.

ბასიანი საქართველო

საქართველოს საპატრიარქოს ფოლკლორული ანსამბლი *ბასიანი* შეიქმნა 2000 წელს, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ილია მეორის ღოცვა-კურთხევით. იგი გახდა ბირთვი თბილისში ყოვლადწმიდა სამების საკათედრო ტაძრის მგალობელთა დიდი გუნდისა. *ბასიანი* ძირითადად ქართულ ხალხურ სიმღერებს ასრულებს, სოლო სამების საკათედრო ტაძრის გუნდთან ერთად – ტრადიციულ ქართულ საგალობლებს. *ბასიანი* მგალობელთა გუნდის შემადგენლობაში მონაწილეობას იღებს კათოლიკოს-პატრიარქის მიერ შესრულებულ ყველა ღმრთისმსახურებასა და მომლოცველობით მოგზაურობაში როგორც საქართველოში, ისე მის ფარგლებს გარეთ. *ბასიანი* 2004 წელს პირველი დამოუკიდებელი კონცერტი გამართა კონსერვატორიის დიდ საკონცერტო დარბაზში. მომდერაღია უმეტესობა აღიზარდა საბავშვო ანსამბლებში *ბიჭები*, *მართვე* და *დარიალი*. *ბასიანს* წარმაცემული გასტროლები ჰქონდა ევროპის ქვეყნებში, განსაკუთრებით აღსანიშნავია ბოლო კონცერტი მადრიდში, სადაც მათ ცნობილი მეცნიერების სიმპა არომისა და პოლო ვალეჟოს მიერ მოწყობილ ლექცია-კონცერტში აქტიური მონაწილეობა მიიღეს. ანსამბლს ხელმძღვანელობს თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის საგუნდო-სადირიურო ფაკულტეტის მაგისტრანტი გიორგი დონაძე.

BASIANI GEORGIA

The folk ensemble of the Georgian Patriarchate, *Basiani*, was founded in 2000 with the blessing of Ilia II, Catholicos-Patriarch of All Georgia. *Basiani* members sing in the Sameba Cathedral Choir in Tbilisi, and accompany the Patriarch on pilgrimages and official visits abroad on a regular basis. As a folk group, the *Basiani* Ensemble has enjoyed critical acclaim both in Georgia and in Europe, where they have conducted several successful tours. Recently they participated in a lecture-concert demonstration in Madrid with ethnomusicologists Simha Arom and Polo Vallejo. Members of the choir grew up singing in various children's ensembles including *Bichebi*, *Martve* and *Dariali*, and are directed by Conservatoire conducting student Giorgi Donadze.

გორანი ავსტრალია

GORANI AUSTRALIA

This nine voice male singing ensemble from Australia specializes in the performance of traditional songs from Georgia & Bulgaria. The name *Gorani* refers to the harsh mountains, misty forests, and indomitable cultures that are the sources of many of these songs. Founded in 1992, *Gorani* includes leading Georgian ethnomusicologist Joseph Jordania, and Bulgarian born musician, Ian Vitcheff. The ensemble has toured twice to Georgia and Bulgaria, where they have performed in the first two Tbilisi Symposia (2002 & 2004), the International festival of Gurian Song (2004), and also in international festivals and community cultural centers in Bulgaria, including the prestigious Philip Koutev Folkloric School. *Gorani* appeared on television and radio in both countries. The group has also toured and studied with the Gurian singer Vazha Gogoladze on his 2003 tour of Australia, and also at his home in Chokhlatauri village, Guria, in 2004. *Gorani* has performed at major folk festivals and local community music events within Australia (1992-2008), and was featured on Australian National radio and television. Discography: ? "Chasing Harmonies" - (2008) ? "Gorani" - (1999) ? Featured on 3 of "the Boite's" CDs (1999-2007), including "Mravalzhamer," which showcases Georgian songs performed in Australia and New Zealand by local groups. ? *Gorani* singing will also be featured on a new Australian TV documentary "The Real Hobbits" about the discovery of a new species of human, *Homo floresensis*.

ავსტრალიური ანსამბლი გორანი 9 მამაკაცისაგან შედგება. რეპერტუარი ძირითადად ქართულ და ბულგარულ ხალხური სიმღერებს მოიცავს. სიტყვა გორანი ნიშნავს მკაცრ მთებსა და ნისლიან ტყეებს, რომლის წიაღშიც არაერთი სიმღერა შობილა. ანსამბლი, რომლის შემადგენლობაშიც წამყვანი ქართველი ეთნომუსიკოლოგი იოსებ ჟორდანია და ბულგარელი იან ვიტჩეფი მღერის, 1992 წელს დაარსდა. გორანმა ორჯერ იმოგზაურა საქართველოსა და ბულგარეთში, მონაწილეობდა თბილისის 2002 და 2004 წლის სიმპოზიუმებში და გურული სიმღერების ფესტივალში (2004), გამოდიოდა აგრეთვე ბულგარეთის საერთაშორისო ფესტივალებსა და საზოგადოების კულტურული ცენტრებში, მათ შორის პრესტიჟულ ფილიპ კოუტევის ფოლკლორულ სკოლაში. გორანი ორივე ქვეყნის სატელევიზიო გადაცემების მონაწილეცაა. 2003 წელს ავსტრალიაში მიწვეულმა გურულმა მომღერალმა ვაჟა გოგოლაძემ ანსამბლს არაერთი სიმღერა შეასწავლა. ამავე მიზნით, 2004 წელს ისინი სტუმრობდნენ ცნობილ ლოტბარს მშობლიურ ჩოხატაურში. გორანი მონაწილეობდა ავსტრალიაში გამართულ არაერთ ფესტივალსა და მუსიკალურ ღონისძიებაში (1992-2008), აგრეთვე ავსტრალიის რადიო და სატელევიზიო გადაცემებში.

დარბაზი კანადა

ანსამბლი დარბაზი დაარსდა 1995 წელს ტორონტოში. ანსამბლში ძირითადად ასრულებს ქართულ ტრადიციულ როგორც სასულიერო და საერო მუსიკას. ანსამბლის მიზანია, პოპულარიზაცია გაუწიოს ქართული სუფრის წესს, შეუდარებელ სუფრულ სიმღერებს, ქართულ სტუმართმოყვარეობასა და მრავალხმიანობას. იგი შედგება სამი ქალისა და შვიდი მამაკაცისაგან, რომელთაგან ორი საქართველოდანაა. ანსამბლი მუდმივად ისწავლის ღრმად ჩაწედს ქართული მრავალხმიანობის უნიკალურ მუსიკალურ ფორმას. კულტურული გაცვლითი პროგრამებისა და საქართველოში მოგზაურობის წყალობით ანსამბლის წევრებს მიეცემათ შესაძლებლობა ემუშავათ ლეგენდარულ ქართველ მომღერლებთან და საკუთარ თავზე გამოეცადათ ქართული სტუმართმოყვარეობა. ამან კი გამოხატულება პოვა დარბაზის მიერ ავთენტიკურად შესრულებულ საქართველოს ხვადასხვა კუთხის ხალხურ სიმღერებში, რითიც დიდი სიამოვნება მიანიჭეს როგორც საკუთარ თავს, ისე მსმენელს. 2008 წელს კანადის რადიოკორპორაციამ ანსამბლი დარბაზი დააჯილდოვა ეროვნული საგუნდო კონკურსის მეორე პრემიით. ანსამბლი კონცერტებით გამოვიდა ონტარიოში მონრეალის მსოფლიო მუსიკის ფესტივალზე, რომელიც ჩატარდა ნიუფაუნდლენდის დედაქალაქ სენ ჯონში, ნიუ იორკსა და საქართველოში. 2008 წლის ნოემბერში დაგეგმილია მომდევნო კომპაქტური დისკის “ეასტანგურის” გამოშვება, რომელიც ეძღვნება ანსამბლის 2007 წელს გარდაცვლილი წევრის ჯონ მარტინის ხსოვნას.

DARBAZI CANADA

Darbazi, a choir of eleven members from Toronto, was founded in 1995 in the living room of Alan Gasser, a member of the trio *Kavkasia*. *Darbazi's* repertoire is exclusively Georgian, and includes traditional, composed, and liturgical music from every region of Georgia. *Darbazi* has performed frequently in Toronto and at other venues in southern Ontario, Montreal, and New York, spreading the knowledge and delights of Georgian culture to many appreciative audiences. *Darbazi* has also been heard several times on Canada's national radio network, CBC, and has reached the semi-finals in the CBC national choral competition. In the summer of 1997, several members of the group traveled to Tbilisi to learn Georgian music firsthand from Georgian singers and musicians, and while there, they performed three concerts including one with the Kolkheti Ensemble at Khe-lovnebis Sakhli. In 2001, *Darbazi* released a CD “Darbazi & Friends”, with guest performances by the Anchiskhati trio and *Hereti*, recorded at two joint concerts with Darbazi in Toronto. *Darbazi* participated in the First International Symposium on Traditional Polyphony in 2000.

დიდგორი საძარბაველო

DIDGORI GEORGIA

The *Didgori Ensemble*, directed by Levan Tsitaishvili, was founded in 2003. A year later, following the advice of archimandrite Ioane of Mama-Daviti Church, who also selected the name for the ensemble, the choir members began a church choir at Ilia the Prophet Church in Tbilisi.

In May 25, 2007 the ensemble held its first major solo concert in the auditorium of Tbilisi State Conservatoire. The ensemble actively researches old folk songs in archival recordings and tries to master the old manners of performance. The ensemble, has traveled several times to the historic Georgian province of Hereti, performs regularly throughout Georgia, and have been one of the hosts of the Art-Geni summer folk festival. In 2008, the ensemble debuted their first album.

ანსამბლი დიდგორი 2003 წელს დაფუძნდა. ანსამბლის წევრებმა ლევან წიტიშვილის ხელმძღვანელობით არაერთი ქართული სიმღერა და საგალობელი შეისწავლეს. 2004 წლიდან თბილისის მამადავითის ტაძრის წინამძღვრის არქიმანდრიტ იოანეს (კიკვაძე) რჩევით (ანსამბლს სახელიც მან შეურჩია), ანსამბლის წევრებმა მგალობელთა გუნდი ჩამოაყალიბეს. მალე გუნდმა გალობა დაიწყო თბილისის წმინდა ილია წინასწარმეტყველის ტაძარში. 2007 წლის 25 მაისს ანსამბლმა კონცერტი გამართა კონსერვატორიის დიდ საკონცერტო დარბაზში. 2008 წლის 2 ივნისს შედგა ანსამბლის პირველი კომპაქტდისკის პრეზენტაცია. დისკში წარმოდგენილია აღნიშნული საკონცერტო ჩანაწერი.

ანსამბლ დიდგორის შემოქმედების პრინციპული მიმართულებაა ძველი ხალხური სიმღერების მოძიება და მისი საშემსრულებლო ხასიათის საფუძვლიანი შესწავლა, რასაც ქართული ხალხური მუსიკის ძველი საარქივო ჩანაწერების დახმარებით ახორციელებენ. ანსამბლი მონაწილეობს საქართველოს სხვადასხვა კუთხეში გამართულ კონცერტებში, რამდენჯერმე მოიარა უძველესი ქართული კუთხე – პერეთი. დიდგორი იყო თბილისში გამართული „არტგენის“ ფესტივალის ერთ-ერთი მასპინძელი.

ზედაშე საქართველო

ფოლკლორული ანსამბლი *ზედაშე* ჩამოყალიბდა 1998 წელს ქალაქ სიღნაღში ქეთევან მინდორაშვილისა და მისი ძმის შალვას ხელმძღვანელობით. შალვამ ადრეულ 1990-იან წლებში პირველმა დაიწყო გალობა ბოდბეს მონასტერში. ანსამბლს შემოუერთდა ლატალელი ფირცხელანების ცნობილი მომღერალი ოჯახის რამდენიმე წევრი, რის შემდეგ დაიწყო მისი აქტიური საკონცერტო მოღვაწეობა. 2000 წელს გამოვიდა კომპაქტდისკი ქიზიურის და სვანური სიმღერებით. ანსამბლის წევრები გალობენ სიღნაღის წმინდა გიორგის სახელობის ტაძარში. ანსამბლის რეპერტუარში მთავარი ადგილი უჭირავს ტრადიციულ საგალობლებს, სუფრულ და საფერხულ სიმღერებს, აგრეთვე ინსტრუმენტულ დასაკრავებს. უკანასკნელ ხანს *ზედაშემ* წარმატებით იმოგზაურა აშშ-სა და ჰოლანდიაში, სიღნაღის საცეკვაო ანსამბლ *ჯლეხას* ორ მოცეკვავესთან ერთად.

ანსამბლი ხშირად მართავს კონცერტებს სიღნაღში, ჩაწერილი აქვს 5 კომპაქტდისკი. მისი ვებ-გვერდი www.zedashe.org.

ZEDASHE GEORGIA

The *Zedashe* ensemble was founded by director Ketevan Mindorashvili and her brother Shalva, who first began singing at the Bodbe Convent near Signaghi (Kakheti) in the early 1990s. Joined by several sibling singers from the lauded Pirtskhelani singing family of Latali, Svaneti, the young ensemble began actively touring and producing recordings in 2000 with a repertoire of songs focused on Kiziqi and Svaneti. The choir members are active in the St. George Church in Signaghi and continue to highlight the importance of traditional chant in their repertoire, as well as original performance conditions for toasting songs, ritual circle dance songs, and instrumental pieces. Recently, the *Zedashe* ensemble has toured successfully in the United States and Holland, adding two trained folk dancers to their ranks from the Signaghi dance troupe *Jlekha* for the tours. The ensemble regularly rehearses and performs in Signaghi, and have recorded five albums available from www.zedashe.org.

თბილისის
სახელმწიფო
კონსერვატორიის
სტუდენტთა
ფოლკლორული
ანსამბლი
საქართველო

**TBILISI STATE
CONSERVATOIRE
STUDENTS'
FOLK ENSEMBLE
GEORGIA**

Was created in 2005 at the initiative of the Georgian Folk Music Department and THE support of the Conservatoire Rector. The members of the ensemble are the students from the different faculties of Conservatoire. The group is led by Natalia Zumbadze-an ethnomusicologist, Head of Georgian folk, Music Department. The aim of the group is to perform the traditional repertoire from all parts of Georgia, the group learns songs and instrumental melodies from audio recordings, follows and maintains the basic principles of folk performance. The members of the group also dance, play instruments, learn and perform various voice-parts. The ensemble has participated in concerts of Georgian folk music, at the presentations of transcription collections and books, at international festivals and symposia. Is the laureate of The National Exhibition festival of Georgian folklore (2005-2006). Presently the CD of the group's solo concert is being prepared for publication.

შეიქმნა 2005 წელს კონსერვატორიის ფოლკლორის კათედრის თაოსნობითა და რექტორატის მხარდაჭერით. ჯგუფში მღერიან კონსერვატორიის სხვადასხვა ფაკულტეტის სტუდენტები. ანსამბლს ხელმძღვანელობს კონსერვატორიის ქართული ხალხური მუსიკალური შემოქმედების მიმართულების ხელმძღვანელი, ეთნომუსიკოლოგი ნატალია ზუმბაძე. ჯგუფის მთავარი მიზანია საქართველოს უკლებლივ ყველა კუთხის მივიწყებული ტრადიციული რეპერტუარის შესრულება. სიმღერა და საკრავიერი პანგი ისწავლება ფონოგრაფიული აბაზების დაყრდნობით. დაცულია ხალხური შემსრულებლობის ძირითადი წესები. მომღერლები თვითონვე აბაზენ ფერხულს, ცეკვავენ, უკრავენ; სწავლობენ და ასრულებენ სხვადასხვა ხმას. ანსამბლი მონაწილეობდა ქართული ხალხური მუსიკის კონცერტებში, სანოტო კრებულებისა და წიგნების პრეზენტაციებში, საერთაშორისო ფესტივალებსა და სიმპოზიუმში. ის საქართველოს ფოლკლორის ეროვნული დათვალიერება-ფესტივალის (2005-2006) ღაურებატია. ამჟამად გამო-საცემად მზადდება ჯგუფის კონცერტის კომპაქტდისკი.

თუთარჩელა საქართველო

ანსამბლი *თუთარჩელა* (მთვარის შუქი), თამარ ბუაძის ხელმძღვანელობით შეიქმნა 2004 წლის იანვარში. ანსამბლი 13 წევრისგან შედგება. მათი უმრავლესობა პროფესიონალი მუსიკოსია. გარდა ლაზური სიმღერებისა, რომელთაც დიდი ადგილი უჭირავთ ანსამბლის შემოქმედებაში, რეპერტუარი მოიცავს საქართველოს ყველა კუთხის სიმღერებს. ანსამბლი მონაწილეობდა არაერთ საერთაშორისო თუ ადგილობრივ ფესტივალსა და კონცერტში. არის არაერთი ჯილდოსა თუ პრიზის მფლობელი. გადაღებულია გერმანელი დოკუმენტალისტის რუთ ოლშანის ფილმში „ჰაერივით აუცილებელი“. სხვადასხვა დროს კონცერტებით იმოგზაურა შვეიცარიაში, გერმანიაში, სადაც 2007 წელს, გერმანული რადიოს WDR-ს მიწვევით, ქ. კიოლნ-ში ჩაიწერა კომპაქტდისკი.

ანსამბლს გამოცემული აქვს სამი კომპაქტდისკი.

TUTARCHELA GEORGIA

The women's ensemble *Tutarchela* (Light of the Moon) was established in 2004 under the leadership of Tamar Buadze and comprises 13 singers. Alongside ancient Laz folk songs, which are outstanding in their repertoire, the choir performs folk songs from all different regions of Georgia. The ensemble has participated in many festivals, concerts, and cultural events in Georgia and abroad and has already been awarded several prizes. Recently, *Tutarchela* was featured on a documentary titled "Like Air to Breath" by German filmmaker Ruth Olschen. The ensemble has performed in Germany and Switzerland, and produced three recordings.

ლაშარი საქართველო

ჩამოყალიბდა 1994 წელს, ახალგაზრდა მომღერლის გიორგი უშიკიშვილის ინიციატივითა და ხელმძღვანელობით. ლაშარს რეპერტუარში აქვს საქართველოს ყველა კუთხის ხალხური სიმღერა, მათ შორის – ათეული წლების მანძილზე მივიწვებული გარიანტები, რომელთაც ანსამბლმა ხელახალი სიცოცხლე მიანიჭა. ანსამბლის წევრები კარგად ფლობენ ქართულ ხალხურ საკრავებს.

ლაშარის ხელმძღვანელია გიორგი უშიკიშვილი.

1999 წ. ივნისში ანსამბლმა ნორვეგიაში (ოსლო) წარმატებით ჩაატარა ორი კონცერტი, აგვისტოში კი იუნესკოს ეგიდით სამარყანდში გამართულ მსოფლიო მუსიკის ფესტივალ-კონკურსზე II ადგილი და სპეციალური პრიზი – „მაყურებლის სიმპათია“ მოიპოვა.

2000 წ. ივნისში მონაწილეობდა ნიუ პორტის (ინგლისი) ფოლკლორის საერთაშორისო ფესტივალში, ივლისში კი – კუნძულ კეიპროსის დამოუკიდებლობის დღისადმი მიძღვნილ ზეიმში. კეიპროსის ტელევიზიამ პირდაპირ ეთერში გადასცა ანსამბლის ერთსაათიანი კონცერტი.

2001 წ. ლაშარი მონაწილეობდა საქართველოს კულტურის დღეებში პანოვერში, 2002 წ. ანსამბლმა კორეასა და სეულში ოცდაათამდე კონცერტი გამართა. 2003 წ. მონაწილეობდა სეულის საერთაშორისო ფოლკლორულ ფესტივალში. 2004 წ. კიევში მონაწილეობდა საზეიმო კონცერტში.

საქართველოში ჩატარებული აქვს ოთხი კონცერტი.

გამოცემული აქვს ერთი კომპაქტდისკი. ანსამბლს მიეძღვნა არაერთი სტატია როგორც ქართულ, ასევე უცხოურ ჟურნალ-გაზეთებში, მომზადდა ტელე და რადიოგადაცემები.

LASHARI GEORGIA

The *Lashari* Ensemble, founded and directed by Giorgi Ushikishvili, aims to rejuvenate forgotten songs and instrumental pieces. The ensemble has already enjoyed success abroad, have participated in two solo concerts in Oslo, Norway (1999), a World Music festival-contest in Samarqand (1999; 2nd place and special prize), the International Folklore Festival in New Port, England (2000), the Independence Day Celebrations in Cyprus in 2000, Georgian Culture Days on the World Exhibition, Hanover (2001), a concert tour in Korea (2003), and four concerts in Kiev, Ukraine (2004). In addition to several published articles about the *Lashari* ensemble, one can listen to their songs on their first released album.

მასპინძელი საქართველო

ანსამბლი *მასპინძელი* არის უძველესი ქართული მრავალხმიანი სიმღერების ერთგული შემსრულებელი დიდ ბრიტანეთში. ჯგუფი ჩამოყალიბდა 1999 წ. ქართული სიმღერისადმი მზარდი ინტერესის გამო, რომელიც დასავლეთში ფართოდ გახდა ცნობილი 1991 წ. საქართველოს დამოუკიდებლობის შემდეგ ისეთი პედაგოგების წყალობით, როგორებიც არიან იოსებ ჟორდანია და ედიშერ გარაკანიძე.

ანსამბლი ჩამოაყალიბა ჰელენ ჩადვიკმა, 1998 წ. ედიშერის ტრაგიკულად დაღუპვის შემდეგ მისი ვაჟის გიგისათვის ფინანსური დახმარების მიზნით. 2000 წ. ჯგუფის ხელმძღვანელი გახდა ვენის მენლი. ჰელენმა და ვენისმა იოსების, ედიშერისა და სხვა ქართველი ლოტბარებისაგან ისწავლეს ქართული ხალხური სიმღერები. 2004 წ. ვენისის გარდაცვალების შემდეგ ანსამბლის მუსიკალური ხელმძღვანელობა ერთობლივად ითავა ჯგუფის სამმა წევრმა: ჯეფ ბარტონმა, სალი დევისმა და ლუსი გიბსონმა. ამ სამეულს 2006 წელს გამოეთიშა სალი დევისი, ხოლო ჯეფი და ლუსი დღესაც აგრძელებენ თავის საქმეს. ჯგუფი რეპერტუარს ავსებს ბრიტანეთში სტუმრად მყოფი ქართველი ლოტბარებისა და სხვადასხვა ანსამბლების დახმარებით, მათგან სწავლობს რა საქართველოს სხვადასხვა კუთხის სტილებსა და ნიმუშებს. მონაწილეობს ლონდონში, ელისა და ოქსფორდში გამართულ კონცერტებში, აგრეთვე ქართული სათვისტომოს მიერ მოწოდებულ სხვადასხვა ღონისძიებაში. სამჯერ მონაწილეობდა თბილისის ტრადიციული მრავალხმიანობის საერთაშორისო სიმპოზიუმში.

MASPINDZELI UK

The *Maspindzeli* ensemble is devoted to singing songs from the ancient polyphonic tradition of Georgia. The choir came about in 1999 in response to the growing interest in Georgian singing, which only became widely known in the west following Georgian independence in 1991, thanks to the work of leading Georgian teachers such as Joseph Jordania and the late Edisher Garakanidze. The ensemble was originally formed by Helen Chadwick, following Edisher's tragic death in a car crash in 1998, in order to raise money for his son Gigi Garakanidze. Venice Manley took over as musical director in 2000. Both Helen and Venice had studied directly with Joseph, Edisher and other Georgian teachers. When Venice died in 2004, the role of musical director was taken on jointly by three leaders who had grown up with the choir: Geoff Burton, Sally Davies and Lucy Gibson. Geoff and Lucy continue to lead the choir, but Sally stepped down in October 2006. The choir has studied with visiting Georgian teachers and choirs on many occasions, and has made a specific point of studying authentic styles of singing from various regions of Georgia. "Maspindzeli" means "host" in Georgian and the choir has sung for the London Georgian community on a number of occasions, and has three times been invited to Georgia as part of the biennial Polyphonic Symposium at the Tbilisi Conservatory of Music, most recently in September, 2006. At home, the concert programme has included events in London, Ely and Oxford.

მე რუსთველი სამხრეთელი

ანსამბლი (ხელმძღვანელი ნუგზარ არველაძე), ჩამოყალიბდა 1998 წელს რუსთავში, მთავარ-ანგელოზ მიქაელის სახელობის მონასტერში. თავდაპირველად რეპერტუარში ღვთისმსახურების წლიური ციკლისა და საღმრთაო საგალობლები შედიოდა. 2000 წელს ანსამბლს ე. სარაჯიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის რექტორატის გადაწყვეტილებით კონსერვატორიის ფოლკლორული ანსამბლის სტატუსი მიენიჭა. ამ დროიდან იწყება მე რუსთველის აქტიური საკონცერტო მოღვაწეობა, როგორც კონსერვატორიაში, ისე საქართველოსა და მის ფარგლებს გარეთ. მე რუსთველის შემადგენლობაში 9 წევრია.

სხვადასხვა დროს მონაწილეობდა საერთაშორისო ფესტივალებში; მართავდა კონცერტებს: გერმანიაში, აშშ-ში, ბელგიაში, პოლანდიაში, ლატვიაში, სომხეთში და ა.შ.

ME RUSTVELI GEORGIA

The ensemble *Me Rustveli*, directed by Nugzar Arveladze, was established in 1998 at the Archangel Michael Church in Rustavi. In 2000, the administration of Tbilisi State Conservatoire gave the ensemble the status of Conservatoire folklore ensemble, which helped the ensemble expand their repertoire beyond chants and begin touring in Georgia and abroad. The *Me Rustveli* ensemble has since participated in festivals in Germany, the United States, Belgium, Holland, Latvia, and Armenia.

მზეტამზე საქართველო

ნამოყალიბდა 1987 წელს. ქართული ხალხური სიმღერის შემსრულებლობის ისტორიაში *მზეტამზე* პირველი ანსამბლია, რომელიც ქალთა ტრადიციულ რეპერტუარს ასრულებს. მისი ძიებისა და შესწავლის შედეგად ჯგუფმა ისტორიული საქართველოს სხვადასხვა კუთხის მრავალი მანამდე უცნობი სიმღერა აღელერა სცენაზე. ანსამბლის მთავარი შემოქმედებითი პრინციპი ავთენტურ ფოლკლორთან სიახლოვეა. იგი ცდილობს სიმღერას ხალხურ ყოფაში დამკვიდრებული შესრულების ფორმა და მანერა შეუნარჩუნოს. ანსამბლი „ერთი სიმღერის სატელევიზიო ფესტივალის“ პრიზიორია. გადაღებულია დოკუმენტურ და მხატვრულ ფილმებში. მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში მონაწილეობდა საქართველოს კულტურის დღეებსა და საკონცერტო ტურნეებში. ამათგან აღსანიშნავია 2007 წელს მათი გამოსვლა ვენეციაში, ცნობილი მეცნიერების სიმპოზიუმისა და პოლო ვალეჟოს მიერ მოწყობილ კონფერენციაზე. გამოცემულია *მზეტამზეს* სამი კომპაქტდისკი: ანსამბლ *მთიებთან* და *სოინართან* ერთად (გერმანია, 1993) და საკუთარი (შვეიცარია, 1996, 2000).

MZETAMZE GEORGIA

The women's folk ensemble *Mze-tamze* was formed in 1986. In the history of Georgian folk performance *Mzetamze* is the first ensemble to perform exclusively women's traditional repertoire from various parts of Georgia. The focus of the ensemble is to adhere to authentic folklore singing styles, with an attempt to retain a traditional form and manner of performance. *Mzetamze* has participated in many international music festivals and Georgian cultural celebrations and has made concert tours to many different countries. Recently, they performed at a conference sponsored by renowned ethnomusicologists Simpha Arom and Polo Vallejo in Venice, 2007. *Mzetamze* has recorded and published three CDs - in 1993 (together with *Mtiebi* and *Soinari*) in Germany, and in 1996 and 2000 in Switzerland.

მთიები
ედისერ გარაყანიძის
სახელობის ქართული
ეთნომუსიკის
თეატრი
საქართველო

1980 წელს შეიქმნა ვაჟთა ფოლკლორული ანსამბლი *მთიები*, რომლის დამაარსებელი და ხელმძღვანელი გახლდათ ახალგაზრდა მუსიკოს-ფოლკლორისტი, შემდგომში თვალსაჩინო ეთნომუსიკოლოგი, მეცნიერ-თეორეტიკოსი და პრაქტიკოსი, პედაგოგი და ხალხური სიმღერის შესანიშნავი შემსრულებელი ედიშერ გარაყანიძე. *მთიები* სხვა ანსამბლებისაგან მალევე გამოირჩა თავისი შემოქმედებითი პრინციპებით, რამაც იგი ავთენტური მიმართულების პიონერად აქცია საქართველოში. ანსამბლის უმთავრესი პრინციპია ფოლკლორული ნიმუშის ისე შესრულება, როგორც მას ასრულებდნენ ჩვეულ ეთნოგრაფიულ გარემოში: *მთიების* შესრულებულ სიმღერებში დაცულია სათანადო კუთხის გლეხური შესრულების მანერა და ტონური სისტემა; ანსამბლის წევრები სიმღერასთან ერთად ცეკვავენ და უკრავენ სხვადასხვა საკრავზე; *მთიებმა* დაამკვიდრა სცენაზე საღა ფერხულებისა და გაშაირების ხალხური ტრადიცია;

მჭიდრო კავშირი ქართულ სოფელთან ანსამბლის შემოქმედების განუყოფელი ნაწილია. *მთიები* ბევრს მოგზაურობს საქართველოს საზღვრებს გარეთაც: მართავს კონცერტებს, ატარებს ქართული სიმღერის გაკვეთილებს, არის არაერთი საერთაშორისო (ვილინიუსის, კოპენჰაგენის, მოსკოვის, ბასკეთის, ლოვოს) ფესტივალის ლაურეატი. 1992 წელს კი სასულიერო მუსიკის საერთაშორისო ფესტივალის ღაურეატობა მოიპოვა გერმანიაში. ჯგუფის წევრები აშშ მასაჩუსეტსის შტატის ქალაქ ლოუელის საპატიო მოქალაქეებად არიან არჩეულნი (1990). *მთიებს* გამოშვებული აქვს სამი კომპაქტდისკო (1996, 1998, 2003). ანსამბლზე გადაღებულია სატელევიზიო დოკუმენტური ფილმი „მღერის მთიები“.

ედიშერის გარდაცვალების შემდეგ მამის საქმე განაგრძო მისმა ვაჟმა გიორგი (გიგი) გარაყანიძემ: მან ჩამოაყალიბა ახალგაზრდა ქალ-ვაჟთა შერეული ფოლკლორული ანსამბლი ახალი *მთიები* (2003). მისი წევრები ედიშერის მიერვე შექმნილ საყმაწვილო ფოლკლორულ-ეთნოგრაფიულ სტუდია *ამერ-იმერში* აღიზარდნენ და უფროს თაობასთან ერთად დღეს უკვე ედიშერ გარაყანიძის სახელობის ეთნომუსიკის თეატრ *მთიებში* არიან გაერთიანებულნი. ეთნომუსიკის თეატრს გიგი გარაყანიძე უდგას სათავეში.

MTIEBI

EDISHER GARAQANIDZE
GEORGIAN FOLKLORE
THEATRE
GEORGIA

Ensemble *Mtiebi* was founded in 1980 by Edisher Garaqanidze - a young musician-folklorist, later an outstanding ethnomusicologist, theoretician and practitioner, teacher and brilliant performer of Georgian folk song. *Mtiebi* soon became distinguished for its artistic principles - for performing folk samples in the way it was or is still being performed in its original ethnographic environment. Like villagers, *Mtiebi* accompanies singing with dances and various musical instruments, thus turning each concert into a folk show. *Mtiebi* sings in concerts, gives lessons of Georgian singing and participates in festivals. In 1992 *Mtiebi* became a laureate of the International Festival of Sacred Music in Germany. In 1990 the members of the ensemble were elected Honored Citizens of Lowell (Massachusetts, USA). *Mtiebi* has three CDs recorded in 1996, 1998 and 2003. A documentary film has been made about the ensemble. After Edisher's Death, his son Giorgi (Gigi) continues his father's activities. He created a mixed (men's-women's) folk ensemble *Akhali Mtiebi* (New *Mtiebi*) in 2003. The members of *Akhali Mtiebi* have been brought up in the Youth Folklore-Ethnographical Studio *Amer-Imeri* founded by Edisher. Both young and old generations of *Mtiebi* are united at E. Garaqanidze Georgian Folklore Theatre.

ნანინა საქართველო

NANINA GEORGIA

The folklore ensemble *Nanina* has since 2004 captured the enthusiasm of audiences around Georgia with their distinctive repertoire and original performance style. Members of the ensemble have been friends for many years, and many of them are ethnomusicologists including director Tea Kasaburi of the State Folklore Center. Kasaburi is also a member of the *Mzetamze* ensemble and director of the church choir at the St. Peter and Paul Church in Tbilisi. Repertory includes traditional women's songs, some men's songs, round-dances, instrumental and other pieces, all performed according to their function in traditional life. Members play several instruments including the panduri, chonguri, change, garmoni, and daira. *Nanina* has produced one recording, featuring 18 songs from all different regions of Georgia.

ქალთა ფოლკლორულმა ანსამბლმა *ნანინა* 2004 წელს, პირველი საჯარო გამოსვლისთანავე მიიქცია მსმენელის ყურადღება გამორჩეული რეპერტუარით, თავისებური საშემსრულებლო სტილითა და მანერით. წარმატებული დებიუტი არაერთ ფესტივალსა და საქველმოქმედო ღონისძიებაში მონაწილეობით გაგრძელდა.

ნანინას წევრები სტუდენტობის წლებიდან მეგობრობენ, თითქმის ყველანი ეთნომუსიკოლოგები არიან, სშირად უმოგზაურიათ ერთად საქართველოს სხვადასხვა კუთხეში, არაერთი სიმღერა ჩაუწერიათ და ზოგ მათგანს უკვე ასრულებენ კიდევ.

ნანინაში 9 წევრია. ამავე დროს, ისინი სხვადასხვა სამუსიკო სკოლასა თუ სტუდიაში ასწავლიან ხალხურ სიმღერას და გალობენ თბილისის სხვადასხვა ტაძარში. ანსამბლის ხელმძღვანელია საქართველოს ფოლკლორის სახელმწიფო ცენტრის სპეციალისტი, ანსამბლ *მზეთამზეს* წევრი, თბილისის პეტრესა და პავლეს სახელობის ტაძრის მგალობელ-რეგენტი, ეთნომუსიკოლოგი თეა კასაბური.

ნანინას რეპერტუარშია ქართველ ქალთა ტრადიციული სიმღერები და მამაკაცთა ის სიმღერები, რომელთაც ყოფაში მკაცრად განსაზღვრული ადგილი არ გააჩნიათ. ანსამბლი საფერხულო და საცეკვაო სიმღერებს შესაბამისი ქმედებით ასრულებს. ანსამბლის თითოეული წევრი ამა თუ იმ ხალხურ საკრავზე უკრავს (ფანდური, ჩონგური, ჩანგი, ჭუნირი, გარმონი, დაირა).

2008 წლის ივნისში გამოიცა ანსამბლის პირველი კომპაქტდისკი – საქართველოს სხვადასხვა კუთხის 18 სიმღერა.

რუსთავი სამხრეთელი

ნამოყალიბდა 1968 წელს. მისი წევრები ტრადიციულ ქართველ მომღერალთა ოჯახების წარმომადგენლები იყვნენ. ანსამბლში მღეროდნენ შესანიშნავი მომღერლები პ. გონაშვილი, ბ. გუგავა, გ. არაბაშვილი, ღ. წივწივაძე, რომლებიც ცოცხალი აღარ არიან. დღეს ანსამბლის წევრთა უმეტესობას წარმოადგენენ ახალგაზრდები, რომლებიც ბავშვთა კოლექტივებში აღიზარდნენ. თავისი არსებობის მანძილზე რუსთავმა ჩაწერა 700-მდე ქართული ხალხური სიმღერა და საგალობელი, რომლებიც ფირფიტებისა და ლაზერული დისკების სახით გამოიცა. მრავალი წლის განმავლობაში იგი თითქმის ერთადერთი ანსამბლი იყო, რომელიც საქართველოში აქტიურ საგანმანათლებლო მოღვაწეობას ეწეოდა. ასევე დიდია მისი წვლილი ქართული მრავალხმიანობის საზღვარგარეთ პოპულარიზაციაში. მან გასტროლებით მოიარა მსოფლიოს სამოცზე მეტი ქვეყანა, გამართა 4.000-ზე მეტი კონცერტი მსოფლიოს საუკეთესო დარბაზებში. ანსამბლმა რუსთავმა დაამკვიდრა ქართული სიმღერა-გალობის თავისებური მანერა, რომელიც ხალხურთან შედარებით მეტი აკადემიურობითა და დახვეწილობით გამოირჩევა. ანსამბლს ხელმძღვანელობს გამორჩენილი მუსიკოსი და ქართული ხალხური სიმღერის დიდი მოამაგე, საქართველოს სახალხო არტისტი, შ. რუსთაველის, ზ. ფალიაშვილისა და სახელმწიფო პრემიების ლაურეატი, პროფესორი ანზორ ერქომაიშვილი. ანსამბლის ქორმაისტერია ბადრი თოიძე.

RUSTAVI GEORGIA

The Rustavi ensemble, founded in 1968, is composed of representatives from traditional Georgian singing families. Several world-renowned singers including H. Gonashvili, B. Gugava, G. Azarashvili, and L. Tsivtsivadze sang with Rustavi. Today the majority of its members are young people, who originally trained in children's choirs in Tbilisi. The ensemble has recorded a massive oeuvre of more than 700 Georgian folk songs, and for many years has been engaged in educational activities towards the popularization and preservation of Georgian folksongs. The ensemble has toured in more than 60 countries worldwide, performing more than 4000 concerts in some of the most prestigious concert halls in the world. Professor Anzor Erkomaishvili, artistic director of the Rustavi ensemble and recipient of the People's Artist award, the Shota Rustaveli State, and Zakaria Paliashvili State Laureate Prizes, is a leader in the field of folklore research, popularization, and publication of Georgian folk-songs and chants. The current choirmaster is Badri Toidze.

სათანაო საქართველო

ანსამბლი *სათანაო* 2003 წელს დაარსდა, თუმცა საფუძველი 1980-იან წლებში ჩაეყარა, როდესაც ანსამბლის წევრები თბილისის საწვლმწიფო კონსერვატორიის სტუდენტები იყვნენ. მათ ანჩისხატის გუნდის კვლადაკვალ, ქალთა შორის ერთ-ერთმა პირველებმა, დაიწვეს ძველი, ტრადიციული საეკლესიო საგალობლების აღდგენა და მათი ლიტურგიკულ პრაქტიკაში დანერგვა. წლების განმავლობაში გაღობდნენ თბილისის ჯვარის მამის ტაძარში. შემსრულებლობის გარდა, ანსამბლის წევრები საგანმანათლებლო მოღვაწეობასაც ეწევიან საქართველოს სხვადასხვა კუთხეში და მის ფარგლებს გარეთ. საგალობლებთან ერთად, ანსამბლის რეპერტუარი მოიცავს ქართულ ხალხურ და ქალაქურ სასიმღერო ნიმუშებს. *სათანაომ* უახლოეს წარსულში ჩაწერა კომპაქტ-დისკი.

სახელწოდებას „სათანაო“, რაც „თან წარსატანს“, „თან წასადებს“ ნიშნავს, ანსამბლის წევრები ასე განმარტავენ: ქართული სიმღერა-გალობა ქართველმა კაცმა მუდამ თან (გულში) უნდა ატაროს.

2008 წელს ანსამბლს წარმატებული კონცერტები ჰქონდა გერმანიასა და ავსტრიაში.

SATHANAO GEORGIA

The *Sathanao* ensemble, founded in 2004, is the most recent incarnation of a singing partnership established among friends at the Tbilisi Conservatoire in the 1980s. Concurrently with their esteemed colleagues and friends, the *Anchiskhati* Church Choir, the *Sathanao* ensemble dedicated themselves to the preservation of Georgian church chant at the church of the Holy Cross in Tbilisi. Recently, the ensemble has added a repertoire of folk-songs and urban songs from various regions of Georgia. The current members of the ensemble are all folklore teachers in various formats, and the ensemble has had the privilege to teach and perform in several festivals abroad as well as in Georgia (Germany, Austria). The name of the ensemble seeks to convey the importance of carrying Georgian traditional music close to one's heart.

სახიობა საქართველო

ანსამბლი *სახიობა* 2006 წლის 17 იანვარს ჩამოყალიბდა. „სახიობა“ ძველი ქართული სიტყვაა და ტკბილსმოვან მუსიკას ნიშნავს. ანსამბლის შემადგენლობაში თორმეტი კაცია. მისი ხელმძღვანელია თბილისის კონსერვატორიის ქართული ხალხური შემოქმედების მიმართულების პედაგოგი, ანჩისხატის ტაძრის მგალობელთა გუნდის ყოფილი ლობჯიანი, ამჟამად თბილისის მამა დავითის ტაძრის გუნდის ხელმძღვანელი მალხაზ ერქვანიძე. ანსამბლის ჩამოყალიბებაში წვლილი მიუძღვის ქართული გალობისა და სიმღერის უმაღლესი სკოლის სტუდენტს რევაზ შანიძეს.

გუნდმა სიონის სამრევლო სკოლის დირექტორის ღია ხალაყიას დახმარებით ქართული საგალობლის „სადა კილოს“ შესწავლით დაიწყო. ანჩისხატის გუნდის წევრმა და მამა დავითის ტაძრის მგალობელმა ვასილ ცეცხლაძემ მათ გელათის სკოლის გამშვენებული კილოს საგალობლები შეასწავლა.

მალხაზ ერქვანიძე *სახიობაში* აგრძელებს ანჩისხატის ტაძრის მგალობელთა გუნდის ტრადიციას ძველი ქართული ბგერათწყოების, შესრულების მანერისა და ინტონირების აღდგენის თვალსაზრისით. ანსამბლის წევრები უკრავენ ქართულ ხალხურ საკრავებზე, ეუფლებიან ქართულ ცეკვასაც.

სახიობას ჩატარებული აქვს ორი კონცერტი: 2007 წელს მონაწილეობა მიიღო ხორვატიაში გამართულ საერთაშორისო ფესტივალში.

ჩაწერილი აქვს ორი კომპაქტდისკი (2007-2008წწ.).

SAKHIOBA GEORGIA

The name “Sakhiooba” is an old Georgian word that denotes “sweet-sounding” music. Founded in 2006, the ensemble consists of 12 members who have dedicated themselves to studying original tunings and performance stylistics with teacher-director Malkhaz Erkvanidze. Former teachers have included Lia Salaqaia of the Sioni Parish School, Vasil Tsetskhladze of the Anchiskhati Church Choir, and student director Revaz Shanidze. In addition to original church chant, the ensemble studies folk instruments and traditional Georgian dance. Recently, *Sakhiooba* has performed major concerts in Tbilisi following the release of two recordings, and performed at an international festival in Croatia.

საუსეიას ლატვია

ლატვიის კულტურის აკადემიის ტრადიციული სიმღერის ანსამბლი, შეიქმნა 2003 წელს და მისი მიზანია ლატვიური ტრადიციული სიმღერის სტილებისა და ტექნიკების შესწავლა. ამჟამად ანსამბლში 8 წევრია, ანსამბლის რეპერტუარი და სიმღერის სტილი ემყარება სხვადასხვა ფოლკლორულ არქივებში არსებული ხალხური მომღერლების მიერ ჩაწერილ აუდიო და ვიდეო ჩანაწერებს. როდესაც სიმღერა დაფიქსირებულია მხოლოდ წერილობითი სახით, ანსამბლი ახდენს სოლმე სიმღერის რეკონსტრუქციას. განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა ჟღერადობის წარმოქმნის ცალკეულ ადგილობრივ ტრადიციას, ასევე დიალექტებსა და სიმღერის ფუნქციონალურ კონტექსტს. ანსამბლის რეპერტუარში არის ლატვიის სხვადასხვა რეგიონების – ჩრდილოეთ ლეტგალე, ჩრდილოეთ ვიპემეს, სელონიას და სამხრეთ კურზემეს მუსიკალური ტრადიციები.

SAUCAJAS LATVIA

The traditional singing ensemble of the Latvian Academy of Culture was established in 2003 with the intention of studying the style and techniques of Latvian traditional singing. The group bases its repertoire and singing style mainly on audio and video recordings of traditional singers held by various folklore archives, and also undertakes reconstruction of folksongs when only written sources are available. Particular attention has been paid to the characteristics of specific local manners of sound production, regional dialects, and the functional context of songs. The repertoire of the ensemble represents a number of Latvia's traditional musical regions including northern Latgale, northern Vidzeme, Selonia, and southern Kurzeme.

შემოქმედი საქართველო

ანსამბლ *შემოქმედის* წევრები თბილისის სხვადასხვა მართლმადიდებლურ ტაძარში გალობენ. ანსამბლი ჩამოყალიბდა თბილისის სასულიერო სემინარია-აკადემიის ბაზაზე. მოგვიანებით ქნ ღია საღაჯიას ხელშეწყობით სიონის ტაძრის სამრევლო სკოლაში გააგრძელა მუშაობა.

პირველი გამოსვლა გუნდს 2004 წელს *არტ-გენის* სახალხო ფესტივალზე პქონდა. 2005 წელს კი ანსამბლს *შემოქმედი* დაერქვა.

ანსამბლის ხელმძღვანელია საღვთისმეტყველო საგნების პედაგოგი, ქართული გალობისა და სიმღერის უმაღლესი სკოლის II კურსის სტუდენტი რევაზ შანიძე, რომელიც 2002 წლიდან ცნობილი ლოტბარისა და მომღერლის მალხაზ ერქვანიძის მოწაფეა. რევაზ შანიძე სხვადასხვა დროს მღეროდა ანსამბლებში: *თეატრალები, ღაშარი, ალილო, მალხაზ ერქვანიძესთან ერთად ხელმძღვანელობდა ანსამბლ სახიობას.*

2007 წლის მარტში ანსამბლი *შემოქმედი* საბოლოო სახით – თოთხმეტკაციანი შემადგენლობით ჩამოყალიბდა. 2008 წლის გამოვიდა მისი პირველი ალბომი. სადაც შესულია სხვადასხვა კუთხის ათი ქართული სიმღერა.

2008 წლის 11 მაისს თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის მცირე დარბაზში შედგა ანსამბლის პირველი კონცერტი. ანსამბლის რეპერტუარი მოიცავს როგორც ხალხურ სიმღერასა და საკრავიერ მუსიკას, ასევე საეკლესიო გალობას.

SHEMOKMEDI GEORGIA

Members of the *Shemokmedi* ensemble met as students at the Tbilisi Orthodox Seminary and now sing in various churches throughout Tbilisi. The choir performed at the Art-Geni Festival in 2004, took the name *Shemokmedi* (Creation) in 2005, and welcomed director Revaz Shanidze in 2007 (variously of the ensembles *Teatralibi*, *Lashari*, and *Alilo*). In 2008 the ensemble has intensified their program, releasing a debut recording and giving their first major concert at the Tbilisi State Conservatoire.

ძიუ რუსეთი (ადიგა)

სიტყვა „ძიუ“ ადიღურ ენაში 4 მნიშვნელობა აქვს, თუმცა თანამედროვე გაგებით „ძიუ“ წარმოადგენს მოწოდებას თანამოაზრეთა მიმართ, ვინც იღვწის საუკეთესო ხალხური ტრადიციების, კერძოდ, ადიღური ავთენტიკური სიმღერისა და ინსტრუმენტული მუსიკის დაცვისა და შენარჩუნებისათვის.

ადიღის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ავთენტიკური სიმღერისა და ინსტრუმენტული მუსიკის ანსამბლი *ძიუ* მისი სამხატვრო ხელმძღვანელის ზამუდინ გუჩევის 20-წლიანი საქმიანობის შედეგია.

ანსამბლის წევრები ახალგაზრდები არიან, რომელთაც არავითარი აკადემიური განათლება არ აქვთ და რომელთაც შინაგანად აქვთ მშობლიური ადიღური ხალხური სიმღერის შესრულების ნიჭი და ცოდნა. მათი საქმიანობა ემყარება ეთნომუსიკოლოგთა შრომებს, რაც საშუალებას აძლევთ ღრმად ჩაწვდნენ ტრადიციული სიმღერის ბუნებას. ანსამბლის რეპერტუარი მოიცავს ადიღური ფოლკლორის 50-ზე მეტ შედევეს, მათ შორის: სარიტუალო, სანადირო, სამელოვიარო, აკენის და სხვ. სიმღერებს. 2006 წელს *ძიუ* ჩაწერა პირველი ალბომი, რომელიც მოიცავს 32 სიმღერასა და 2000 ინსტრუმენტულ ნიმუშს. ალბომს თან ერთვის 5-ენოვანი კომენტარი.

DZIU

RUSSIA (ADIGEA)

The term *Dziu* has several different meanings in the Adygean language. In today's understanding, the term “Dziu” is a call for a joint art of like-minded people, striving for the preservation of the best folk traditions - authentic singing and instrumental playing. The ensemble of the State University of the Republic of Adygea, *Dziu* is the result of the more than 20 years of leadership by artistic director Zamudin Guchev. Most of the ensemble members are young people with little formal vocal education, relying rather on their own innate talent and studies of the various audio archives in Adygea. In 2006 the ensemble recorded their first CD of 32 songs and instrumental pieces.

ჯვარული საქართველო

DJVARULI GEORGIA

The Djvaruli Ensemble was established in 2007. The 15 members of the choir all come from the Mokhebian region, and the focus of the choir is to revive and popularize their regional folklore. Anzor Erkomaishvili has been a great supporter of the choir, and members have studied at the Sioni Parish school with Lia Salaqaia. In addition, repertory is learned from archival recordings which have been an inspiration for studying the old manner of singing. The choir is directed by Nana Valishvili.

ვაჟთა ფოლკლორული ანსამბლი *ჯვარული* 2007 წლის შემოდგომაზე შეიქმნა. მის შემადგენლობაში თხუთმეტამდე ახალგაზრდაა, ყველა – წარმოშობით მოხევე. მათი საშუალო ასაკი 22-25 წელია და არც ერთს არა აქვს მუსიკალური განათლება. რამდენიმე მათგანი ბოლო წლებში თბილისის თემქის წმინდა გიორგის სახელობის ეკლესიაში გალობს. ანსამბლის შექმნა მოხეური სამუსიკო ფოლკლორის ტრადიციების გაქრობის საშიშროებამ განაპირობა. საქმის დაწყებას კი ბიძგი ანზორ ერქომაიშვილმა მისცა. ანსამბლი სიონის სამრევლო სკოლაში იკრიბება (დირექტორი ღია სალაყაია). სიმღერებს უშუალოდ ჩანაწერებიდან სწავლობენ, რაც სასიკეთოდ აისახება მათსა საშემსრულებლო მანერაზე. *ჯვარული* აუდიტორიის წინაშე პირველად ტრადიციული მრავალხმიანობის კვლევის საერთაშორისო ცენტრის მიერ კონსერვატორიის დიდი დარბაზის ფოიეში გამართულ ფონოგრაფის ლილეაკებიდან აღდგენილი უძველესი ჩანაწერების პრეზენტაციაზე წარსდგა. სწორედ ეს ჩანაწერები იქცა ანსამბლის სტიმულად და რეპერტუარის ძირითად წყაროდ. ამას გარდა, მათს რეპერტუარში თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის ფონოარქივში დაცული მოხეური ხალხური სიმღერებიცაა. ანსამბლს ხელმძღვანელობს ეთნომუსიკოლოგი ნანა ვალიშვილი.

სიმპოზიუმის ორგანიზატორები მხარდაჭერისა და ხელშეწყობისათვის მადლობას უხდიან:

საქართველოს პრეზიდენტს

საქართველოს კულტურის, ძეგლთა დაცვის და სპორტის სამინისტროს

ქალაქ თბილისის მერიას

საზოგადოებრივ მაუწყებელს

რადიო „მუზას“

გაზეთ „24 საათს“

გამომცემლობას „NOVA SCIENCE PUBLISHERS, INC.“ და ქალბატონ ნადია გოცირიძე-კოლუმბუსს შპს „უნივერსალს“

Nova Science Publishers, Inc.
400 Oser Avenue, Suite 1600, Hauppauge, N. Y. 11788-3619, USA
Phone (631) 231-7259 • Fax (631) 231-8175
<http://www.novapublishers.com>

THE SYMPOSIUM ORGANIZERS ARE MOST GRATEFUL TO:

PRESIDENT OF GEORGIA

MINISTRY OF CULTURE, MONUMENTS PROTECTION AND SPORT OF GEORGIA

TBILISI MUNICIPALITY

PUBLIC BROADCASTING OF GEORGIA

RADIO "MUZA"

NEWSPAPER "24 OURS"

"NOVA SCIENCE PUBLISHERS, INC." and Mrs. NADYA GOTSIRIDZE-COLUMBUS

"UNIVERSAL" LTD

სიმპოზიუმი ტარდება თბილისის ვანო სარაჯიშვილის სახელობის
სახელმწიფო კონსერვატორიაში

0108, თბილისი, გრიბოედოვის 8/10

ტელ.: (+995 32) 99 89 53

ფაქსი: (+995 32) 98 71 87

ელ-ფოსტა: geomusic@conservatoire.ge, polyphony@polyphony.ge

www.polyphony.ge

THE SYMPOSIUM IS HELD AT THE V. SARADJISHVILI TBILISI STATE CONSERVATOIRE

8/10, GRIBOEDOV STR., TBILISI, 0108, GEORGIA

Telephone (+995 32) 99 89 53

Fax: (+995 32) 98 71 87

E-mail: geomusic@conservatoire.ge, polyphony@polyphony.ge

www.polyphony.ge

რედაქტორი
შემდგენელი
მთარგმნელი
ინგლისური ტექსტის რედაქტორი
მხატვარი
კომპიუტერული უზრუნველყოფა

რუსუდან წურჭუშია
თამაზ გაბისონია
მაია კაჭკაჭიშვილი
ჯონ ბრემჰემი
ნიკა სებისკვერადზე
ვალერიან ჯუღელი

Editor
Compiler
Translator
English text edited by
Design
Computer Service

Rusudan TSURTSUMIA
Tamaz GABISONIA
Maia KACHKACHISHVILI
John A. GREHEM
Nika SEBISKVERADZE
Valerian JUGELI

